

**ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО „ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ”**

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
щодо забезпечення
САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ
з дисципліни
„РИНОК ЦІННИХ ПАПЕРІВ”
(для бакалаврів)

Київ - 2018

Підготовлено доцентом кафедри фінансів, банківської та страхової справи
Н.І. Тімко

Затверджено на засіданні кафедри фінансів, банківської та страхової справи
ННІМЕФ ПрАТ «ВНЗ МАУП» (Протокол № 10 від 15.03.2018 р.)

Затверджено Вченою радою Навчально-наукового інституту менеджменту,
економіки та фінансів ПрАТ «ВНЗ МАУП» (Протокол № 3 від 19.03.2018 р.)

Тімко Н.І. Методичні рекомендації щодо забезпечення самостійної роботи
студентів з дисципліни „Ринок цінних паперів” (для бакалаврів) - К.: МАУП, 2018.
- 107 с.

Методичні рекомендації містять пояснювальну записку, загальні рекомендації
щодо організації самостійної роботи, тематичний план, зміст дисципліни “Ринок
цінних паперів” по модулях, контрольні та дискусійні питання до семінарських
завдань, практичні завдання для аудиторної та позааудиторної роботи, завдання для
самостійної роботи, тестові питання , список літератури.

© Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2018

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Створення сприятливих умов для стабілізації та піднесення економіки України, зумовлює насамперед реформування фінансової системи, створення механізмів ефективного залучення та використання фінансових ресурсів. Ринок цінних паперів як сегмент фінансового ринку за допомогою особливих інструментів, виконує функції акумуляції та переміщення капіталу від інвесторів до виробництва, забезпечує ефективне використання інвестиційних ресурсів. В умовах високих ставок на кредитному ринку, ринок цінних паперів є дієвим механізмом, що спрямовує інвестиційний капітал у виробничу та соціальну сфери. Формування і розвиток ринку цінних паперів - це об'єктивний процес, покликаний сприяти розширенню ринкових відносин, зростанню виробництва, інтеграції України в систему світових ринків капіталу.

Обмежений досвід національного ринку цінних паперів вимагає зваженого застосування його інструментів, створення повноцінної інфраструктури та важелів регулювання, механізмів захисту інвесторів.

Професійно володіти питаннями діяльності та функціонування фінансового ринку, і зокрема, такого його сегменту як ринок цінних паперів має фахівець, який має відношення до прийняття економічних рішень у будь – якій сфері народного господарства.

Важливою складовою роботи здобувачів вищої освіти є самостійна підготовка ними матеріалів, питань, завдань із кожної теми навчального курсу. Оскільки навчальним планом передбачено виділення навчального часу для самостійної роботи студентів, частина обов'язкового програмного матеріалу виноситься на самостійне вивчення студентів.

Самостійна робота є обов'язковою при підготовці до практичних занять, для складання заліку з навчальної дисципліни, тому вона повинна мати систематичний та плановий характер і обов'язково завершуватись перевіркою знань студентів.

Самостійна робота є складовою навчального процесу, важливим чинником, який формує вміння навчатися, сприяє активізації засвоєння знань. Самостійна робота студентів є основним засобом опанування навчального матеріалу у поза

аудиторний час. *Мета самостійної роботи* – сприяти засвоєнню в повному обсязі навчальної програми та формуванню самостійності як особистісної риси та важливої професійної якості, сутність якої полягає в умінні систематизувати, планувати та контролювати власну діяльність.

Форми самостійної роботи: опрацювання лекційного матеріалу; підготовка до практичних занять; самостійна робота з підручником, науковою та періодичною літературою; вивчення та аналіз законодавчих та нормативних документів; пошук і опрацювання матеріалів через мережу Інтернет; узагальнення та аналіз фактичних даних; проведення самостійних наукових досліджень; підготовка аналітичних записок, доповідей, рефератів, презентацій; виконання індивідуальних завдань; написання контрольних робіт; підготовка до заліку.

Методичні рекомендації щодо забезпечення самостійної роботи із дисципліни „Ринок цінних паперів” розроблені відповідно до програми курсу «Ринок цінних паперів» для студентів галузі знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» рівня вищої освіти „бакалавр” і призначені для підготовки студентів до практичних та семінарських занять, самостійної та індивідуальної роботи над дисципліною.

Тематичний план дисципліни „Ринок цінних паперів”

№ п/п	Назва змістовного модуля та теми
<i>Змістовий модуль 1. Місце ринку цінних паперів в системі фінансового ринку: його структура та характеристика фінансових інструментів</i>	
1.	Ринок цінних паперів як механізм залучення фінансових активів.
2.	Інструменти ринку цінних паперів.
3.	Механізми випуску та обігу цінних паперів.
<i>Змістовий модуль 2. Аналіз та оцінка вартості інструментів ринку цінних паперів</i>	
4.	Методики оцінки та аналізу інструментів ринку цінних паперів.
5.	Формування портфелю цінних паперів та управління ним.
<i>Змістовий модуль 3. Інститути ринку цінних паперів</i>	
6.	Фондова біржа. Організація біржової діяльності.
7.	Організація професійної діяльності з торгівлі цінними паперами.
8.	Регулювання ринку цінних паперів.
<i>Всього годин: 90</i>	

ЗМІСТ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ З ДИСЦИПЛІНИ „РИНОК ЦІННИХ ПАПЕРІВ”

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. МІСЦЕ РИНКУ ЦІННИХ ПАПЕРІВ В СИСТЕМІ ФІНАНСОВОГО РИНКУ: ЙОГО СТРУКТУРА ТА ХАРАКТЕРИСТИКА ФІНАНСОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ

Тема 1. Ринок цінних паперів як механізм залучення фінансових активів.

Місце ринку цінних паперів в системі фінансового ринку. Еволюція ринку цінних паперів. Функції та завдання ринку цінних паперів. Принципи функціонування РЦП.

Структура ринку цінних паперів: за економічною функцією та стадією обігу (первинний, вторинний), за рівнем організації (організований, біржовий, неорганізований), за територіальною ознакою (світовий, регіональний, національний), за типом інструментів (інструменти позики, інструменти власності, похідні), за видами операцій з цінними паперами (касовий і форвардний), за терміном обігу цінних паперів (грошовий та ринок капіталів).

Суб'єкти фондового ринку: емітенти (акціонерні компанії, корпорації, урядові установи, муніципальні органи), інвестори (індивідуальні особи, інституційні інвестори - холдинги, фінансові групи та компанії, інвестиційні компанії, страхові та пенсійні фонди тощо), фінансові посередники (брокери, дилери; банківські установи). Види професійної діяльності на фондовому ринку (діяльність з торгівлі цінними паперами; діяльність з управління активами інституційних інвесторів; депозитарна діяльність; діяльність з організації торгівлі на фондовому ринку). Критерії допуску фінансових посередників до: діяльності по управлінню цінними паперами; андерайтингу, брокерської та дилерської діяльності. Види банківських послуг на ринку цінних паперів.

Література основна [4, 10, 23-25, 34, 37-40, 43-45, 49, 56, 57, 62-70, 73]

додаткова [74, 84, 87, 95, 97, 98, 104, 105]

Контрольні питання до семінарського заняття:

1. Етапи розвитку ринку цінних паперів.
2. Функції ринку цінних паперів.
3. Принципи функціонування ринку цінних паперів.
4. Структура ринку цінних паперів.
5. Відмінності та характерні ознаки первинного та вторинного ринків.
6. Характеристика організованого та неорганізованого ринків (біржовий та позабіржовий ринки).
7. Характеристика суб'єктів ринку цінних паперів.

Дискусійні питання до семінарського заняття:

1. Чи є ринок цінних паперів альтернативним джерелом фінансування економіки України?
2. Фактори, що впливають на розвиток національного ринку цінних паперів.
3. Чи всі елементи функціональної підсистеми вторинного ринку цінних паперів існують на Україні?

Питання, що виносяться на самостійне опрацювання:

1. Еволюція ринку цінних паперів.
2. Принципи функціонування РЦП.

Завдання для самостійної роботи:

1. Ознайомтесь з положеннями Закону України „Про цінні папери і фондовий ринок” [10, розділ III, ст. 16-27] та Закону України „Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні” [3, ст.4] та складіть конспект, який розкривав би питання: які види професійної діяльності на ринку цінних паперів передбачені; основні критерії допуску до здійснення різних видів діяльності.

2. Вставте пропущені слова або числа

1. Ринок охоплює відносини з приводу надання платних і повернених позик, не пов'язаних з оформленням спеціальних документів, що можуть самостійно продаватися, купуватися, погашатися.

2. Ринок охоплює відносини як кредитні, так і відносини співволодіння, пов'язані з випуском спеціальних документів, що мають власну вартість і можуть продаватися, купуватися і погашатися.

3. У директивній економіці функцію фінансового посередництва в русі грошових коштів від їхніх власників до користувачів виконує

4. При центральним банком цінних паперів при здійсненні операцій на відкритому ринку грошова маса розширюється.

5. При центральним банком цінних паперів при здійсненні операцій на відкритому ринку грошова маса зменшується.

3. Виберіть із приведених нижче визначення, поняття – синоніми:

- фінансовий ринок;
- фондовий ринок;
- ринок капіталів;
- ринок реальних активів;
- ринок цінних паперів;
- фонди;
- деривативи;
- фінансові інструменти;
- цінні папери;
- похідні фінансові продукти;
- фондові цінності;
- грошовий ринок;
- ринок кредитів;
- інструменти ринку цінних паперів;
- фондові продукти;
- фінансові активи.

4. Сегментація ринку – це поділ ринку на окремі сегменти за будь-якою ознакою. Цінні папери – це особливий товар, що обертається на особливому ринку – ринку цінних паперів. Проведіть сегментацію ринку цінних паперів по різних ознаках:

- по територіальній ознаці;
- по організації і місцю торгівлі цінними паперами;
- по видах цінних паперів;
- по видах угод з цінними паперами;
- по емітентах;
- по термінах обігу цінних паперів.

Які інші класифікаційні ознаки можна покласти в основу сегментації фондового ринку?

5. Дайте визначення і розкрийте економічний зміст понять: фінансовий ринок; фондовий ринок; грошовий ринок; ринок капіталів; ринок кредитів; ринок цінних паперів; ринок грошей; валютний ринок; депозитний ринок.

Відобразіть графічно співвідношення даних понять.

6. Поясніть, за якими ознаками визначається структура фінансового ринку? Яка структура, на Ваш погляд, є найбільш оптимальною і прийнятною для України?

7. У будь-якій економіці на одному полюсі виникає надлишок грошових нагромаджень, на іншому – існує потреба залучення додаткових коштів для інвестування. У результаті виникає необхідність формування перерозподільного механізму фінансового посередництва, що у різних економічних системах формується по-різному. Графічно це можна зобразити в такий спосіб:

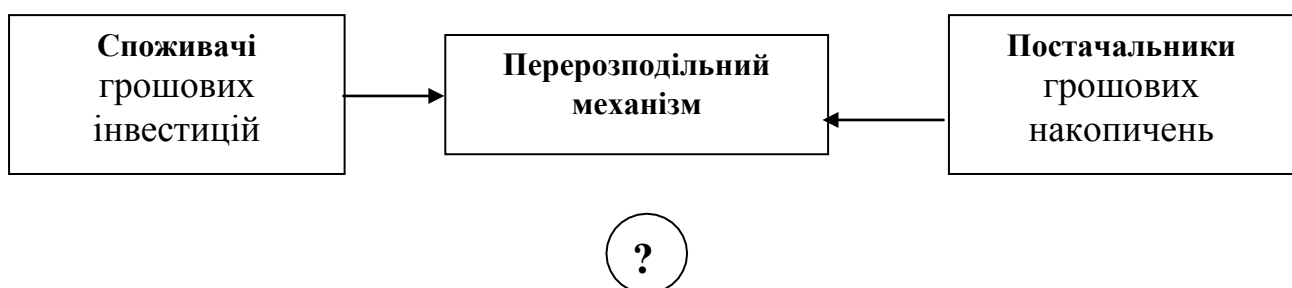

Рис. 1.1 Перерозподільний механізм грошових ресурсів

Замість знака питання на схемі позначте перерозподільний механізм, що діє в директивній і ринковій економіках. Що в даних механізмах загального і які розходження, чим це обумовлено? Охарактеризуйте споживачів і постачальників грошових нагромаджень. чи відбулися зміни в складі споживачів і постачальників грошових ресурсів при переході від директивної до ринкової економіки? з чим це зв'язано?

8. Визначте, за якими ознаками класифікуються фінансові інструменти?

Які фінансові інструменти є товаром на фінансовому ринку України?

9. Визначте, чи є ідентичними поняття грошового ринку та ринку грошей? Відповідь обґрунтуйте.

10. Поясніть, яким чином взаємопов'язані поточна ставка за міжбанківськими

кредитами, облікова ставка конкретного банку за виданими позиками і офіційна облікова ставка Національного банку?

11. Які показники можуть характеризувати ринок цінних паперів як розвинутий або ринок, що розвивається (формується)? Заповніть таблицю 1.1, використовуючи назви держав, приведені нижче. До якої групи відноситься фондовий ринок України? Чому?

Таблиця 1.1

Розвинуті ринки цінних паперів та ринки цінних паперів, що виникають

Ринки цінних паперів	Європа	Азія, Австралія і Нова Зеландія	Північна Америка	Латинська Америка	Африка
Розвинуті					
Виникаючі (що формуються)					

Австрія, Австралія, Аргентина, Бельгія, Бангладеш, Барбадос, Бельгія, Ботсвана, Бразилія, Великобританія, Угорщина, Венесуела, Греція, Німеччина, Гонконг, Данія, Єгипет, Зімбабве, Іспанія, Італія, Ізраїль, Індія, Індонезія, Йорданія, Іран, Кенія, Кот-д'Івуар, Колумбія, Коста-Ріка, Китай і Тайвань, Корея, Кіпр, Канада, Кувейт, Люксембург, Марокко, Мексика, Малайзія, Нідерланди, Норвегія, Нова Зеландія, Намібія, Нігерія, Оман, Польща, Португалія, Пакистан, Панама, Перу, Росія, Сінгапур, США, Словаччина, Туніс, Тринідад і Тобаго, Таїланд, Туреччина, Україна, Уругвай, Фінляндія, Франція, Філіппіни, Чехія, Чилі, Швейцарія, Швеція, Шрі-Ланка, Еквадор, ПАР, Японія, Ямайка.

12. Згідно статистичних даних світових фінансових організацій, помістіть найбільші фондові ринки світу (за обсягом капіталізації ринку) на відповідне місце в таблиці 1.2.

Таблиця 1.2

Найбільші фондові ринки світу

Місце	Назва країни
1.	
2.	
3.	
4.	
...	

13. Чи присутні українські емітенти на міжнародних ринках цінних паперів? Приведіть приклади. Проаналізуйте плюси і мінуси участі українських емітентів на міжнародних фондових ринках.

14. Побудувати схему співвідношення фінансових відносин із загальною системою суспільних відносин.

15. Охарактеризуйте фінансовий ринок України (частка акціонерного капіталу, частка банківського кредиту у фінансуванні економіки, джерела фінансування дефіциту державного бюджету та ін.) та співставте модель його організації з відомими у світовій практиці моделями.

16. Розглянути основні положення і проаналізувати особливості функціонування інших (крім інвестиційних фондів) видів інституціональних інвесторів в Україні: недержавних пенсійних фондів; страхових компаній; кредитних спілок.

Яку економічну роль виконує кожний з перерахованих видів інституціональних інвесторів? Які напрямки конкурентної боротьби між інституціональними інвесторами різного виду? Які в цілому перспективи розвитку ринку послуг галузі колективного інвестування в Україні? Перелічіть основні фактори, що їх визначають.

Теми рефератів:

1. Ринок цінних паперів як джерело фінансування діяльності корпорацій.
2. Тенденції світової економіки, що обумовлюють розвиток ринку цінних паперів.
3. Роль фінансових посередників на фондовому ринку та види їх послуг.
4. Ринок цінних паперів як механізм реалізації державної політики та його завдання.
5. Держава як особливий суб'єкт ринку цінних паперів.
6. Акціонерні товариства: види, форми, призначення, джерела фінансування виробничої діяльності.

Тема 2. Інструменти ринку цінних паперів.

Цінні папери - грошові документи. Фундаментальні властивості цінних паперів (стандартність, спекулятивність, ліквідність, ризикованість, доходність, ринковість). Критерії класифікації цінних паперів. Характеристика пайових, боргових, іпотечних, комерційних, приватизаційних, похідних цінних паперів.

Ринок акцій. Характеристика звичайних та привілейованих акцій. Види привілейованих акцій (кумулятивні, некумулятивні, конвертовані, відкличні, акції

зі ставкою дивіденду, що корегується, акції з часткою участі тощо). Майнові та немайнові права акціонера. Пакет акцій (значний та контрольний).

Ринок облігацій. Класифікація облігацій (за методом забезпечення, за строком та способом погашення, за методом виплати доходу, за цільовим призначенням). Іпотечні облігації (звичайні та структуровані). Умови розміщення та випуску: державних облігацій та казначейських зобов'язань; муніципальних облігацій; облігацій підприємств.

Ринок векселів. Особливості векселя як боргового цінного паперу. Функції векселя (короткострокового кредиту; платежу; контролю; скорочення грошової та кредитної маси в обігу). Види векселя (простий, переказний). Обов'язкові реквізити векселя. Суб'єкти операцій з векселями (емітент, трасант, трасат, ремітент, акцептант). Форми векселя (комерційний, фінансовий, казначейський). Дисконтний ринок. Операції банків з векселями.

Похідні цінні папери. Суть та основні види похідних цінних паперів (деривативів). Функції страхування та отримання спекулятивного прибутку. Базові активи похідного цінного.

Строкові контракти. Форвард. Ф'ючерс. Види ф'ючерсів: відсоткові, валютні, на фондові індекси. Коротка та довга позиція. Порядок укладання ф'ючерсної угоди. Початкова та варіаційна маржа. Оцінка результату ф'ючерсного контракту. Опціонний контракт. Опціони: пут і колл; американські та європейські. Довга та коротка позиції по опціону. Види опціонних операцій. Стратегії опціонного ринку (стредл, стренгл, стреп, стріп тощо). Відмінності між опціонами та ф'ючерсами.

Похідні папери: опціонний сертифікат, варант. Вартість варанту. Мотиви випуску варантів емітентом та його перевага для утримувача.

Міжнародні цінні папери – європапери (єврооблігації, євро ноти, євро акції).

Література основна [5, 6, 8, 10, 30, 36, 38, 40, 42-45, 49, 53-55, 60-63, 65-73]

додаткова [77, 84-89, 96-98, 100-106, 109-111]

Контрольні питання до семінарського заняття:

1. Фундаментальні властивості цінного паперу як особливого фінансового інструменту.
2. Критерії класифікації цінних паперів.
3. Ознаки пайових цінних паперів.
4. Відмінності простих та привілейованих акцій.
5. Порядок реєстрації та випуск акцій.
6. Ознаки боргових цінних паперів.
7. Характеристика облігацій підприємств.
8. Характеристика векселів.

9. Функції та види похідних цінних паперів: характеристика ф'ючерсу, опціону, варанта.

Дискусійні питання до семінарського заняття:

1. Фінансування дефіциту державного бюджету (платіжного балансу) за рахунок випуску державних облігацій.
2. Переваги та недоліки фінансування за рахунок випуску боргових та пайових цінних паперів (порівняльна характеристика).
3. Стан розвитку похідних цінних паперів на національному ринку, та фактори що його обумовлюють.
4. Використання цінних паперів як інструментів іпотечного ринку та їх особливості.

Питання, що виносяться на самостійне опрацювання:

1. Різновиди векселів, особливості їхньої дії та обігу.
2. Реквізити та інші атрибути векселів.
3. Порядок функціонування переказних і простих векселів.
4. Механізм платежу, погашення і опротестування векселів.

Завдання для самостійної роботи:

1. Ознайомтесь з положеннями Закону України „Про цінні папери і фондовий ринок” [10, розділ I ст. 3 , розділ II ст. 6-15] та складіть таблицю, що відбиватиме класифікацію цінних паперів, випуск яких передбачений законодавством України за наступною схемою:

<i>Ознака</i>	<i>Різновиди</i>	<i>Цінні папери даного виду</i>
Економічна природа		
Тип права, що реалізується		
Тип втіленої власності		
Економічний статус		
За формою існування		
Вираз номіналу		
Форма власності		
Національна приналежність		

Специфіка		
Цільова орієнтація		
Оборотність		
Фіксація доходності		
За порядком розміщення (видачі)		
Порядок відзиву		
За формою виписка, що визначає можливість передачі майнових прав		
Черговість задоволення претензій		
Терміновість погашення		
Порядок виконання терміну погашення		

2. Пояснити, чим обумовлюється поділ цінних паперів на ринкові та неринкові? Які властивості цінних паперів роблять доцільним такий поділ?

Продемонструвати переваги кожного виду цінних паперів. Охарактеризувати перспективи розвитку того або іншого виду цінних паперів в українській економіці.

3. Прості і привілейовані акції мають свої позитивні і негативні сторони як для емітента, так і для інвестора. Які? Відповіді на це питання занесіть в табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Позитивні і негативні сторони простих і привілейованих акцій

Акції	Плюси	Мінуси
З погляду інвестора		
Прості		
Привілейовані		
З погляду емітента		
Прості		
Привілейовані		

4. У світовій практиці випускається безліч різновидів привілейованих акцій. Охарактеризуйте їх, заповнивши таблицю 2.2.

Таблиця 2.2

Різновиди привілейованих акцій

Привілейовані акції	Особливості випуску і обігу за українським законодавством. Цілі випуску. Права інвесторів
Конвертовані і обмінювані	
Відзивні (що погашаються)	
З участю	
З регульованою ставкою дивіденду	

Кумулятивні	
Гарантовані	
Пріоритетні і з переважними правами	
Старші і молодші	
З фондом погашення	
З варантом	
Голосуючі	
"Золота" акція	

5. В чому різниця між поняттями: асоційована та дочірня компанія, споріднена та афілійована особа?

6. Визначте відповідно до українського законодавства правильний порядок задоволення вимог кредиторів і розподілу майна акціонерного товариства серед акціонерів при ліквідації акціонерного товариства.

А. Розподіл майна акціонерного товариства між акціонерами-власниками звичайних акцій і всіх типів привілейованих акцій.

Б. Задоволення вимог громадян, перед якими акціонерне товариство несе відповідальність за спричинення шкоди життя або здоров'ю.

В. Задоволення вимог конкурсних кредиторів.

Г. Виплати по акціях, які повинні бути викуплені акціонерним товариством відповідно до діючого закону.

Д. Задоволення вимог кредиторів за зобов'язаннями, забезпеченими заставою майна.

Е. Виплата нарахованих, але не сплачених дивідендів, по привілейованих акціях і ліквідаційної вартості привілейованих акцій, визначеної статутом акціонерного товариства.

Ж. Розрахунки по оплаті праці і виплати по авторських гонорарах.

З. Виплата заборгованості по платежах до бюджету і до позабюджетних фондів.

7. За вітчизняним законодавством прості акції надають рівні права їх власникам. Проте пакети простих акцій певного розміру забезпечують додатковий набір прав акціонерам-власникам простих акцій.

На підставі законодавства проаналізуйте додаткові права, що надаються власникам крупних пакетів акцій. Заповніть табл. 2.3. Прокоментуйте дані таблиці.

Таблиця 2.3

Додаткові права акціонерів-власників пакетів голосуючих акцій

Розмір пакету голосуючих акцій	Додаткові права, що надаються пакетом голосуючих акцій
1%	
2%	
10%	
25%	
30%	
50%	
75%	

8. Приведіть всі випадки, коли привілейовані акції відповідно до українського законодавства мають або одержують право голосу.

Приведіть всі випадки, коли прості акції відповідно до українського законодавства втрачають право голосу. Дані занесіть в таблицю 2.4.

Таблиця 2.4

Право голосу на загальних зборах акціонерів для простих та привілейованих акцій

Ситуації, в яких привілейовані акції мають або одержують право голосу	Ситуації, в яких прості акції втрачають право голосу

Зіставити категорії “проста акція”, “голосуюча акція”, “привілейована акція”.

9. Акціонерне товариство, потребуючи грошових ресурсів, розглядає три можливі варіанти їх отримання: випустити привілейовані акції; випустити облігації; узяти кредит в банку.

Проаналізувати позитивні і негативні сторони кожного варіанта для емітента за умови, що процентна ставка і ставка дивіденду у всіх випадках є однаковою, однакові і терміни запозичення. Який варіант в цих умовах вигідніший для емітента? Для інвестора? Чому?

10. Як співвідносяться між собою поняття?

- акції публічного акціонерного товариства;
- акції приватного акціонерного товариства;
- акції, що розміщуються за публічним розміщенням;
- акції, що розміщуються за приватним розміщенням. Назвати критерії, за якими розрізняють ці види акцій.

Заповнити таблицю 2.4, в якій відображаються можливі взаємозв'язки між даними різновидами акцій. Пояснити зміст таблиці.

Таблиця 2.4

Можливості використання публічного і приватного розміщення для ПАТ і ПрАТ

Види підписки	Акції ПАТ	Акції ПрАТ
Можливість публічного розміщення		
Можливість приватного розміщення		

11. Заповніть таблицю 2.5. Узагальнивши дані таблиці, дайте розгорнене визначення простих і привілейованих акцій.

Таблиця 2.5

Порівняльна характеристика простих і привілейованих акцій

Критерії порівняння	Звичайні (прості) акції	Привілейовані акції
Зміст цінного паперу		
Право голосу		
Право на отримання дивіденду		
Право на отримання майна акціонерного товариства після його ліквідації		
Переважне право купівлі нових акцій додаткової емісії до їх розміщення серед широкого кола осіб		
Право на участь в органах управління акціонерного товариства		
Право на отримання інформації про акціонерне товариство		

Теми рефератів:

1. Порядок отримання дозволу, реєстрації та випуску акцій згідно законодавства України.
2. Порядок отримання дозволу, реєстрації та випуску облігацій підприємств згідно законодавства України.
3. Регулювання обігу похідних цінних паперів на Україні: товарних; валютних; фондових.
4. Характеристика динаміки окремих сегментів ринку цінних паперів України за типом інструментів: інструменти власності; інструменти позики.
5. Характеристика операцій банків із векселями.
6. Спекулятивні стратегії на ринку опціонів.

Тема 3. Механізми випуску та обігу цінних паперів.

Види операцій з цінними паперами: емісійні, інвестиційні, клієнтські.

Конструювання цінних паперів. Проспект емісії. Порядок реєстрації випуску цінного паперу. Емісійні витрати. Способи первинного розміщення цінних паперів (андерайтинг, розміщення шляхом відкритої чи закритої підписки; прямий продаж). Функції андерайтера. Види андерайтингу (на базі твердих зобов'язань, стенд-бай андерайтинг, з авансуванням емітента, договірний, конкурентний тощо). Емісійний синдикат. Оцінка якості цінних паперів з фіксованою доходністю. Рейтинги облігацій (Standart and Poor's, Moody's тощо).

Види операцій, залежно від ринкової стратегії інвестора: хеджування, спекуляція, арбітраж. Етапи та параметри угод з цінними паперами.

Депозитарна діяльність. Функції депозитарних установ. Структура національної депозитарної системи України. Взаємодія депозитарію зі зберігачами і торговцями цінними паперами. Порядок розміщення бездокументарного випуску цінних паперів. Депозитарні активи. Способи зберігання цінних паперів (відокремлений; колективний). Види депозитарних операцій. Переміщення цінних паперів у системі депозитарного обліку (активні та пасивні рахунки). Обслуговування операцій емітента. Документи на підставі яких здійснюються розрахунки за договорами щодо цінних паперів.

Торгово-інформаційні системи на позабіржовому ринку (НАСД, ПФТС). Діяльність клірингово-розрахункових установ.

Література основна [2, 10, 11, 17, 34, 35, 37-40, 42-45, 47-50, 52-57, 64-71]

додаткова [79, 87-90, 97, 98, 104-107, 113]

Контрольні питання до семінарського заняття:

1. Характеристика видів операцій з цінними паперами:
 - а) емісійних; б) інвестиційних ; в) клієнтських.
2. Характеристика, переваги та недоліки різних способів розміщення цінних паперів: а) закрита підписки; б) відкрита підписки; в) андерайтинг.
3. Рейтинги цінних паперів з фіксованою доходністю.
4. Структура національної депозитарної системи, її учасники.
5. Поняття депозитарного активу. Цінні папери, що підлягають контролю депозитарних установ.
6. Способи зберігання цінних паперів в депозитарній установі.
7. Види операцій емітента, що проводяться депозитарною установою.
8. Види діяльності розрахунково-клірингових установ.

Дискусійні питання до семінарського заняття:

1. Підходи до розміщення цінних паперів шляхом андеррайтингу на українському та міжнародному ринках. Види андеррайтингу, що застосовуються.
2. Значення депозитарної системи в процесі контролю за збереженням та переходом права власності на цінні папери.
3. Ступінь розвитку торгово-інформаційних систем на українському ринку та особливості їх функціонування.

Питання, що виносяться на самостійне опрацювання:

1. Порядок розміщення бездокументарного випуску цінних паперів і переведення паперів, що випущені у безпаперовій формі, у бездокументарну [2; 10, 11]
2. Види депозитарних операцій (адміністративні, облікові, інформаційні) [2; 14, розділ 5; 12]
3. Операції емітента (викуп, дроблення та консолідація, конвертація, анулювання, погашення, виплата доходів) [2; и10]

Завдання для самостійної роботи:

1. Ознайомтесь з положеннями Закону України „Про цінні папери і фондовий ринок” [10] та складіть конспект, що розкриває наступні питання:
 - А. Етапи розміщення цінних паперів (розділ IV, ст. 28) при закритому (розділ IV, ст. 32) та відкритому (розділ IV, ст. 33) розміщенні.
 - Б. Вимоги до складання проспекту емісії (розділ IV, ст. 30)
2. Поміркувати, як андеррайтинг цінних паперів впливає на надійність інвестицій у цінні папери. Чи сприяє застосування андеррайтингу (в українській і міжнародній практиці) захисту прав інвесторів? Чому?
3. Ким приймаються рішення про емісію цінних паперів в Україні? Яку роль при прийнятті цих рішень відіграє Кабінет Міністрів України, Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку, Міністерство фінансів України?
4. Український фондовий ринок характеризується відносно невеликою кількістю нових емісій акцій і облігацій у порівнянні зі світовою практикою. У чому причина

неактивної емісійної діяльності українських емітентів? Проаналізувати основні проблеми, з якими зіштовхуються вітчизняні емітенти при емісії своїх цінних паперів.

5. Яку роль виконує номінал акції? Чи допускається українським законодавством і законодавствами інших країн випуск безномінальних акцій? Як ви можете це пояснити? Що означає на практиці маніпулювання номіналом акцій?

Пояснити терміни: спліт акцій; дроблення акцій; консолідація акцій; зворотний спліт акцій. Що має на меті емітент при спліті і консолідації акцій?

Що відбувається з кількістю акцій, їх номіналом, із статутним капіталом акціонерного товариства при цих операціях? Відповіді на ці питання занести в таблицю 3.1.

Таблиця 3.1

Зміни в параметрах випуску акцій при дробленні і консолідації

Вид операції	Кількість акцій	Номінал акцій	Статутний капітал акціонерного товариства
Спліт акцій			
Консолідація акцій			

6. Охарактеризувати режим випуску і обігу облігацій в Україні. Заповнити таблицю 3.2.

Таблиця 3.2

Характеристика умов випуску і обігу облігацій в Україні

Законодавчі акти, що регламентують випуск і обіг облігацій	
Емітенти облігацій	
Розмір і валюта, в якій виражений номінал	
Коло інвесторів	
Характер володіння (іменні, на пред'явника, ордерні)	
Термін обігу	
Форма погашення	
Спосіб розміщення	
Можливість обігу	
Методи виплати доходу	
Фінансові обмеження у випуску облігацій	
Види облігацій з погляду забезпеченості зобов'язань	

7. Вітчизняне законодавство дозволяє випускати всі різновиди облігацій з погляду забезпечення зобов'язання по них. Записати види облігацій, перераховані нижче, у дві колонки. Навести субординацію облігацій з погляду їх інвестиційних якостей. Дати розгорнену характеристику кожному виду облігацій. Навести приклади.

Облігації, забезпечені заставою майна	Облігації, не забезпечені заставою майна

гарантовані облігації, облігації, забезпечені першою заставою, бланкові заставні облігації, викидні облігації, застраховані облігації, облігації, забезпечені пулом застав (іпотек), облігації з переданою відповідальністю, сумісні облігації, облігації, випущені під заставу цінних паперів, облігації, забезпечені другою заставою, облігації, випущені під конкретний вид доходу емітента, заставні облігації, незабезпечені облігації, облігації з трастовим управлінням забезпеченням, облігації, випущені на конкретний інвестиційний проект облігації, випущені “під добре ім’я емітента”, облігації під заставу устаткування, сертифікати з трастом устаткування.

Які саме емітенти вдаються до випуску цих різновидів облігацій?

8. Розгляньте особливості емісії державних і муніципальних цінних паперів в Україні в порівнянні з емісією цінних паперів приватних емітентів.

9. Вибрати яких-небудь емітентів, яким на основі даних, які Ви зможете зібрати, буде “виставлена” рейтингова оцінка цінних паперів, що емітуються цими особами. Провести якісний і кількісний аналіз емітентів. Для цього слід розглянути наступні питання.

Якісний аналіз емітента

Якісний аналіз емітента включає оцінку ризиків емітента з позицій зовнішнього економічного і регулятивного оточення, галузевої і регіональної приналежності, а також з позицій самого підприємства.

Охарактеризувати:

- політичні ризики країни, в якій знаходиться емітент;
- законодавчі ризики для емітента;
- інфляційний ризик;
- валютний ризик;
- циклічність економіки, фазу циклу, на якому вона знаходиться;
- ступінь впливу стабільності або нестабільності економіки в цілому на емітента;
- процентний ризик;
- стадію життєвого циклу галузі, до якої належить емітент, її схильність до технологічних змін в сьогоденні і майбутньому;

- стан попиту і пропозиції на продукцію галузі;
- залежність галузі від макроекономічних циклів;
- ступінь капіталомісткості галузі, особливо по неліквідних основних фондах;
- тривалість продуктових циклів, масовість замовлень на продукцію або залежність від невеликої групи замовників;
- ступінь конкурентоспроможності галузі;
- залежність галузі від поставок сировини, енергії, зокрема іноземних, можлива нестабільність поставок;
- трудові ресурси галузі;
- найуразливіші місця галузі, схильність до екстраординарних коливань;
- регіональні ризики: ступінь підвищення або зниження макроекономічних і галузевих ризиків за рахунок перебування емітента в певному регіоні;
- місце даного підприємства в галузі;
- специфіку продукції підприємства і її конкурентоспроможність;
- особливості підприємства в порівнянні із середньогалузевими характеристиками;
- стадію життєвого циклу підприємства, ступінь індивідуальної залежності від макроекономічних циклів;
- ринкову нішу, яку займає підприємство;
- ступінь диверсифікації продукції;
- стійкість підприємства до зміни цін;
- проникнення підприємства в інші галузі і його дію на загальний стан компанії;
- вертикальні і горизонтальні афілійовані зв'язки;
- іноземні операції компанії;
- стан основних фондів компанії і вживані технології, динаміка оновлення;
- персонал підприємства;
- якість менеджменту підприємства (структуру власності і реального контролю за компанією, концепцію і структуру управління, кваліфікацію менеджменту, мету і політику компанії, продуктову, цінову, фінансову і

інноваційну стратегію підприємства, організацію планування і внутрішнього контролю, стан обліку і облікову політику підприємства);

- кредитну історію підприємства.

Кількісний аналіз емітента

В основі кількісного аналізу емітента лежить аналіз фінансових коефіцієнтів емітента за останні 3-6 років, оцінка їх динаміки, порівняння їх величини з нормативами для цінних паперів, що мають певний рейтинг. Головна мета такого аналізу – з'ясування ступеня покриття ліквідними активами зобов'язань емітента, оцінка його здатності генерувати грошові потоки, кількісний прогноз в цій області.

У випадку, якщо Ви маєте доступ до фінансової інформації (дані бухгалтерського балансу, звіту про прибутки і збитки і т.д.) вибраного емітента, провести кількісний аналіз компанії. Охарактеризувати економічний зміст кожної групи фінансових коефіцієнтів:

- операційні результати (динаміка реалізації, прибутку, собівартості, грошові потоки і їх структура);
- рентабельність і покриття прибутком процентних і рентних платежів;
- ефективність використання активів (оборотність активів);
- рівень капіталізації і левериджу;
- ліквідність і грошові потоки;
- матеріальне забезпечення.

В результаті проведеного якісного і кількісного аналізу виставити рейтинг вибраному емітенту-позичальнику. Використовувати шкалу оцінки рейтингу: дуже високий, високий, середній, низький, дуже низький.

Порівняти Вашу оцінку з оцінкою рейтингових агентств, якщо така існує.

Теми рефератів:

1. Критерії оцінки якості цінних паперів з фіксованою доходністю.
2. Особливості обліку цінних паперів при проведенні операцій депозитарієм.
3. Реєстратори – професійні учасники ринку цінних паперів.
4. Зберігачі – професійні учасники ринку цінних паперів.

5. Роль та функції фінансових посередників на етапі первинного розміщення цінних паперів.

6. Торгово-інформаційні системи на міжнародних ринках.

7. Клірингова діяльність. Проблеми функціонування клірингово-розрахункових установ на Україні.

Тестові завдання до модуля 1

А. До кожного з наведених нижче термінів і понять, позначених цифрами, знайдіть відповідне визначення, позначене буквою:

№	Поняття		Визначення
1	Фінансовий ринок	а	перерозподіл грошових ресурсів від їхніх власників до користувачів
2	Фондовий ринок	б	ринок цінних паперів (за винятком ринку товарних цінних паперів)
3	Ринок цінних паперів	в	специфічна сфера грошових операцій, де об'єктом угод є вільні кошти, надані їх споживачам або у вигляді позичок, або під цінні папери
4	Фінансове посередництво	г	ринок цінних паперів, на якому здійснюється перелив капіталів з одних країн в інші
5	Міжнародний ринок цінних паперів	г	ринок на якому забезпечується ліквідність цінних паперів та здійснюються операції з наявними, вже випущеними в обіг цінними паперами
6	Регіональний ринок цінних паперів	д	організований ринок цінних паперів, на якому обертаються цінні папери найбільш високої якості, і операції здійснюють професійні учасники ринку цінних паперів
7	Національний ринок цінних паперів	е	ринок без правил
8	Біржовий ринок цінних паперів	є	частина фінансового ринку, де здійснюється випуск і обіг цінних паперів
9	Стихийний ринок цінних паперів	ж	ринок цінних паперів з відносно замкнутим оборотом усередині визначеної території
10	Ринок капіталів	з	ринок, на якому компанії здійснюють емісію цінних паперів та залучають капітал через їх розміщення
11	Грошовий ринок	и	ринок цінних паперів, на якому не відбувається рух капіталів між країнами
12	Первинний ринок цінних паперів	і	ринок, на якому здійснюється рух короткострокових нагромаджень
13	Вторинний ринок цінних паперів	ї	ринок, на якому здійснюється рух середньо- та довгострокових фінансових інструментів
14	Позабіржовий ринок	й	сфера обігу цінних паперів, не допущених до котирування на фондових біржах
15	Терміновий ринок	к	ринок з негайним виконанням операцій протягом 1-2 робочих днів, не враховуючи дня укладання угоди
16	Організований ринок	л	ринок, на якому здійснюються різноманітні операції з терміном виконання, що перевищує 2 робочі дні
17	Касовий ринок	м	ринок, торгівля на якому ведеться через комп'ютерні мережі, які об'єднують відповідних фондових посередників

18	Традиційний ринок	н	ринок, торгівля на якому ведеться між продавцями та покупцями у вигляді аукціону
19	Комп'ютеризований ринок	о	обіг цінних паперів на основі законодавчо встановлених правил між ліцензованими професійними учасниками

Б. До кожного з наведених нижче термінів і понять, позначених цифрами, знайдіть відповідне визначення, позначене буквою:

№	Поняття		Визначення
1	Цінні папери	а	форма, при якій власник встановлюється на підставі запису в системі ведення реєстру власників цінних паперів або, у разі депонування цінних паперів, на підставі запису по рахунку депо
2	Емісійний цінний папір	б	цінні папери, які можуть бути відкликані і погашені емітентом до настання терміну погашення
3	Неемісійний цінний папір	в	форма, при якій власник встановлюється на підставі пред'явлення оформленого належним чином сертифіката цінного папера або, у разі депонування такого, на підставі запису по рахунку депо
4	Документарна форма цінних паперів	г	грошові документи, що засвідчують право власності на капітал або відносини позики власника документа до особи, що випустила такий документ
5	Бездокументна форма цінних паперів	г	цінні папери, які обслуговують грошові розрахунки на товарних чи інших ринках (векселі, чеки, коносаменти)
6	Безвідзивні цінні папери	д	будь-який цінний папір, який характеризується одночасно наступними ознаками: 1) закріплює сукупність майнових і немайнових прав, що підлягають посвідченню, уступці і безумовному виконанню відповідно до діючого порядку; 2) розміщується випусками; 3) має рівні обсяги і терміни реалізації прав всередині одного випуску незалежно від часу придбання цінних паперів
7	Комерційні цінні папери	е	цінні папери, які є об'єктом вкладання капіталу (акції, облигації, ф'ючерсні контракти та ін.)
8	Відзивні цінні папери	є	цінний папір, що випускається поштучно або невеликими серіями
9	Конвертовані цінні папери	ж	цінні папери, які обслуговують процес товарообігу і певні майнові операції
10	Фондові цінні папери	з	цінні папери, які за певних умов обмінюються на інші види цінних паперів того ж емітента
11	Інвестиційні	и	цінні папери, які є інструментами створення грошових фондів
12	Неінвестиційні	і	цінні папери, які не можуть бути відкликані і погашені емітентом достроково

В. До кожного з наведених нижче термінів і понять, позначених цифрами, знайдіть відповідне визначення, позначене буквою:

№	Поняття		Визначення
1	Ордерний цінний папір	а	цінний папір, що містить інформацію про свого власника; ім'я власника, зафіксоване на його бланку або в реєстрі власників, який може вестися у звичній документарній або електронній формах
2	Основні цінні папери	б	цінний папір, на якому не фіксується ім'я його власника

3	Іменний цінний папір	в	цінні папери, механізм випуску та обігу яких пов'язаний з правом на придбання чи продаж протягом строку, встановленого договором, цінних паперів, інших фінансових та/або товарних ресурсів
4	Строкові цінні папери	г	цінні папери, що існують вічно, обмежені тільки терміном існування емітента
5	Цінний папір на пред'явника	г	цінні папери, в основі яких лежать майнові права на який-небудь актив
6	Боргові цінні папери	д	цінні папери, які посвідчують право власника на безоплатне одержання у процесі приватизації частки майна державних підприємств, державного житлового фонду, земельного фонду
7	Похідні цінні папери	е	цінні папери, випуск яких забезпечено іпотечним покриттям (іпотечним пулом) та які посвідчують право власників на отримання від емітента належних їм коштів
8	Пайові цінні папери	є	цінні папери, що посвідчують відносини позики і передбачають зобов'язання емітента сплатити у визначений строк кошти відповідно до зобов'язання
9	Безстрокові цінні папери	ж	цінні папери, що мають встановлений термін існування
10	Іпотечні	з	цінні папери, які посвідчують участь їх власника у статутному капіталі (крім інвестиційних сертифікатів), надають власнику право на участь в управлінні емітентом і отримання частини прибутку, зокрема у вигляді дивідендів, та частини майна у разі ліквідації емітента
11	Приватизаційні	и	цінний папір, права по якому можуть належати названій в ньому особі, яка саме здійснює ці права або призначає своїм наказом іншу правомочну особу
12	Товарозпорядчі	і	цінні папери, які надають їхньому держателю право розпоряджатися майном, вказаним у цих документах

Г. До кожного з наведених нижче термінів і понять, позначених цифрами, знайдіть відповідне визначення, позначене буквою:

№	Поняття		Визначення
1	Емісія	а	процес встановлення ціни з урахуванням існуючих економічних умов, діючих законодавчих норм і практики, що склалася
2	Конвертація	б	зменшення номінальної вартості цінних паперів одного випуску шляхом ділення на визначений уповноваженим органом емітента коефіцієнт
3	Спліт	в	укладення цивільно-правових угод внаслідок чого виникає перехід прав власності на цінні папери від одного власника до іншого
4	Розміщення цінних паперів	г	відчуження емітентом цінних паперів їх першим власникам шляхом укладання цивільно-правових угод
5	Ціноутворення	г	операція по обміну цінних паперів, що призводить до отримання інших прав і можливостей
6	Обіг	д	облік власників цінних паперів, контроль зміни складу власників цінних паперів
7	Траст	е	виконання зобов'язань по поставці цінних паперів і розрахунках по них

8	Реєстрація власників цінних паперів	є	встановлена законом послідовність дій емітента по випуску та розміщенню емісійних цінних паперів
9	Кліринг	ж	реалізація права спадкоємства, здійснення дарування
10	Безвідплатна поставка	з	довірче управління цінними паперами, направлене на приріст капіталу за допомогою вибору найефективніших варіантів використання цінних паперів
11	Блокування	и	спосіб розміщення вільних коштів (грошей) шляхом скупки власних цінних паперів на вторинному ринку або через тендерні угоди
12	Консолідація	і	викуп цінних паперів емітентом у такі терміни та за такою ціною, що передбачені умовами випуску
13	Викуп	ї	операція реєстратора щодо припинення переходу прав власності на іменні цінні папери, обтяжені обов'язками, без відповідного документального підтвердження на визначений термін та до виконання певних умов
14	Погашення	й	зменшення загальної кількості акцій одного випуску відповідно до заданого коефіцієнта водночас із пропорційним збільшенням номінальної вартості акцій; при цьому сумарна номінальна вартість не змінюється

Г. Кожному з наведених нижче термінів і понять, відзначених цифрами, знайти відповідне визначення, позначене літерою.

№	Поняття		Визначення
1	Інституційні інвестори	а	інвестиційний фонд, кількість акцій якого може постійно змінюватися і який здійснює викуп своїх акцій у своїх вкладників
2	Інвестиційний фонд	б	компанія – професійний учасник ринку цінних паперів, що функціонує на підставі ліцензії і укладає з інвестиційним фондом договір про управління активами фонду
3	Корпоративний інвестиційний фонд	в	компанії, які створюються на визначений термін, формують портфель із певного виду цінних паперів і, як правило, не змінюють його структуру протягом всього терміну існування трасту
4	Інтервальний інвестиційний фонд	г	професійні учасники ринку цінних паперів або інші передбачені законодавством особи, на підставі договору доручення або комісії з інвестиційним фондом здійснюють діяльність по розміщенню і викупу акцій інвестиційного фонду
5	Трастовий інвестиційний фонд	г	майновий комплекс без створення юридичної особи, довірче управління майном якого здійснює управляюча компанія з метою приросту цього майна
6	Відкритий інвестиційний фонд	д	особа, що діє на підставі ліцензії і укладає договір з інвестиційним фондом на проведення аудиторських перевірок обліку і звітності, пов'язаних з довірчим управлінням майном інвестиційного фонду
7	Закритий інвестиційний фонд	е	професійний учасник ринку цінних паперів, що здійснює зберігання сертифікатів цінних паперів і/або облік і перехід прав на цінні папери, що належать інвестиційному фонду
8	Пайовий інвестиційний фонд	є	інвестиційний фонд, створений у формі акціонерного товариства

9	Керівник інвестиційного фонду	ж	юридичні особи, у яких вільні грошові кошти для інвестування в цінні папери, існують через характер їх діяльності
10	Депозитарій інвестиційного фонду	з	інвестиційний фонд, кількість акцій в якому незмінна і який не має зобов'язання викупляти свої акції у вкладників
11	Аудитор інвестиційного фонду	и	професійний учасник ринку цінних паперів, що уклав договір з інвестиційним фондом і здійснює діяльність по відкриттю та зберіганню рахунків власників цінних паперів інвестиційного фонду
12	Депозитарна установа інвестиційного фонду	і	особа, що має відповідний дозвіл і укладає договір з інвестиційним фондом про оцінку майна інвестиційного фонду, і здійснює незалежну оцінку даного майна за ринковою вартістю
13	Незалежний оцінювач інвестиційного фонду	ї	інститут спільного інвестування, який бере на себе зобов'язання здійснювати на вимогу інвесторів викуп цінних паперів, емітованих цим ІСІ (або компанією з управління його активами) протягом обумовленого у проспекті емісії строку, але не рідше одного разу на рік
14	Агенти по розміщенню і викупу акцій інвестиційного фонду	й	механізм акумуляції грошових коштів дрібних інвесторів (юридичних і фізичних осіб) в єдиний грошовий пул для подальшого професійного управління цими коштами як єдиним портфелем

Д. Кожному з наведених нижче термінів і понять, відзначених цифрами, знайти відповідне визначення, позначене літерою.

№	Поняття		Визначення
1	Акція	а	це вид державних цінних паперів, які засвідчують право власника на безоплатне одержання у процесі приватизації частки майна державних підприємств, державного житлового фонду та земельного фонду
2	Облігація	б	цінний папір, що засвідчує право її власника на отримання від особи, що випустила її, в передбачений нею термін номінальної вартості цінного папера або іншого майнового еквівалента
3	Вексель	в	вид розміщуваних на добровільній основі серед населення державних цінних паперів, що засвідчують внесення їх власниками грошових коштів до бюджету і дають право на отримання фіксованого доходу протягом всього терміну володіння ними
4	Варант	г	цінний папір, що засвідчує суму внеску, внесеного в банк, і права вкладника на отримання після закінчення встановленого терміну суми внесків і обумовлених відсотків по внеску
5	Інвестиційний сертифікат	г	цінний папір, що засвідчує безумовне грошове зобов'язання векселедавця сплатити при настанні терміну певну суму грошей власнику векселя
6	Депозитний сертифікат	д	сертифікат, що дає власнику право купувати цінний папір за обумовленою ціною протягом певного проміжку часу

7	Опціон	е	цінний папір, який виражає право власності на конкретний вказаний в ній товар; транспортний документ, що містить умови договору морського перевезення
8	Ф'ючерс	є	двосторонній договір про передачу права (для покупця) і зобов'язання (для продавця) купити або продати певний актив за фіксованою ціною в наперед узгоджену дату або протягом узгодженого періоду часу
9	Коносамент	ж	біржовий терміновий контракт, купівля і продаж якого означають зобов'язання поставити або одержати вказану в ньому кількість активу за ціною, яка була визначена при укладанні угоди
10	Казначейські зобов'язання	з	цінний папір, який розміщується інвестиційним фондом, інвестиційною компанією, компанією з управління активами пайового інвестиційного фонду та посвідчує право власності інвестора на частку в інвестиційному фонді, взаємному фонді інвестиційної компанії та пайовому інвестиційному фонді
11	Цільові облігації внутрішніх державних позик	и	це цінні папери, що випускаються місцевими органами влади з метою мобілізації коштів для виконання місцевих програм, пов'язаних з об'єктами громадського користування та фінансування дефіциту місцевого бюджету
12	Облігації зовнішньої державної позики	і	державні цінні папери, що розміщуються виключно на внутрішньому фондовому ринку і підтверджують зобов'язання України щодо відшкодування пред'явникам цих облігацій їх номінальної вартості з виплатою доходу відповідно до умов розміщення облігацій
13	Облігації внутрішніх державних позик	ї	державні боргові цінні папери, що розміщуються на міжнародних фондових ринках і підтверджують зобов'язання України відшкодувати пред'явникам цих облігацій їх номінальну вартість з виплатою доходу відповідно до умов випуску облігацій
14	Приватизаційні папери	й	цінний папір, що свідчить про внесення коштів на розвиток підприємства і дає право її власнику на отримання частини прибутку підприємства у вигляді дивідендів
15	Муніципальні цінні папери	к	облігації, емісія яких є джерелом фінансування дефіциту Державного бюджету в обсягах, передбачених на цю мету законом про Державний бюджет України на відповідний рік, та в межах граничного розміру державного боргу

Є. До кожного з наведених нижче термінів і понять, позначених цифрами, знайдіть відповідне визначення, позначене буквою:

№	Поняття		Визначення
1.	Неемісійний цінний папір	а	цінний папір права за яким належать особі, зазначеній у цінному папері; ім'я власника реєструється в спеціальному реєстрі
2.	Пайовий цінний папір	б	цінний папір, що може бути відкликаний емітентом до настання строку погашення
3.	Іменний цінний папір	в	цінний папір, за якими емітент несе зобов'язання повернути у визначений строк кошти, інвестовані в його діяльність
4.	Борговий цінний папір	г	цінний папір, претензії за яким, задовольняються пізніше, ніж за іншими цінними паперами
5.	Старший цінний папір	д	цінний папір, який може бути обмінений на визначену кількість звичайних акцій за обумовленою ціною
6.	Похідний цінний папір	є	цінний папір, що випускається поштучно або невеликими серіями

7.	Ордерний цінний папір	ж	цінний папір, за якими емітент не несе зобов'язання повернути кошти, інвестовані у його діяльність
8.	Молодший цінний папір	з	цінний папір, який фіксує проміжні права партнерів у процесі укладання угоди.
9.	Конвертований цінний папір	і	цінний папір, права за яким належать особі, зазначеній у цінному папері, яка може сама здійснити ці права або призначити уповноважену особу, через передавальний напис
10.	Відзивний цінний папір	к	цінний папір, що має першочерговість задоволення претензій

Ж. До кожного з наведених нижче термінів і понять, позначених цифрами, знайдіть відповідне визначення, позначене буквою:

№	Поняття		Визначення
1.	Арбітражна операція	а	активна операція спрямована на вкладання власних або залучених фінансових ресурсів у фондові активи
2.	Клієнтська операція	б	операція, що полягає у здійсненні угод із цінними паперами з метою одержання максимального прибутку від різниці між курсами у моменти укладення та виконання угод
3.	Операція хеджування	в	пасивна операція спрямована на забезпечення фінансовими ресурсами діяльності суб'єкта
4.	Емісійна операція	г	операція, що полягає в одночасній купівлі та продажу одних й тих самих (або еквівалентних) цінних паперів, що здійснюється учасником ринку з метою одержання безризикового прибутку у вигляді різниці цін.
5.	Облікова депозитарна операції	г	облікова операція, яка відображає зміну місця знаходження (зберігання) визначеної кількості депозитарних активів та/або їх стану
6.	Інвестиційна операція	д	операції з придбання на первинному ринку цінних паперів в емітента з наступним їх перепродажем первинним власникам
7.	Спекулятивна операція	е	операція спрямована на відкриття учасником ринку протилежних позицій на різних ринках відносно одного й того самого біржового активу з метою мінімізації ринкових ризиків
8.	Андеррайтинг	є	операція з ведення рахунків у цінних паперах та відображення операцій, наслідком яких є зміна кількості цінних паперів на рахунку, встановлення або зняття обмежень щодо їх обігу; зміна режиму та місця зберігання
9.	Операція переміщення	ж	облікова операція, яка відображає уведення до системи депозитарного обліку визначеної кількості депозитарних активів та збільшення кількості цінних паперів на рахунку в цінних паперах клієнта на таку саму кількість
10.	Операція зарахування	з	операція спрямована на забезпечення зобов'язань суб'єкта перед клієнтами щодо цінних паперів або зобов'язань клієнта, пов'язаних з цінними паперами

З. Кожному з наведених нижче термінів і понять, відзначених цифрами, знайти відповідне визначення, позначене літерою.

№	Поняття		Визначення
1	Облігація	а	частина облігаційного сертифіката, яка при відокремленні від сертифіката дає власнику право на отримання відсотка
2	Купон	б	укладання цивільно-правових угод, що спричиняють за собою перехід прав власності на цінні папери

3	Конвертовані облигації	в	облигації, що продаються за номіналом і характеризуються доходом по купону, що дорівнює поточній ринковій ставці
4	Забезпечені облигації	г	облигації, що випускаються під заставу і забезпечуються нерухомістю емітента або довірчою власністю інших компаній
5	Обіг	г	облигації, які не забезпечуються нерухомістю та іншими активами
6	Облигація з повним купоном	д	облигації, які дають власнику право обмінювати їх на звичайні акції того ж емітента відповідно до умов конверсійного привілею
7	Облигація з нульовим купоном	е	цінний папір, що посвідчує внесення його власником грошей, визначає відносини позики між власником облигації та емітентом, підтверджує зобов'язання емітента повернути власникові облигації її номінальну вартість у передбаченій умовами розміщення облигацій строк та виплатити дохід за облигацією
8	Незабезпечені облигації	є	облигації, що розміщуються за ціною, нижчою ніж їх номінальна вартість
9	Курс облигації	ж	облигації, по яких регулярно здійснюється виплата відсотків, а термін викупу конкретно не визначений
10	Консолі	з	відношення ринкової ціни облигації до її номіналу, виражене у відсотках

И. Кожному з наведених нижче термінів і понять, відзначених цифрами, знайти відповідне визначення, позначене літерою.

№	Поняття		Визначення
1	Облигація	а	представник і захисник інтересів власників облигацій, банк або інший фінансовий інститут
2	Купон	б	знижка в порівнянні з номінальною ціною облигації
3	Ставка купона	в	облигація, яка за умов випуску може бути викуплена (відкликана) емітентом, зазвичай не раніше ніж через 5-10 років з моменту випуску
4	Дисконт	г	контракт, що укладається між емітентом і утримувачем облигацій
5	Ставка дисконту	г	облигації, які за умов випуску можуть бути конвертовані в інші емісійні цінні папери, найчастіше – в звичайні акції
6	Зеро-купон	д	дисконт при розміщенні облигацій з нульовим купоном, співвіднесений з номіналом облигації і виражений у відсотках
7	Процентна облигація	е	зобов'язання емітента не надавати заставного забезпечення під нові запозичення на ринку капіталу без виділення рівного або більшого заставного забезпечення під вже випущену
8	Облигаційна угода	є	дохід по процентній облигації
9	Довірена особа по облигаційній позиці	ж	емісійний цінний папір, що засвідчує відносини позики, де емітент є позичальником, а інвестор – кредитором
10	Захисні статті	з	річний дохід по облигації, встановлений в умовах випуску, співвіднесений з номіналом облигації і виражений у відсотках

11	Прибуткові облигації	и	облігація, в умовах випуску якої передбачена періодична виплата доходу власникам облигації
12	Відзивні облигації	і	облігації, умови випуску яких не передбачають жодних процентних виплат за весь термін обігу облигації
13	Облігації з участю	ї	облігації, дохід власників яких формується у вигляді виграшу по даній облигації
14	Облігації виграшної позики	й	положення облигаційної угоди, направлені на захист прав власників облигацій
15	Негативна застава	к	облігація, по якій відсоток виплачується тільки за умови, що у компанії є прибуток, достатній для здійснення платежів
16	Конвертовані облигації	л	облігації, що дають право не тільки на отримання фіксованого відсотка, але і на участь в прибутку у вигляді отримання екстра-платежів

І. Встановіть відповідність

	Вид цінного паперу		Дохід по цінному паперу
1	Прості акції	а	Порядок визначення доходу, що зафіксовано в статуті
2	Привілейовані акції	б	Ставка відсотка, помножена на номінал
3	Процентні облигації	в	Частина чистого прибутку, розподілена за рішенням загальних зборів акціонерів і приходиться на один папір
4	Зеро-купони	г	Різниця між номіналом і ціною покупки

К. Кожному з наведених нижче термінів і понять, відзначених цифрами, знайти відповідне визначення, позначене літерою.

№	Поняття		Визначення
1	Депозитний сертифікат	а	депозитний або ощадний сертифікат, виписаний на ім'я визначеної особи, вказаної в самому документі
2	Ощадний сертифікат	б	цінні папери з фіксованим терміном обігу і з фіксованим відсотком, що є свідоцтвом про грошовий внесок фізичних осіб в банк (у світовій практиці, як правило, менше 100000 дол. США)
3	Бенефіціар	в	поступка права вимоги
4	Іменний депозитний або ощадний сертифікат	г	свідоцтво про розміщення коштів у вигляді ощадного внеску в банку-емітенті, власником якого є фізична особа
5	Депозитний або ощадний сертифікат на пред'явника	г	особа, що отримує право вимоги по депозитному або ощадному сертифікату в результаті цесії
6	Крупнономінальні депозитні і ощадні сертифікати	д	депозитний або ощадний сертифікат, ім'я власника якого не вказано в документі і який передається шляхом простого вручення
7	Низькономінальні депозитні і ощадні сертифікати	е	свідоцтво про розміщення коштів на депозит в банку-емітенті, власником якого може бути юридична особа

8	Дисконтні депозитні і ощадні сертифікати	є	депозитні і ощадні сертифікати, які за умов випуску можуть бути достроково відкликані емітентом
9	Відзивні депозитні і ощадні сертифікати	ж	кредитор, що поступає своє право вимоги іншій особі
10	Цесія	з	депозитні або ощадні сертифікати, номінал яких в світовій практиці, як правило, перевищує 100000 дол. США, і які за американською фондовою традицією на жаргоні іменують “джумбо”
11	Цедент	и	депозитні або ощадні сертифікати, дохід інвестора по яких складається тільки з різниці між ціною продажу (погашення) і ціною купівлі
12	Цесіонарій	і	особа, що купує у банку-емітенті депозитний або ощадний сертифікат

Л. Кожному з наведених нижче термінів і понять, відзначених цифрами, знайти відповідне визначення, позначене літерою.

№	Поняття		Визначення
1	Трасант	а	особа, що гарантує платіж по векселю
2	Трасат	б	особа, що передає своє право отримання грошей по векселю іншій особі за допомогою передавального напису на зворотній стороні
3	Ремітент	в	платник по переказному векселю
4	Аваліст	г	особа, що поставила на переказному векселі згоду на його оплату
5	Акцептант	г	особа, що зобов'язується заплатити по векселю за рахунок коштів, задепонованих для цієї мети боржником, або з його рахунку
6	Індосант	д	особа, від імені якої здійснюється платіж за векселем
7	Індосат	е	векседавець переказного векселя
8	Доміцилянт	є	особа, до якої по передавальному напису переходить право отримання вексельного боргу
9	Інкасатор	ж	одержувач платежу по переказному векселю
10	Рекверент	з	особа, що зобов'язується сповістити боржника про настання терміну платежу по векселю, своєчасно пред'явити вексель до платежу, одержати суму вексельного боргу і зарахувати її на рахунок векселедержателя

М. Кожному з наведених нижче термінів і понять, відзначених цифрами, знайти відповідне визначення, позначене літерою.

№	Поняття		Визначення
1	Фінансовий вексель	а	вексель, по якому передбачений платіж в банку за рахунок коштів, зарезервованих боржником, або з його поточного рахунку
2	Товарний вексель	б	переказний вексель, на якому є згода боржника на його оплату
3	Забезпечувальний вексель	в	простий вексель, що виданий боржником та містить його письмове зобов'язання про сплату вексельної суми
4	Дружній вексель	г	вексель, що є засобом забезпечення боргу або задатку замість готівки

5	Казначейський вексель	г	вексель, джерелом якого є фінансові операції та в основі видачі якого лежить отримання грошової позики проти видачі боргового зобов'язання
6	Акцептований вексель	д	переказний вексель, що містить вимогу до боржника про сплату вексельної суми третій особі
7	Доміцильований вексель	е	вексель, що не має в основі своєї видачі розрахунків векселедержателя за товарними та грошовими угодами, що видається головним чином з метою отримання грошей від врахування векселів у банку
8	Соло-вексель	є	вексель, який виданий на основі товарного боргу, наданих послуг, виконаних робіт і т.п.
9	Тратта	ж	вексель, що випускається в обіг державою в цілях покриття дефіциту бюджету
10	Бронзовий (дутий) вексель	з	безгрошовий вексель, який виданий з метою або поповнення коштів шляхом його врахування в банку, або штучного підвищення боргів шляхом видачі векселя на користь фальшивих кредиторів

Н. Кожному з наведених нижче термінів і понять, відзначених цифрами, знайти відповідне визначення, позначене літерою.

№	Поняття		Визначення
1	Дисконт векселя	а	сума заборгованості по векселях або журнал, в якому банк відображає заборгованість з боку осіб, зобов'язаних по врахованих векселях
2	Протест векселя	б	згода трасата на оплату вексельної суми
3	Обліго	в	дисконт, що стягується центральним банком з кредитних установ при переобліку векселів
4	Алонж	г	різниця між номіналом векселя і його ціною купівлі до настання терміну платежу по ньому
5	Альпарі	г	відносна величина грошових коштів, що виплачується векселедавцем векселедержателю понад номінал
6	Відсоток по векселю	д	зниження ринкового курсу векселів щодо їх номінальної вартості
7	Акцепт	е	рівність ринкового курсу векселів та їх номінальної вартості
8	Аваль	є	публічний акт нотаріальної контори, яка офіційно фіксує відмову від акцепту векселя або платежу по ньому
9	Регрес	ж	поручительство, гарантія, згідно з якою особа, що поручилася, приймає на себе відповідальність за оплату векселя перед його власником
10	Облікова ставка	з	прикріплений до векселя додатковий лист, на якому здійснюються передавальні написи

О. Встановіть відповідність

1	У векселі не вказаний термін платежу	а	вексель втрачає вексельну силу
---	--------------------------------------	---	--------------------------------

2	У векселі не вказане місце його складання	б	вексель не втрачає вексельну силу
3	У векселі не вказане місце платежу		
4	У векселі є умова сплатити його при настанні певних подій		
5	У векселі відсутнє найменування того, в чию користь повинен бути зроблений платіж		
6	У векселі не вказана дата складання векселя		
7	У векселі, виписаному на певну дату, зроблена обмовка про виплату відсотків по ньому		
8	Є розбіжності між сумою, вказаною у векселі цифрами і прописом		
9	На векселі є підроблені підписи або підписи вигаданих осіб		
10	Вексель переданий по індосаменту, що містить яку-небудь умову		
11	Індосамент не містить найменування особи, на користь якого він зроблений		
12	На векселі закреслюватимуть один або декілька індосаментів		
13	У векселі є умова, що він не може бути пред'явлений до акцепту раніше визначеного терміну		
14	У векселі відсутній аваль		
15	Термін платежу у векселі вказаний залежно від настання якої-небудь події, наприклад: сплатити через три дні після поставки товару		
16	Термін платежу по векселю вказаний таким чином: сплатити на початку лютого такого-то року		

П. Кожному з наведених нижче термінів і понять, відзначених цифрами, знайти відповідне визначення, позначене літерою.

№	Поняття	Визначення
1	Державні цінні папери	а сума заборгованості по випущених і непогашених державних позиках (включаючи нараховані по них відсотки), розміщених на внутрішньому і зовнішньому ринку, а також по одержаних і непогашених державою кредитах
2	Емітенти державних цінних паперів	б облігації будь-яких, зокрема кредитно-фінансових установ, що знаходяться у державній або в іншій власності, але користуються фінансовою підтримкою уряду
3	Приватизаційні цінні папери	в дохід від купівлі-продажу державних цінних паперів, дохід, одержаний в результаті надання послуг з розміщення державних цінних паперів, від послуг з їх зберігання і від інших видів послуг, пов'язаних з випуском і обігом державних цінних паперів, не визначений в умовах випуску як дохід по державних цінних паперах

4	Державний внутрішній і зовнішній борг	г	юридичні і фізичні особи, які відповідно до законодавства і умов випуску можуть купувати державні цінні папери від свого імені і за свій рахунок
5	Облігації спеціалізованих урядових установ	г	купон, дисконт або інший вид доходу, визначений в умовах випуску конкретного державного цінного папера як дохід по цьому цінному паперу
6	Облігації місцевих органів влади	д	облігації, що випускаються від імені адміністрації місцевих органів влади і погашаються за рахунок доходів місцевого бюджету
7	Дохід по державних цінних паперах	е	уряд, міністерства, відомства, місцеві органи влади, державні установи і агентства, що здійснюють мобілізацію фінансових ресурсів шляхом випуску грошових документів, що обертаються
8	Дохід від операцій з державними цінними	є	перетворення заборгованості держави, що не обертається, в державні боргові зобов'язання, що обертаються (цінні папери)
9	Інвестори в державні цінні папери	ж	це вид державних цінних паперів, які засвідчують право власника на безоплатне одержання у процесі приватизації частки майна державних підприємств, державного житлового фонду та земельного фонду
10	Сек'юритизація державного боргу	з	облігації, казначейські зобов'язання і інші державні зобов'язання, що випускаються центральними урядами, місцевими органами влади, державними установами і агентствами з метою розміщення позик і мобілізації грошових ресурсів

II. Кожному з наведених нижче термінів і понять, відзначених цифрами, знайти відповідне визначення, позначене літерою.

№	Поняття		Визначення
1	Ф'ючерс	а	страхування строкових угод від можливих змін ціни при укладанні угоди на тривалий термін
2	Опціон колл (опціон на покупку)	б	контракт, що дає право його покупцю продати обумовлену кількість акцій за фіксованою ціною протягом визначеного періоду
3	Похідні цінні папери	в	похідні цінні папери, які випускаються учасниками Національної депозитарної системи, що встановлюють кореспондентські відносини з іноземною фінансово-депозитарною установою, та які свідчать про права власності резидента України на певну кількість депонованих у цій фінансово-кредитній установі акцій чи облігацій емітента, що не є резидентом України
4	Дериватив	г	контракт, що дає право покупцю викупити в особи, яка продала опціон, обумовлену кількість акцій за фіксованою ціною протягом визначеного періоду
5	Форвард	г	валютна операція за договором, умови якого передбачають купівлю (продаж, обмін) іноземної валюти зі зворотним її продажем (купівлею, обміном) на певну дату в майбутньому з фіксацією умов цих операцій (курсів, обсягів, дат валютування тощо) під час укладення договору. Виконання цієї операції здійснюється на другий робочий день після дня укладення договору

6	Депозитарні свідоцтва	д	угода між двома інвесторами, за якою продавець зобов'язується поставити визначену кількість цінних паперів в обумовлений час покупцю за обумовленою ціною, яка виплачується в день поставки
7	Варант	е	угодою про обмін активів, процентних виплат, процентних ставок або інших характеристик, вказаних в угоді, з метою оптимізації структури капіталу компанії і отримання додаткового доходу. Угода між двома учасниками ринку про обмін у майбутньому платежами відповідно до умов угоди
8	Валютний своп	є	похідний цінний папір, що надає власнику право на купівлю цінних паперів за певною ціною і в установлений термін, а також додаткове свідоцтво, що видається разом із цінним папером. Надає його власнику право на додаткові пільги після закінчення визначеного терміну
9	Своп	ж	цінні папери, механізм випуску та обігу яких пов'язаний з правом на придбання чи продаж протягом терміну, визначеного контрактом щодо цінних паперів, інших фінансових та/або товарних ресурсів
10	Опціон пут (опціон на продаж)	з	стандартний документ, який засвідчує право купити або продати цінні папери протягом певного часу у майбутньому
11	Хеджування	и	угода між двома інвесторами, за якою продавець зобов'язується поставити покупцю активи за фіксованою ціною у фіксований строк

1. Об'єднання підприємств, пов'язаних в єдине ціле системою взаємної участі це:

- а) інвестиційна компанія;
- б) фінансова компанія;
- в) холдингова компанія;
- г) фінансова група.

2. Інституційний інвестор, що формує капітал за рахунок акумуляції коштів дрібних інвесторів і єдиним видом діяльності якого є формування портфелів цінних паперів, це:

- а) інвестиційна компанія;
- б) фінансова компанія;
- в) холдингова компанія;
- г) фінансова група.

3. Укладення цивільно-правових договорів щодо цінних паперів від свого імені та за свій рахунок з метою перепродажу, це така професійна діяльність на ринку цінних паперів, як:

- а) брокерська;
- б) андеррайтинг;
- в) дилерська;
- г) з управління цінними паперами;
- д) розміщення власних цінних паперів;
- є) перераховані в пунктах А і В.

4. При здійсненні професійної діяльності з торгівлі цінними паперами, обов'язковими умовами для фінансових посередників (за виключенням банківських установ) є:

- а) наявність ліцензії на проведення такої діяльності;
- б) виключність даного виду діяльності;
- в) участь в саморегульвній організації;
- г) перераховані в пунктах А і Б,
- д) перераховані в пунктах А, Б, В.

5. Сегмент ринку цінних паперів, на якому обертається основна переважна маса цінних паперів та здійснюється левова частка угод, це:

- а) біржовий ринок;
- б) позабіржовий ринок;
- в) національний ринок;
- г) ринок боргових зобов'язань.

6. Суб'єкти, які набувають права власності на цінні папери з метою отримання доходу від вкладених коштів та набуття відповідних прав, це

- а) емітенти;
- б) фінансові посередники;
- в) інвестори;
- г) саморегульвні організації.

7. Фундаментальна властивість цінного папір, що відображає його здатність купуватися та продаватися, виступати як самостійний платіжний засіб, це:

- а) доходність;
- б) ризикованість;
- в) ліквідність;
- г) ринковість;
- д) спекулятивність.

8. Привілейовані акції, відповідно до законодавства України, не можуть бути випущені на суму, що перевищує:

- а) 10% статутного фонду;
- б) 25% статутного фонду АТ;
- в) 50% статутного фонду АТ;
- г) обмеження не встановлене.

9. Право акціонера на участь в управлінні справами емітента відноситься до групи:

- а) майнових прав ;
- б) немайнових прав.

10. Пайовий цінний папір, який має першочергове право задоволення претензій, дає право на отримання частини прибутку, але не дає право на участь в управлінні, це;

- а) проста акція;
- б) привілейована акція;
- в) інвестиційний сертифікат.

11. Відповідно до законодавства України, акції можуть існувати відповідно до форми виписки:

- а) на пред'явника;
- б) іменні;

- в) ордерні;
- г) А і Б;
- д) Б і В.

12. Які обмеження існують щодо випуску облігацій підприємств на Україні:

- а) якщо сума випуску облігацій становить більш як 25% розміру власного капіталу;
- б) якщо сума випуску облігацій становить більш як 50% розміру власного капіталу;
- в) якщо сума випуску облігацій становить більш як 100% розміру власного капіталу;
- г) якщо сума випуску облігацій становить більш як 300% розміру власного капіталу;
- д) якщо випуск облігацій здійснюється до повної оплати всіх випущених акцій;
- є) немає ніяких обмежень;
- ж) зазначені у пунктах А і Д;
- з) зазначені у пунктах Б і Д;
- і) зазначені у пунктах В і Д;
- й) зазначені у пунктах Г і Д.

13. Нарахування відсотків за облігаціями здійснюється:

- а) після нарахування дивідендів за привілейованими акціями;
- б) після нарахування дивідендів за простими акціями;
- в) до нарахування дивідендів за привілейованими акціями;
- г) до нарахування дивідендів за простими акціями.

14. Чи може акціонерне товариство випускати облігації підприємства для покриття збитків, пов'язаних з його господарською діяльністю:

- а) так;
- б) ні;
- в) може, якщо отримало дозвіл НКЦПФР;
- г) може, якщо розмір збитків не перевищує 2% статутного фонду.

15. Який орган здійснює операції обслуговування обігу державних облігацій внутрішньої позики, в тому числі депозитарну діяльність щодо цих паперів:

- а) Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку;
- б) Національний банк України;
- в) уповноважені банки;
- г) торговці цінними паперами, які мають дозвіл на зберігання та обслуговування обігу цінних паперів;
- д) зазначене в пунктах А, Б;
- є) зазначене в пунктах А, Б, Г.

16. Облігації, що розміщуються за ціною, нижчою ніж їх номінальна вартість, це:

- а) відсоткові облігації;
- б) дисконтні облігації;
- в) цільові облігації.

17. За умови ліквідації акціонерного товариства пріоритет під час виконання зобов'язань мають:

- а) акції прості;
- б) акції привілейовані;
- в) облігації.

18. Емітентом казначейських зобов'язань України виступає:

- а) Кабінет Міністрів України;
- б) Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку;
- в) Національний банк України;
- г) Міністерства фінансів України.

19. Іменний депозитний (ощадний) сертифікат розміщуються:

- а) в бездокументарній формі;
- б) в документарній формі;
- в) і в бездокументарній, і в документарній формі.

20. Векселі можуть існувати виключно:

- а) іменні у документарній формі;
- б) іменні у бездокументарній формі;
- в) на пред'явника у документарній формі;
- г) на пред'явника у бездокументарній формі;
- д) у формах, визначених в пунктах А і В;
- є) у формах, визначених в пунктах Б і Г.

21. Фізична особа, що уклала з комерційним банком договір банківського внеску, отримує документ у вигляді цінного паперу. Таким цінним папером буде:

- а) іменна ощадна книжка;
- б) ощадна книжка на пред'явника;
- в) ощадний сертифікат;
- г) депозитний сертифікат;
- д) кредитний договір.

22. Виключно на біржовому ринку здійснюється обіг:

- а) ф'ючерсних контрактів;
- б) опціонних контрактів;
- в) зазначених в пунктах А і Б.

23. Опціонні контракти можуть існувати в наступних формах:

- а) документарна;
- б) бездокументарна;
- в) зазначені в пунктах А і Б.

24. Базовим активом фондового варанту може бути не більш як:

- а) 25 % загального випуску простих акцій;
- б) 50 % загального випуску простих акцій;
- в) обмеження не встановлене.

25. До похідних строків контрактів відносяться:

- а) форварди;
- б) ф'ючерси;
- в) опціони;

- г) свопи;
- д) опціонні сертифікати,
- е) фондові;
- ж) зазначені в пунктах В і Г;
- з) зазначені в пунктах А, Б і В;
- і) зазначені в пунктах Д і Є

26. Особливістю варанта, що характеризує його обіг на ринку цінних паперів, є право:

- а) купити певну кількість акцій за фіксованою ціною;
- б) продати певну кількість акцій за фіксованою ціною;
- в) купити певну кількість акцій за ринковою ціною;
- г) купити певну кількість акцій за ринковою ціною до їх випуску в обіг.

27. Відповідно до законодавства України, промислові облігації, що розміщуються через андеррайтинг, повинні відповідати наступним вимогам:

- а) бути іменними;
- б) бути на пред'явника;
- в) мати фіксовану ставку відсотка;
- г) мати плаваючу ставку відсотка;
- д) бути конвертованими;
- е) зазначені в пунктах А, В і Д;
- ж) зазначені в пунктах Б, В і Д;
- з) зазначені в пунктах А, Г і Д;
- и) зазначені в пунктах Б, Г і Д.

28. Колективним способом в депозитарній установі зберігаються:

- а) цінні папери, розміщені в бездокументарній формі;
- б) цінні папери в документарній формі на пред'явника;
- в) іменні цінні папери документарної форми;
- г) всі зазначені в пунктах А, Б, В;
- д) зазначені в пунктах А і Б;
- е) зазначені в пунктах А і В;
- ж) зазначені в пунктах Б і В.

29. Між якістю цінного папера, та його доходністю існує:

- а) прямопропорційна залежність;
- б) оберненопропорційна залежність;
- в) залежності не існує.

30. Операція емітента спрямована на збільшення номінальної вартості цінних паперів одного випуску з одночасним зменшенням їх кількості без зміни обсягу випуску, це:

- з) викуп цінних паперів;
- и) дроблення цінних паперів;
- к) консолідація цінних паперів;
- л) конвертація цінних паперів.

31. Якщо договір щодо цінних паперів укладений на організаторі торгівлі між депонентами зберігачів - клієнтів різних депозитаріїв, розрахунково-клірингові операції здійснює той депозитарій, якого обирає:

- а) зберігач покупця активу;
- б) зберігач продавця активу;
- в) організатор торгівлі;
- г) продавець активу;
- д) покупець активу.

32. Вексель – це:

а) доручення банку покупця банку постачальника здійснити оплату рахунків постачальника;

б) письмове зобов'язання відповідної форми, яке дає право його власнику вимагати виплати відповідної суми у відповідний строк;

в) форма розрахунків, за якою банк – емітент за дорученням свого клієнта зобов'язаний здійснити платіж;

г) комбінований документ, який містить вимогу постачальника і доручення платника;

д) немає правильної відповіді.

33. Доміцильований вексель – це вексель:

а) який оплачується миттєво;

б) у якому вказано конкретне місце виплати;

в) який існує не в документарній формі;

г) який існує тільки в документарній формі;

д) немає правильної відповіді.

34. Переказний вексель – це:

а) письмовий документ, який містить зобов'язання особи, яка видала вексель (боржник), виплатити власнику векселя вказану суму;

б) зобов'язання банку – емітента векселя виплатити вказаній у векселі особі відповідну суму в установленій термін;

в) письмовий документ, який містить зобов'язання особи, яка видала вексель (трасант), виплатити вказану в векселі суму третій особі;

г) немає правильної відповіді.

35. Чи підлягає ліцензуванню і державній реєстрації видача векселів?:

а) емісія векселів потребує ліцензування та державної реєстрації;

б) для видачі векселя потрібно опублікувати проспект емісії;

в) видачу векселя слід затвердити рішенням загальних зборів акціонерів;

г) контроль за видачею векселів здійснює векседавець.

36. Для чого робиться акцепт на переказному векселі?:

а) засвідчити безумовну згоду акцептанта повністю і своєчасно виконати всі умови тексту векселя;

б) засвідчити позначку платника на векселі;

в) засвідчити факт попереднього пред'явлення векселя до платежу;

г) покращити інвестиційні можливості векселя.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА ВАРТОСТІ ІНСТРУМЕНТІВ РИНКУ ЦІННИХ ПАПЕРІВ

Тема 4. Методики оцінки та аналізу інструментів ринку цінних паперів.

Вартість капіталу як міра прибутковості. Майбутня та теперішня вартість. Ставка дисконту (необхідна ставка доходу). Процентні фактори ануїтету.

Вартість капіталу: від облігацій; від привілейованої та звичайної акцій. Обрахунок середньозваженої вартості капіталу, фактори що впливають на її зміну.

Ціна акції (номінальна, емісійна, балансова, ринкова, ліквідаційна). Фактори, що впливають на ціну акції. Розрахунок курсової вартості привілейованої акції, акцій з постійним та непостійним темпом приросту дивідендів. Розрахунок темпів приросту дивідендів.

Фактори, що впливають на ціну облігації. Види цін облігації (емісійна, викупна, ринкова, номінальна). Оцінка вартості облігації. Оцінка облігації з постійним доходом; конвертованої; дисконтної облігації. Розрахунок дисконту та облік векселів. Оцінка сподіваної віддачі акцій та облігацій з боку інвестора.

Оцінка похідних інструментів. Фактори, що визначають вартість ф'ючерса, опціону, варанту. Ціна ф'ючерсного контракту: базис та масштаб руху ціни контракту (тік). Стани ф'ючерсної ціни (контанко, беквордейшн). Теоретична вартість опціону. Розрахунок дисконту та премії за своповим контрактом.

Фундаментальний та технічний аналіз фондових інструментів. Фінансові коефіцієнти оцінки акцій (співвідношення ціни та доходу на акцію, ціни та обсягів продажу на акцію, ціни та балансової вартості активів). Фондові та біржові індекси. Сутність та порядок обчислення індексів зміни курсу акцій. Характеристика іноземних (Dow Jones Index, Actuaries Share, NIKKEY тощо) та українських фондових індексів (КАС, ПФТС, WOOD тощо).

Література основна [16, 34-36, 38, 42, 44-46, 48, 49, 54, 57, 60-73]
додаткова [78, 84, 87, 96-100, 103-106,112]

Контрольні питання до семінарського заняття:

1. Принципи розрахунку вартості капіталу: а) від акції; б) від облігації.
2. Види ціни акції та фактори, що на неї впливають.
3. Види ціни облігації та фактори, що на неї впливають.
4. Принципи обліку векселів.
5. Принципи розрахунку капітального та поточного доходу при володінні цінним папером.
6. Фактори, що визначають вартість ф'ючерса, опціону, варанта.
7. Методи фундаментального аналізу цінних паперів.
8. Методи технічного аналізу цінних паперів.

Дискусійні питання до семінарського заняття:

1. Концепції дивідендної політики. Вплив дивідендної політики компанії на оцінку звичайної акції.

2. Застосування фінансових коефіцієнтів при оцінці діяльності емітента.

Завдання для самостійної роботи:

1. Оберіть два з українських фондових індексів (КАС, ПФТС, WOOD тощо) та:

а) за допомогою пошукових систем сформуєте базу даних динаміки зміни індексів;

б) проаналізуйте та співставте динаміку зміни індексів за однаковий період;

в) спробуйте визначити фактори, що призводили до зменшення чи збільшення значень індексів.

2. Ціноутворення як процес формування цін на ринку здійснюється за певними правилами і базується на відповідних принципах. Назвати основні принципи формування цін на фінансовому ринку. Розкрити їх суть.

3. Дохідність фінансового активу і ризик, що асоціюється з цим активом, пов'язані певною залежністю. Дати характеристику цій залежності. Яка особливість залежності “ризик-дохід” на українському ринку цінних паперів?

4. Дайте порівняльну характеристику інвестиційної якості акцій і облігацій. Результати аналізу занесіть в таблицю 4.1.

Таблиця 4.1

Порівняльна характеристика інвестиційної якості акцій і облігацій

Критерій порівняння	Прості акції	Привілейовані акції	Облігації підприємств
Ризик			
Прибутковість			
Потенціал зростання курсової вартості			
Коливання прибутковості і курсової вартості			

Навести приклади і дати характеристику інвестиційної якості акцій і облігацій на українському ринку цінних паперів.

Теми рефератів:

1. Характеристика національних фондових індексів (метод обчислення, структура, динаміка тощо).
2. Характеристика міжнародних фондових індексів (метод обчислення, структура, динаміка тощо).
3. Вартість власного капіталу, як альтернативного джерела фінансування.
4. Джерела інформації для аналізу інструментів ринку цінних паперів.

Завдання до практичного заняття

Завдання 1. Розрахуйте середньозважену вартість капіталу, якщо при фінансуванні використані наступні цінні папери: облігації (на суму 20000 грн.) з купонною ставкою 9%, привілейовані акції (на суму 10000 грн.) з фіксованим відсотком 10% та звичайні акції (на суму 75000 грн.) зі ставкою 12%, якщо податкова ставка становить 20%.

Завдання 2. Розрахуйте номінальну та балансову вартість акцій акціонерного товариства, якщо відомо: розмір статутного фонду – 4750000 грн.; загальна кількість акцій – 250000 шт.; активи емітента на даний момент складають - 6734000 грн.; сума заборгованості усім кредиторам – 1725000 грн.

Завдання 3. Останній сплачений дивіденд становить 5 грн., темп приросту дивідендів – 5%. Розрахуйте очікуваний на акцію дивіденд через рік; через два роки.

Завдання 4. Дивіденди компанії щорічно зростали на 7%. Сподіваються збереження темпів приросту. Останні щорічні дивіденди склали 2,5 грн. на акцію. Визначте вартість звичайної акції, якщо необхідна ставка доходу становить 12%.

Завдання 5. Розрахуйте поточну вартість облігації з купонною ставкою 8% , номіналом 1000 грн. та строком погашення 3 роки, якщо ставка дисконту складає 6%.

Завдання 6. Відомо, що очікуваний дивіденд наступного року складає 2,5 грн., прогнозовані дивіденди компанії протягом двох років зростатимуть на 15%,

приріст третього року - 10%, четвертого – 8%. Необхідна ставка доходу – 10%. Розрахуйте максимальну поточну вартість даної акції.

Завдання 7. Розрахуйте дисконт і суму виплати останньому векселеотримувачу за векселем з номінальною вартістю 7000 грн., що випущений на три місяці (з 05.01 по 05.04) якщо він буде врахований банком 20 березня за обліковою ставкою 40%.

Завдання 8. Визначте доходність дисконтної облигації, якщо відомо: номінальна вартість облигації – 60 грн.; ціна придбання – 55 грн.; до погашення залишилось 240 днів.

Завдання 9. Інвестиційна компанія, що котирує облигації державної ощадної позики, встановила „чисту” ціну продажу облигацій (без урахування накопиченого купонного прибутку), яка перевищувала номінальну вартість на певну кількість відсотків. Через деякий час компанія зменшила ціну від первинної на те саме число відсотків. У результаті ціна продажу облигації стала дорівнювати 99 відсоткам. Якою була первинна ціна продажу?

Завдання 10. Інвестор продав акцію зі знижкою 10% порівняно з призначеною ціною і забезпечив при цьому прибутковість у розмірі 8%. Яку прибутковість забезпечив би інвестор, якби він продав акцію за первинною ціною?

Завдання 11. Випускається безстрокова облигація із сплатою відсотка 2 рази на рік по 60 грн. Поточна відсоткова ставка складає 16 %. Розрахувати поточну ціну облигації. Як зміниться вартість облигації через 4 роки за умови: що відсоткова ставка не змінилась; і відсоткова ставка знизилася до 15,72 %?

Завдання 12. Розрахувати поточну ціну безстрокової облигації, якщо річний дохід, що сплачується за нею, складає 100 тис. грн., а ринкова доходність – 12 %.

Завдання 13. Розрахувати поточну вартість облигації з нульовим купоном номінальною вартістю 500 грн. і терміном до погашення 2 роки, якщо норма прибутку складає 6,5 %. Крім того, визначте поточну вартість облигації: а) через півроку із незмінною відсотковою ставкою; б) через 8,5 місяців, якщо відсоткова ставка збільшилася до 7 %.

Завдання 14. Облігація з фіксованим купоном 11 %, що сплачується раз на рік, буде погашена через 4 роки за номінальною вартістю 1000 грн. Ринкова вартість облігації становить 1064,79 грн. Розрахувати тривалість облігації.

Завдання 15. Інвестиційний фонд має можливість придбати:

- 1) облігацію з нульовим купоном строком на 10 років номінальною вартістю 100 млн. грн., ціна покупки – 40 млн. грн.;
- 2) облігацію з купонною ставкою 9 %, номіналом 40 млн. грн., ціна покупки – 40 млн. грн. До строку погашення залишилось 5 років.

Інвестиційний фонд може виділити 40 млн. грн. на 5 років. Очікуваний дохід ринку протягом 5 років становитиме 12 %. Яку інвестицію обере фонд?

Практичні завдання для самостійної роботи

Завдання 1. Розрахуйте вартість капіталу від облігації з номінальною вартістю - 1000 грн.; річною ставкою - *A*.; витрати на випуск та розміщення становлять - *B*; податкова ставка - 20%.

Варіант	1	2	3	4	5
A	8%	7%	9%	10%	10%
B	2%	0,5 %	1,5 %	2%	1%

Завдання 2. Розрахуйте вартість капіталу від звичайної акції за наступними даними: поточна ціна акції -*A*, очікуваний дивіденд – *B*, темп приросту дивідендів – *B*.

Варіант	1	2	3	4	5
A (грн.)	4,5	4,5	6	6,2	7
B (грн.)	0,8	0,9	1,2	1,8	0,9
B (%)	5	4	5	6	3

Завдання 3. Розрахуйте номінальну та балансову вартість акцій акціонерного товариства, якщо відомо: розмір статутного фонду – *A*.; загальна кількість випущених акцій – *B* ; активи емітента на даний момент складають – *B* ; сума заборгованості усім кредиторам – *Г*.

Варіант	1	2	3	4	5
A (млн.грн.)	3,62	4,86	5,38	6,20	8,2

Б (тис.шт.)	250	220	190	340	340
В (млн. грн.)	4,30	5,12	6,60	8,60	8,9
Г (млн. грн.)	0,85	1,25	1,10	2,46	2,15

Завдання 4. Розрахуйте поточну вартість облигації з купонною ставкою - **А**, номіналом 1000 грн. та строком погашення - **Б**, якщо ставка дисконту складає - **В**. За допомогою таблиць процентного фактору теперішньої вартості та процентного фактору теперішньої вартості анuitету обрахуйте, як зміниться вартість цієї облигації за ставки дисконту – **Г**. Зробіть висновок про вплив ставки дисконту на зміну оцінки облигації.

Варіант	1	2	3	4	5
А (%)	7	8	8,5	9	9,5
Б (років)	3	4	5	3	4
В (%)	8,5	9	7,5	8	8,5
Г (%)	6	7	10	10	11

Завдання 5. Розрахуйте сподівану ставку доходу для акції, що була придбана за - **А**, має річний дивіденд – **Б**; поточна ціна – **В**.

Варіант	1	2	3	4	5
А (грн.)	0,8	1,2	9,0	2,6	4,1
Б (грн.)	0,2	0,4	0,9	0,8	1,1
В (грн.)	1,1	1,3	9,2	3,4	5,2

Завдання 6. Акціонерне товариство „А” має сплачений статутний капітал у розмірі **А**., який складається з простих та привілейованих акцій, при цьому товариством випущено максимально можливу кількість привілейованих та **Б** звичайних акцій. Фіксована ставка дивіденду за привілейованими акціями становить **В**. За підсумками фінансового року чистий прибуток товариства становив **Г**, з яких на розвиток виробництва було спрямовано **Д**%. Ринкова ставка відсотка становить **Є**.

Розрахуйте як зміниться курсова вартість простих акцій даного товариства, якщо: а) ринкова відсоткова ставка підніметься на три відсоткові пункти;

б) ринкова процентна ставка знизиться до **Ж**.

Варіант	1	2	3	4	5
Статутний капітал, тис. грн. (А)	100	150	200	320	180
Кількість звичайних акцій, тис. од. (Б)	25	20	35	30	30
Ставка доходу за привілейованими акціями, % (В)	14	11	13	10	12
Чистий прибуток товариства, тис. грн. (Г)	80	100	120	140	120
Частина прибутку спрямована на розвиток виробництва, % (Д)	40	25	30	15	40
Ринкова ставка, % (Є)	35	30	20	25	30
Нова ринкова ставка, % (Ж)	30	25	18	20	28

Завдання 7. На підставі даних наведених в таблиці проаналізуйте значення фінансових коефіцієнтів цінного паперу Вашого варіанту. За яких умов Ви б прийняли рішення про придбання акцій даного емітента.

№ варіанту	1	2	3	4	5	
Назва компанії	Укрнафта	Концерн „Стірол”	Київенерго	Нижньодніпровський трубопрокатний завод	Луганськ епловоз	
Ціна, грн. попит/пропозиція	309,0/313,5	72,1 /74,0	7,60/8,05	86,5 / 88,5	2,12 / 2,24	
Зміна попиту/пропозиції, %	за тиждень	3,9 / 4,3	5,3 / 4,2	2,0 / 3,2	2,4 /2,9	6,1 / 10,9
	з початку року	50,0/51,2	-46,6/ -49,0	-1,9 / 1,4	94,4 / 88,7	76,8 / 80,6
Ринкова капіталізація, млн. грн.	16856,03	1981,95	845,24	4696,98	479.36	
Ціна/прибуток (P/E)	10,66	3,64	23,53	9,07	2315,73	
Ціна/ виручка (P/S)	3,35	0,90	0,50	1,53	1,30	
Ціна/номинал (P/B)	2,47	1,24	0,63	3,65	3,08	

Тема 5. Формування портфелю цінних паперів та управління ним.

Портфель цінних паперів. Принципи формування інвестиційного портфеля. Цілі створення портфелю. Види портфелів цінних паперів (індивідуальний і портфель підприємства). Типи фондових портфелів (за рівнем ризику, за рівнем ліквідності, по спеціалізації основних видів фінансових інструментів тощо). Характеристика стабільного, прибуткового та портфелю росту. Розрахунок середньозваженої доходності портфеля.

Ризики портфелів цінних паперів. Співвідношення ризику і доходу. Систематичні та несистематичні ризики. Методи вимірювання ризиків портфельних інвестицій (середньоквадратичне стандартне відхилення, коефіцієнти коваріації і варіації, бета-коефіцієнт, модель оцінки капітальних активів, лінії надійності ринку).

Стратегії управління портфелем цінних паперів. Активний стиль управління (стратегія „акцій росту”; „недооцінені акції”; стратегій „вибір сектору” тощо).

Методи пасивного управління портфелем. Диверсифікація.

Інститути спільного інвестування (інвестиційні фонди, інвестиційні компанії, довірчі товариства). Класифікація ІСІ (типи: відкриті, інтервальні, закриті; види: диверсифіковані, недиверсифіковані, венчурні). Компанії по управлінню активами.

Література основна [4, 15, 34, 38, 40, 42-45, 48-57, 59, 62-73]

додаткова [84-89, 95-107, 110, 116]

Контрольні питання до семінарського заняття:

1. Принципи формування інвестиційного портфелю.
2. Види портфелів цінних паперів та їх характеристика.
3. Типи портфелів цінних паперів та їх характеристика.
4. Класифікація портфельних ризиків.
5. Методи оцінки портфельних ризиків:
 - а) стандартне середньоквадратичне відхилення;
 - б) коефіцієнти варіації та коваріації;
 - в) модель оцінки капітальних активів.
6. Типи та види інститутів спільного інвестування.
7. Структура активів інститутів спільного інвестування (диверсифікованих, недиверсифікованих, венчурних).
8. Функції компаній по управлінню активами. Обмеження їх повноважень.

Дискусійні питання до семінарського заняття:

1. Ступінь розвитку інструментів ринку цінних паперів та мотивації, що визначають вибір портфельної стратегії. Етапи формування стратегії.

Завдання для самостійної роботи

1. Ознайомтесь з нормативно-правовою базою функціонування Інститутів спільного інвестування на Україні [4] та складіть таблицю, що систематизуватиме особливості структури активів та обмеження щодо їх підбору для: диверсифікованих фондів; недиверсифікованих фондів; венчурних фондів.

<i>Вид актива</i>	<i>Диверсифікований фонд, % від вартості активів</i>	<i>Недиверсифікований фонд, % від вартості активів</i>	<i>Венчурний фонд, % від вартості активів</i>

2. Встановити правильну послідовність етапів управління інвестиційним портфелем:

а) моніторинг, тобто постійне вивчення і аналіз факторів, які можуть викликати зміни в інвестиційному портфелі, перегляд портфеля;

б) оцінка ефективності портфеля цінних паперів;

в) вибір інвестиційної політики;

г) формування портфеля цінних паперів;

г) аналіз ринку цінних паперів, визначення рівня доходу по різних цінних паперах.

Охарактеризувати кожен етап управління інвестиційним портфелем.

Теми рефератів:

1. Альтернативні стратегії інвестування: оцінка, вибір, застосування.
2. Агресивна стратегія управління інвестиційним портфелем.
3. Ризики фінансового інвестування: джерела виникнення, класифікація.
4. Управління інвестиційними ризиками.
5. Методи портфельного аналізу.
6. Діяльність інститутів спільного інвестування на національному ринку.
7. Використання коефіцієнтів коваріації та кореляції для вимірювання ступеню взаємозв'язку доходностей двох цінних паперів.
8. Етапи формування стратегії на фондовому ринку.
9. Джерела інформаційного забезпечення портфельного інвестора.

Завдання до практичного заняття

Завдання 1. Розрахуйте стандартне середньоквадратичне відхилення і коефіцієнт варіації для акції А, про яку відомо, що за останні три звітні періоди дивіденди складала, відповідно, 4 грн., 4,60 грн, 4,20 грн. Порівняйте отримані Вами значення з акцією Б, коефіцієнт варіації якої дорівнює 0,09, і зробіть висновок щодо того, якій з акцій слід віддати перевагу при включенні в портфель інвестора неохочого до ризику.

Завдання 2. Розрахуйте необхідну ставку доходу акції А, якщо відомо, що:

- ✓ безризикова ставка на ринку дорівнює 8%;
- ✓ середня ринкова доходність дорівнює 12%;
- ✓ середня доходність підприємств тієї ж галузі дорівнює 15%.

Зробіть висновок, чи слід купувати дану акцію, якщо останній сплачений дивіденд складав 14% до номіналу.

Завдання 3. Умовний інвестор сформував портфель цінних паперів за рахунок придбання наступних:

- 1) 10000 одиниць акцій підприємства А за ціною 5 грн. з доходністю 15%;
- 2) 6000 одиниць акцій підприємства Б за ціною 3 грн. з доходністю 12%;
- 3) 1000 облігацій підприємства А за номіналом 100 грн. з доходністю 10%;
- 4) 500 державних облігацій внутрішньої позики з номіналом 1000 грн. і доходністю 7%.

Розрахуйте середню доходність сформованого портфеля інвестора.

Завдання 4. Є певна кількість портфельів з очікуваними доходностями, стандартним відхиленням і рівнем корисності (гр. од.). Виходячи з цієї інформації побудуйте графік кривих байдужості умовного інвестора А. Пояснити, чому робиться припущення, що криві байдужості нахилені і спрямовані догори і праворуч.

<i>Портфель</i>	<i>Очікувана доходність, %</i>	<i>Стандартне відхилення, %</i>	<i>Рівень корисності, гр. од.</i>
1	5	0	10
2	6	10	10
3	9	20	10
4	14	30	10
5	10	0	20
6	11	10	20
7	14	20	20
8	19	30	20
9	15	0	30
10	16	10	30
11	19	20	30
12	24	30	30

Завдання 5. Величина показника β підприємства дорівнює 1,5. Поточна ринкова ціна акції становить 20 грн., а величина прибутку на 1 акцію минулого року дорівнювала 2 грн. Величина дивіденду, що сплачується у поточному році, становить 1 грн. на 1 акцію, та очікується щорічне зростання дивідендів у розмірі 6 %. Вважаючи, що процентна ставка безризикового вкладення капіталу дорівнює 6 %, а середній дохід на ринку становить 9 %, визначити вартість власного капіталу з використанням моделі прогнозованого зростання дивідендів, цінової моделі капітальних активів та моделі прибутку на акцію.

Завдання 6. Очікується, що прибуток, дивіденди та ринкова ціна акції підприємства матимуть щорічне зростання на 7 %. В теперішній час акції підприємства продаються по 23 грн. за од., останній дивіденд на акцію складає 2 грн., і підприємство виплатить 2,14 грн. в кінці поточного року.

а) використовуючи модель прогнозованого зростання дивідендів, визначити вартість власного капіталу підприємства;

б) показник β для підприємства складає 1,6, величина процентної ставки безризикового вкладення капіталу дорівнює 9 %, а середня на фондовому ринку – 13 %. Оцініть вартість власного капіталу, використовуючи цінову модель капітальних активів;

в) середня прибутковість на ринку позикового капіталу складає 12 %, і підприємство розглядає можливу премію за ризик в обсязі 4 %. Яка буде оцінка вартості капіталу за допомогою моделі премії за ризик?

г) порівняти отримані результати. Який із них необхідно прийняти при оцінці ефективності інвестицій?

Завдання 7. Керуючий відділу цінних паперів отримав таку інформацію: а) дисперсія σ^2 : за ринковим портфелем $\sigma_m^2 = 0,000594$; за цінним папером $\sigma^2 = 0,000274$; б) середня по доходах за 6 років: за ринковим портфелем $R_m = 0,02185$; за цінним папером $R_i = 0,02811$; в) коваріація $R_m R_i = 0,000596$.

На основі даної інформації відділу торгівлі акціями потрібно визначити:

- 1) σ_m та σ_i ;
- 2) α та β цінного папера;

- 3) розв'язати рівняння регресії;
- 4) скласти графік лінії характеристики;
- 5) визначити R^2 ;
- 6) встановити частки систематичного та несистематичного ризиків у загальному ризику.

Завдання 8.

Керівник інвестиційної компанії отримав таку інформацію:

Місяць	Дохід ринкового портфеля (%)	Дохід акції компанії М (%)
Січень	10	15
Лютий	12	13
Березень	6	4
Квітень	-4	-12
Травень	1	-2

Компанія хоче купити акції компанії М, тому потрібно визначити:

- 1) дисперсію доходів; α та β акції компанії М;
- 2) розв'язати рівняння регресії;
- 3) скласти графік лінії характеристики;
- 4) кореляцію доходів між ринковим портфелем і доходом акції;
- 5) R^2 ;
- 6) систематичний і несистематичний ризик акції.

Завдання 8. Аналітику відділу ризиків цінних паперів видане завдання визначити:

1) коефіцієнт детермінації R^2 на підставі даних показників: R_p портфеля = 0,002731; R_i

акції компанії Н = 0,05237; коваріація доходу портфеля і акції компанії = 0,00118;

2) частки систематичного і несистематичного ризиків у загальному ризику, використовуючи: $\sigma_p = 0,000769$; $\sigma_i = 0,00482$.

Практичні завдання для самостійної роботи

Завдання 1. За наведеною в таблиці інформацією про акції, що входять до портфеля цінних паперів обчисліть:

- а) очікувану доходність для кожної акції; б) очікувану доходність портфеля.

<i>Варіант</i>	<i>Акції</i>	<i>Початкова вартість інвестицій, грн.</i>	<i>Очікувана вартість інвестицій наприкінці періоду, грн.</i>	<i>Частка в початковій ринковій вартості портфеля, %</i>
1	A	400	600	20,0
	Б	200	250	18,4
	В	1000	1000	25,7
	Г	950	1500	35,9
2	A	400	600	30,5
	Б	200	250	15,5
	В	1000	1100	23,7
	Г	900	1200	30,3
3	A	800	830	17,8
	Б	200	200	23,9
	В	900	950	24,0
	Г	1000	1200	34,3
4	A	500	600	25,0
	Б	250	250	14,6
	В	800	1000	24,2
	Г	1050	1500	36,2
5	A	500	700	19,2
	Б	200	300	7,7
	В	1000	1000	38,5
	Г	900	1500	34,6

Завдання 2. По трьох видах акцій проведено оцінку спільного вірогідного розподілу доходностей. Обчислити очікувану доходність і стандартне відхилення портфеля цінних паперів, якщо умовний інвестор 20% коштів спрямує в придбання акцій А, 50% - в придбання акцій Б і 30% - в акції В. Припускається, що доходність кожного цінного папера некорельована з доходністю інших цінних паперів.

<i>Варіант</i>	<i>Результат</i>	<i>Доходність акцій</i>			<i>Вірогідність розподілу доходності акції</i>
		A	Б	В	
1	1	-10	10	0	0,30
	2	0	10	10	0,20
	3	10	5	15	0,30
	4	20	-10	5	0,20
2	1	-5	0	5	0,10
	2	10	5	-5	0,40
	3	0	5	5	0,40
	4	15	10	5	0,10
3	1	-5	10	0	0,15
	2	0	5	5	0,35
	3	5	15	10	0,35
	4	-10	5	0	0,15
4	1	-5	0	5	0,30
	2	-10	5	5	0,20
	3	0	5	5	0,30
	4	15	10	5	0,20
5	1	-5	10	0	0,10
	2	0	5	5	0,40
	3	5	15	10	0,40
	4	-10	5	0	0,10

Тестові завдання до модуля 2

А. Кожному з наведених нижче термінів і понять, відзначених цифрами, знайти відповідне визначення, позначене літерою.

№	Поняття		Визначення
1	Портфель цінних паперів	а	портфель із структурою цінних паперів, яка постійно оновлюється з метою отримання максимального економічного ефекту
2	Портфель, що поповнюється	б	портфель, обсяг грошових коштів якого вкладений спочатку, зберігається протягом всього періоду його існування
3	Відкличний портфель	в	портфель, що формується з добре відомих цінних паперів з чітко визначеними позитивними характеристиками і якнайменшим рівнем ризику, мета якого полягає в збереженні капіталу
4	Однопрофільний портфель	г	набір цінних паперів, що придбаються для отримання доходів і забезпечення ліквідності
5	Фіксований портфель	г	портфель, що дозволяє збільшувати грошовий вираз портфеля щодо первинного за рахунок зовнішніх джерел, а не за рахунок доходів від коштів, що були вкладені спочатку
6	Багатопрофільний портфель	д	портфель, що складається з цінних паперів, випущених підприємствами різних галузей, зв'язаних технологічно
7	Постійний портфель	е	портфель, що допускає можливість вилучення частини грошових коштів, що були спочатку в нього вкладені
8	Комплексний портфель	є	портфель, що включає цінні папери одного виду
9	Змінний портфель	ж	портфель, сформований з найбільш ризикованих, але і найбільших прибуткових цінних паперів
10	Консервативний портфель	з	портфель, який зберігає свою структуру протягом встановленого терміну, тривалість якого визначається терміном погашення цінних паперів, що в нього входять
11	Агресивний портфель	и	портфель, що складається з декількох видів цінних паперів, секцій

Б. Кожному з наведених нижче термінів і понять, відзначених цифрами, знайти відповідне визначення, позначене літерою.

№	Поняття		Визначення
1	Інвестор на ринку цінних паперів	а	сукупність цінних паперів, що належать даному інвестору
2	Інституційні інвестори	б	портфель, що складається з ризикованих цінних паперів і спрямований, в першу чергу, на забезпечення високої прибутковості вкладень
3	Портфель цінних паперів	в	управління портфелем цінних паперів, засноване на створенні добре диверсифікованого портфеля з визначеним наперед певним рівнем ризику і тривалому утримуванні його в незмінному стані
4	Збалансований портфель цінних паперів	г	управління портфелем цінних паперів, засноване на постійній ротатції цінних паперів, що складають портфель

5	Управління портфелем цінних паперів	г	розподіл грошових коштів, що інвестуються, між різними фінансовими інструментами, безпосередньо не зв'язаними між собою, з метою зниження
6	Управління ризиками	д	визначення мети інвестора і обсягу коштів, що інвестуються; політика вкладень, заснована на прагненні інвестора досягти конкретної мети з погляду забезпечення надійності, прибутковості, ліквідності, зростання капіталу, специфічних цілей
7	Агресивний портфель цінних паперів	е	портфель, що складається з цінних паперів високої інвестиційної якості і спрямований, в першу чергу, на забезпечення надійності вкладень
8	Консервативний портфель цінних паперів	є	юридична або фізична особа, що купує цінні папери від свого імені і за свій рахунок, на свій страх і ризик
9	Пасивне управління портфелем цінних паперів	ж	сукупність цінних паперів, що належать інвестору, що відповідає уявленню інвестора про оптимальне співвідношення надійності, прибутковості, зростання капіталу і ліквідності
10	Активне управління портфелем цінних паперів	з	управління обігом коштів особи на основі оцінки ризиків, пов'язаних з політикою бізнесу, інвестицій, зовнішнім середовищем, конкретними господарськими операціями, видами залучених ресурсів
11	Диверсифікація портфеля цінних паперів	и	дії із сукупністю цінних паперів, що належать інвестору, з метою збереження вартості і отримання доходу, незалежного від рівня інфляції
12	Інвестиційна політика	і	інвестори, у яких вільні грошові кошти для інвестування в цінні папери з'являються через характер їх діяльності

В. Кожному з наведених нижче термінів і понять, відзначених цифрами, знайти відповідне визначення, позначене літерою.

№	Поняття		Визначення
1	Ризик країни	а	вірогідність знецінення вкладень в цінні папери і доходів від них в результаті інфляції
2	Ризик законодавчих змін	б	вірогідність виникнення втрат при вкладенні в цінні папери в результаті зміни рівня процентних ставок на ринку
3	Інфляційний ризик	в	вірогідність настання втрат для інвестора через погашення відзивних облігацій емітентом в результаті несприятливої зміни процентних ставок на ринку
4	Валютний ризик	г	вірогідність виникнення втрат при інвестуванні в цінні папери в результаті всіх видів операційних помилок
5	Галузевий ризик	г	вірогідність втрат, що виникають в результаті падіння ринку цінних паперів в цілому
6	Регіональний ризик	д	вірогідність настання втрат через неправильний вибір цінних паперів при формуванні інвестиційного портфеля
7	Кредитний ризик	е	вірогідність виникнення втрат через невиконання контрагентом своїх зобов'язань щодо своєчасної поставки цінних паперів
8	Ризик ліквідності	є	вірогідність виникнення втрат при вкладенні коштів в цінні папери, емітовані в якому-небудь регіоні

9	Процентний ризик	ж	вірогідність втрат, що виникають в результаті вкладення коштів в цінні папери конкретної держави
10	Ризик шахрайства	з	вірогідність виникнення втрат в результаті істотного погіршення якості інвестиційного портфеля
11	Капітальний ризик	и	вірогідність того, що емітент, який випустив боргові зобов'язання, не зможе погасити їх та виплатити за зобов'язаннями відсотки
12	Селективний ризик	і	вірогідність виникнення втрат при вкладенні коштів в цінні папери певних галузей в результаті схильності галузей до коливань економічного циклу та залежності від стадії життєвого циклу галузі
13	Ризик часу	ї	вірогідність виникнення втрат при вкладеннях в цінні папери емітентів, що ставлять за мету незаконне збагачення, спекулятивні операції
14	Відзивний ризик	й	вірогідність втрат при вкладенні в цінні папери в результаті зміни оцінки інвестиційної якості даного цінного папера
15	Ризик поставки	к	агреговане поняття, що об'єднує всі види ризиків, пов'язаних з конкретним цінним папером
16	Операційний ризик	л	вірогідність втрат, що настають через неправильний вибір часу купівлі, продажу або емісії цінних паперів
17	Ризик врегулювання розрахунків	м	вірогідність настання втрат при інвестуванні в цінні папери через недоліки в кліринговій системі
18	Систематичний ризик	н	вірогідність виникнення втрат при вкладенні коштів в цінні папери, які номіновані в іноземній валюті, через несприятливу зміну курсу валют
19	Несистематичний ризик	о	вірогідність втрат від вкладень в цінні папери, що виникають в результаті появи нових або зміни існуючих законодавчих норм

1. Якщо значення коефіцієнту, що відображає співвідношення балансової і ринкової вартості (P/V) менше одиниці, це свідчить про те, що:

- а) цінний папір недооцінений;
- б) цінний папір переоцінений;
- в) не дозволяє визначити правильність оцінки цінного паперу.

2. Аналіз тенденцій розвитку ринкового курсу акцій окремого емітента, що проводиться за допомогою графіків, конфігурації яких відображають ринкову поведінку активів, є елементом:

- а) технічного аналізу ;
- б) фундаментального аналізу.

3. Сукупний індекс Нью-Йоркської фондової біржі, що відображає динаміку курсів акцій усіх корпорацій, зареєстрованих на біржі, - це:

- а) Dow Jones Index;
- б) Value Line Composite Index;
- в) NYSE Composite Index;
- г) Wilshire-5000;
- д) Standart's & Poor's Index.

4. Капіталізована вартість акцій, це показник:

а) що, показує темпи зростання вкладеного капіталу і є різницею між сумою чистого прибутку та відсотків за користування позичковим капіталом, що поділена на балансову вартість акціонерного капіталу;

б) що визначає ринкову вартість акцій і є добутком загальної кількості акцій даного емітента на середньозважену ціну попиту учасників ринку;

в) що характеризує можливість продажу акцій конкретного емітента є співвідношенням загального обсягу пропозиції акцій до реального обсягу їх продажу.

5. Індекс, що може використовуватися для аналізу вартості акцій певної галузі на українському ринку, -це:

- а) індекс ProU-50;
- б) інтегральний індекс;
- в) ПФТС- індекс;
- г) індекс КАС.

6. При порівнянні коефіцієнта ціна-дохід стосовно акцій декількох підприємств, більшу інвестиційну привабливість мають акції:

- а) з меншим значенням коефіцієнту;
- б) з більшим значенням коефіцієнту;
- в) не дозволяє визначити рівень інвестиційної привабливості цінного паперу.

7. Аналіз цінних паперів, що ґрунтується на минулій та поточній ринковій поведінці фондових цінностей і на підставі її аналізу дозволяє прогнозувати їх динаміку в майбутньому, - це:

- а) технічний аналіз цінних паперів;
- б) фундаментальний аналіз цінних паперів.

8. Кон'юнктура фондового ринку характеризується динамікою спеціальних індексів, що будуються як усереднений розмір котирувань цінних паперів обраного кола компаній. При побудові індексів стану фондового ринку використовуються наступні методи розрахунку:

- а) темпи зміни середньоарифметичної величини цін певного набору акцій;
- б) темпи зміни середньозваженої величини ціни акцій;
- в) середньоарифметичний темп зміни ціна акцій;
- г) середньо геометричний темп зміни цін акцій;
- д) зазначені в пунктах А і Б;
- е) зазначені в пунктах А, Б і Г;
- ж) зазначені в пунктах А, Б, В і Г.

9. Індекс, що найширше відображає узагальнену оцінку даних українського фондового ринку, -це:

- а) індекс КАС-20(s) простий;
- б) індекс КАС-20(w) взважений;
- в) інтегральний індекс;
- г) ПФТС- індекс;
- д) індекс ProU-50.

10. Оцінки фінансових інвестицій за якої їх ринковий курс визначається внутрішньою вартістю підприємства та його корпоративних прав:

- а) технічний аналіз фондових інструментів;

б) фундаментальний аналіз фондових інструментів.

11. При прийнятті рішення про включення цінного паперу в портфель, при наявності альтернативного цінного паперу, за критерієм мінімізації ризику, перевагу має той:

- а) коефіцієнт варіації якого менше;
- б) коефіцієнт варіації якого більше;
- в) значення коефіцієнту варіації не враховується.

12. Ризик зниження прибутковості, прямих фінансових витрат, що виникає в операціях з цінними паперами у зв'язку з невизначеністю їх фінансових результатів, можливою неефективністю виробництва, маркетинговими помилками чи прорахунками фінансового менеджменту, є:

- а) систематичним ризиком;
- б) несистематичним ризиком.

13. Коефіцієнт β відображає рівень ризику за окремим цінним папером як об'єктом фінансового інвестування. Якщо $\beta < 1$, то ризик інвестування у даний цінний папір:

- а) нижче середньоринкового;
- б) знаходиться на рівні середньоринкового;
- в) вище за середньоринковий.

14. Портфель, що формується за критерієм максимізації поточного доходу чи приросту інвестованого капіталу поза залежністю від ступеня інвестиційного ризику є:

- а) агресивним портфелем;
- б) поміркованим портфелем;
- в) консервативним портфелем.

15. Компанія по управлінню активами, при формуванні статутного капіталу повинна притримуватися наступних вимог:

- а) частка держави не перевищує 25%;
- б) частка держави не перевищує 10%;
- в) розмір статутного капіталу, сплачений грошовими коштами, становить суму, не меншу, ніж 300 000 євро;
- г) розмір статутного капіталу, сплачений грошовими коштами, становить суму, не меншу, ніж 100 000 євро;
- д) зазначені в пунктах А і В;
- є) зазначені в пунктах А і Г;
- ж) зазначені в пунктах Б і В;
- з) зазначені в пунктах Б і Г.

16. Чи можна зменшити систематичний ризик за рахунок диверсифікації портфеля:

- а) так;
- б) ні.

17. Інститут спільного інвестування, що залучає грошові кошти шляхом емісії інвестиційних сертифікатів, є:

- а) пайовим інвестиційним фондом;
- б) корпоративним інвестиційним фондом.

18. Якщо ІСІ (або компанія з управління активами ІСІ) бере на себе зобов'язання здійснювати на вимогу інвесторів викуп цінних паперів, емітованих цим ІСІ, протягом обумовленого у проспекті емісії строку, але не рідше одного разу на рік, то такий фонд класифікується як фонд :

- а) закритого типу;
- б) інтервального типу;
- в) відкритого типу.

19. Виключно у формі строкового може бути створено інвестиційний фонд:

- а) закритого типу;
- б) інтервального типу;
- в) відкритого типу.

20. Виключно юридичні особи можуть бути учасниками:

- а) пайового інвестиційного фонду;
- б) корпоративного інвестиційного фонду;
- в) венчурного фонду;
- г) зазначених в пунктах А, Б і В;
- д) зазначених в пунктах А і Б.

21. При формування портфелю диверсифікованого фонду, кількість цінних паперів одного емітента, що включається в портфель, не повинна перевищувати:

- а) 5% загального обсягу емісії;
- б) 10% загального обсягу емісії;
- в) 25% загального обсягу емісії;
- г) 40% загального обсягу емісії.

22. Включення в структуру портфеля інвестиційного фонду похідних цінних паперів, згідно з законодавством України:

- а) має бути не менше 10% вартості активів;
- б) може бути не більше 20% вартості активів;
- в) не допускається;
- г) допускається без обмежень.

23. Венчурний фонд може здійснювати розміщення власних цінних паперів:

- а) шляхом відкритого продажу;
- б) шляхом приватного розміщення;
- в) зазначене в пунктах А і Б.

24. На відміну від недиверсифікованого фонду, в структурі активів диверсифікованого не можуть бути представлені наступні види активів:

- а) об'єкти нерухомості;
- б) облігації місцевих позик;
- в) інвестиційні сертифікати;
- г) корпоративні права (паї);
- д) цінні папери іноземних держав та інших іноземних емітентів;
- є) зазначені в пунктах А, Б, В, Г і Д;
- ж) зазначені в пунктах А, Б, В і Г;
- з) зазначені в пунктах А, В і Г;

- і) зазначені в пунктах Б і Д;
- й) зазначені в пунктах В і Г;
- к) зазначені в пунктах В, Г і Д.

25. Скільки фінансових інструментів має бути в портфелі цінних паперів, щоб вважати його диверсифікованим:

- а) не менше 5;
- б) від 5 до 10;
- в) від 8 до 20;
- г) понад 20.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3. ІНСТИТУТИ РИНКУ ЦІННИХ ПАПЕРІВ

Тема 6. Фондова біржа. Організація біржової діяльності.

Складові інфраструктури РЦП (депозитарні установи, зберігачі та реєстратори, фондові біржі, торговельно-інформаційні системи, саморегульовані організації, центри сертифікатних аукціонів, аудиторські та консалтингові компанії, центри підготовки фахівців фондового ринку).

Фондова біржа - елемент вторинного ринку цінних паперів. Функції, завдання, принципи функціонування фондової біржі. Систематизація фондових бірж світу. Ознаки міжнародної фондової біржі. Відмінності біржового та позабіржового ринків. Біржовий сегмент на українському ринку.

Організаційно-управлінська структура фондової біржі. Учасники біржової торгівлі (біржовий брокер, трейдер, спеціаліст, брокер – комісіонер, член фондової біржі). Етапи біржового процесу. Форми біржового торгу: за формою проведення (постійний, сесійний, контактний, електронний); за формою організації (простий аукціон та подвійний). Лістинг: критерії та порядок допуску цінних паперів. Переваги та недоліки перебування у лістингу. Контроль за компаніями-емітентами. Делістинг – основні вимоги.

Форми замовлень клієнтів брокерським конторам (ринкове, лімітоване, стоп-замовлення; стандартні додаткові умови). Сутність котирування та його види. Курс дня (курс рівноваги). Процедура визначення курсу дня. Види біржових угод (касові, строкові: тверді, онкольні, угоди з премією, з опціонами). Обов'язкові реквізити термінових контрактів. Порядок укладання і виконання біржових угод.

Література основна [1, 15, 16, 20, 25, 28, 31, 35, 41, 47]

додаткова [49, 61, 62, 66]

Контрольні питання до семінарського заняття:

1. Функціональна структура біржі.
2. Учасники біржової торгівлі та їх характеристика.
3. Поняття лістинг та делістинг.
4. Форми біржових замовлень.
5. Види котирувань (фіксингове і мультифіксингове).

6. Характеристика видів біржових угод.
7. Порядок здійснення угод купівлі-продажу в операційному залі біржі.
8. Порядок розрахунку по угодах на фондовій біржі.

Питання, що виносяться на самостійне опрацювання:

1. Правилами створення та особливостями функціонування фондових бірж на Україні [1, розділ III, ст. 21-25; 15;16]: а) вимоги до створення фондової біржі; б) зміст статуту та правил фондової біржі; в) порядок організації торгівлі на фондовій біржі.

Завдання для самостійної роботи

Завдання 1. Ознайомтесь з Положенням про функціонування фондових бірж [16] та Положенням про регулювання діяльності фондових бірж та торговельно-інформаційних систем [15] та на підставі отриманої інформації складіть таблицю критеріїв перебування цінних паперів у списках першого та другого рівня лістингу на українських біржах за наступною схемою

<i>Критерій</i>	<i>Для акцій</i>	<i>Для облігацій підприємств</i>	<i>Для облігацій місцевих позик</i>	<i>Для цінних паперів інститутів спільного інвестування</i>
-----------------	------------------	----------------------------------	-------------------------------------	---

Теми рефератів:

1. Характеристика біржового сегменту ринку цінних паперів України (кількість бірж, обсяги операцій, спеціалізація тощо).
2. Вимоги щодо лістингу цінних паперів на міжнародних біржах.
3. Особливості укладання та виконання біржових угод на українських фондових біржах.
4. Ф'ючерсні операції з цінними паперами.

Завдання до практичного заняття

Завдання 1. На підставі акумульованих замовлень розрахуйте курс цінного паперу та зробіть висновок про збалансованість попиту та пропозиції на нього.

Листок доручень спеціаліста

<i>Купівля</i>		<i>Ліміт ціни, грн.</i>	<i>Продаж</i>		<i>Найвищий можливий оборот</i>
<i>Кількість акцій</i>	<i>Сукупна кількість</i>		<i>Сукупна кількість</i>	<i>Кількість акцій</i>	

1400		ЗКД		
-		3,7		700
500		3,6		600
1000		3,5		800
800		3,4		700
800		3,3		600
900		3,2		-
		ЗКД		800

Завдання 2. Читання інформації про котирування цінних паперів

Результати котирування акцій на NYSE

<i>52 High</i>	<i>week Low</i>	<i>Stock</i>	<i>Div</i>	<i>Yld,%</i>	<i>P/E</i>	<i>Vols 100s</i>	<i>High</i>	<i>Low</i>	<i>Close</i>	<i>Net Chg</i>
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
49 1/4	33 1/4	ATT	1,3	3,5	39	97912	38 3/8	37 3/8	38 1/4	+1 1/8

Результати торгів державними борговими зобов'язаннями

<i>CouponRate, %</i>	<i>Maturity</i>	<i>Prise</i>		<i>Change</i>	<i>Ask Yield</i>
		<i>Ask</i>	<i>Bid</i>		
1	2	3	4	5	6
7 5/8	Feb 02-07	106:03	106:05	+10	6,23

Результати торгів корпоративними облигаціями

<i>Issue</i>	<i>CouponRate, %</i>	<i>Maturity</i>	<i>Prise</i>	<i>Change</i>	<i>Ask Yield</i>	<i>Prior Yield</i>
1	2	3	4	5	6	7
E.I.B	8 1/4	20/12/07	111 14/16	+6/16	6,36	6,39

Завдання 3. На основі нижченаведених даних розрахувати зважений за ринковою капіталізацією індекс, якщо його базове значення дорівнює 1000. Крім того, проаналізувати, як зміниться значення індексу, якщо ціна акції компанії А збільшиться на 5 грн., компанії Б – на 1 грн., компанії В знизиться на 5 грн., компанії Г збільшиться на 5 грн.

Компанія	Кількість акцій у випуску	Ціна акції, грн.
А	1000	100
Б	10000	25
В	5000	50
Г	8000	50

Завдання 4. На основі нижченаведених даних розрахувати зважений за ринковою капіталізацією індекс, якщо його базове значення дорівнює 1000. Крім того, проаналізувати, як зміниться значення індексу, якщо ціна акції компанії А збільшиться на 2 %, компанії Б – на 5 %, компанії В знизиться на 1,5 %, компанії Г збільшиться на 8 %.

Компанія	Кількість акцій у випуску	Ціна акції, грн.
А	1000000	2,0
Б	2500000	2,5
В	5000000	1,5
Г	10000000	0,9

Завдання 5. Інвестор купує через рахунок з використанням маржі 100 акцій корпорації Г по 50 грн. за штуку. Вихідний необхідний рівень маржі 60 %. Визначте суму позики інвесторові від брокерської фірми.

Завдання 6. Інвестор відкрив у місцевій брокерській фірмі рахунок за угодами з маржею. Першою його інвестицією стала купівля з використанням маржі 200 акцій корпорації «А» за ціною 40 грн. за штуку. Для здійснення цієї купівлі він позичив у брокера 3000 грн. Визначте:

- а) яка була фактична маржа у момент здійснення купівлі?
- б) якщо курс акцій підвищиться до 60 грн. за штуку, то якою тоді буде фактична маржа;
- в) якою буде маржа, якщо курс акції впаде до 35 грн. за штуку.

Завдання 7. Розрахувати значення індексу як середньоарифметичного з ринковим зваженням, виходячи з наступних даних, за умови, що базове значення індексу дорівнює 100.

Акція	Кількість акцій у випуску	Ціна акції, грн.
31 грудня року t		
А	1000000	20
Б	6000000	25
В	5000000	30
31 грудня року t + 1		
А	1000000	22
Б	12000000	20
В	6000000	30

Завдання 8. Інвестор продає «без покриття» 200 акцій компанії «А» за 50 грн.

Вихідний рівень маржі, якого вимагають – 45 %. Визначте:

- а) якою буде фактична маржа, якщо курс виросте до 58 грн.;
- б) якою буде фактична маржа, якщо курс впаде до 42 грн.

На підставі наведених даних скласти графік «Японська свічка» та зробити висновок щодо напрямку у динаміці курсів акцій емітента.

Дата	Курс відкриття	Максимальний курс	Мінімальний курс	Курс закриття
12.05.2015	361,00	373,50	358,00	373,00
13.05.2015	375,00	382,00	373,00	374,50
14.05.2015	378,00	389,00	378,00	382,50
15.05.2015	384,00	393,00	384,00	391,00
15.05.2015	394,00	402,00	394,00	399,00

Завдання для самостійної роботи:

Завдання 1. Чи спостерігається реальна ситуація, в умовах якої значення індексу зростає, а курс окремого цінного папера падає? Відповідь обґрунтувати.

Завдання 2. Пояснити, яку роль відіграють фондові індекси в системі інформаційного забезпечення фінансового ринку.

Завдання 3. Проаналізувати порядок допуску професійних учасників ринку цінних паперів до торгів на фондовій біржі як членів біржі. Які умови членства на вітчизняних фондових біржах? Дати порівняльну характеристику членів українських і зарубіжних фондових бірж.

Завдання 4. Розгляньте організаційно-правові форми фондових бірж: у світовій і українській практиці. Охарактеризуйте основні принципи діяльності фондової біржі.

Завдання 5. За поданими нижче даними розрахувати значення цінних індексів принаймні п'ятьма можливими способами, якщо базисне значення індексу дорівнює 10 (до складу індексу входять всі вказані акції).

Тип акції	Кількість	Ціна	
		базисного періоду (грош. од.)	звітного періоду (грош. од.)
А	20	15	16
Б	30	16	17
В	45	20	21
Г	10	45	42
Ґ	85	12	13
Д	95	10	12

Тема 7. Організація професійної діяльності з торгівлі цінними паперами

Правила здійснення діяльності з торгівлі цінними паперами: брокерської діяльності, дилерської діяльності, андеррайтингу, діяльності з управління цінними паперами.

Вимоги до договорів, що укладаються торговцем цінними паперами за видами діяльності. Обов'язки торговців цінними паперами при здійсненні операцій з цінними паперами. Вимоги до організації торговцем внутрішнього обліку. Організація первинного обліку діяльності торговців ЦП. Вимоги НКЦПФР щодо порядку складання та надання адміністративних даних щодо діяльності торговців цінними паперами.

Особливості провадження банками професійної діяльності на фондовому ринку (діяльності з торгівлі цінними паперами).

Умови, за яких торговці цінними паперами мають право здійснювати операції на фондовій біржі. Членство на фондовій біржі, підстави для отримання статусу члена біржі. Права та обов'язки члена фондової біржі.

Операції, які можуть здійснювати торговці цінними паперами на фондових біржах.

Провадження торговцем цінними паперами брокерської діяльності за договорами на брокерське обслуговування з подальшим врегулюванням зобов'язань клієнта (здійснення маржинальних операцій на фондових біржах).

Порядок та умови видачі ліцензії на провадження професійної діяльності на фондовому ринку – діяльності з торгівлі цінними паперами, переоформлення ліцензії. Ліцензійні умови провадження професійної діяльності на фондовому ринку – діяльності з торгівлі цінними паперами.

Підстави та порядок зупинення дії та анулювання ліцензії на провадження професійної діяльності на фондовому ринку - діяльності з торгівлі цінними паперами. Вимоги НКЦПФР щодо сертифікації осіб, що здійснюють професійну діяльність з цінними паперами в Україні: умови проходження сертифікації; порядок подання та розгляд документів для отримання сертифіката; відмова у сертифікації; підстави та порядок анулювання сертифіката.

Особливості здійснення торговцями ЦП операцій з пайовими ЦП, борговими ЦП, іпотечними ЦП, іншими ЦП. Надання торговцями ЦП інформаційно-консультативних послуг щодо обігу ЦП.

Особливості допуску на вітчизняний фондовий ринок цінних паперів іноземних емітентів та виведення на іноземні ринки українських цінних паперів. Нормативне регулювання можливості проведення операцій з цінними паперами на іноземних ринках.

Поняття клірингової діяльності. Поняття: кліринг, нетінг, особа, що провадить клірингову діяльність, клірингова установа, центральний контрагент, клірингові рахунки, клірингові субрахунки. Вимоги до договорів, що укладаються при здійсненні клірингу та проведенні розрахунків за правочинами щодо цінних паперів: договір про кліринг та розрахунки за правочинами щодо цінних паперів, договір про проведення розрахунків у цінних паперах за результатами клірингу, договір про проведення грошових розрахунків за результатами клірингу.

Функції та компетенція осіб, які провадять клірингову діяльність. Вимоги до здійснення клірингу. Вимоги до організації створення системи зниження ризиків при провадженні клірингової діяльності. Рахунок у цінних паперах клірингової установи та Розрахункового центру. Договір про обслуговування клірингової установи та договір про обслуговування Розрахункового центру.

Порядок проведення розрахунків за правочинами щодо цінних паперів. Клірингова відомість. Порядок обміну документами при проведенні розрахунків.

Література основна [9, 10, 15, 20, 24, 27, 28, 32, 34, 37-45, 47-57, 64-72]

додаткова [94, 95-98, 104-107, 114

Завдання для самостійної роботи:

1. Що розуміється під сумлінною діяльністю на ринку цінних паперів?

Перелічіть і розкрийте правила сумлінної діяльності на фондовому ринку.

2. Що розуміється під сумлінною роботою з клієнтами на ринку цінних паперів? Перелічіть і розкрийте зміст правил сумлінної роботи з клієнтами на фондовому ринку.

3. Що таке розкриття інформації на ринку цінних паперів? Хто з учасників фондового ринку зобов'язаний розкривати інформацію? Яку саме? Чому розкриття інформації є одним із правил сумлінної діяльності на фондовому ринку?

4. Проаналізуйте основні принципи ведення бізнесу на ринку цінних паперів.

Докладно розкрийте зміст кожного з перерахованих принципів:

- чесність і справедливість;
- належне здійснення професійної діяльності на ринку цінних паперів;
- достатня професійна кваліфікація персоналу фірм – професійних учасників ринку цінних паперів;
- одержання інформації про клієнтів;
- надання інформації клієнтам;
- регулювання конфліктів інтересів.

5. Використовуючи портали саморегулювних організацій УАФТ, ПАРД, УАІБ проаналізуйте правові основи професійної діяльності на фондовому ринку і стандарти цієї діяльності.

6. Розгляньте систему розкриття інформації на фінансовому ринку України, використовуючи фактичні дані і аналітичний матеріал, представлений провідними вітчизняними інформаційними агентствами.

7. Розглянути умови отримання ліцензії на здійснення різних видів професійної діяльності. Заповнити таблиці 7.1, 7.2, 7.3.

Таблиця 7.1

Поєднання різних видів професійної діяльності на ринку цінних паперів

Вид діяльності	а	б	в	г	г	д	е	є	ж
а									
б									
в									
г									
г									
д									
е									
є									
ж									

а) андеррайтинг; б) брокерська діяльність; в) дилерська діяльність; г) діяльність з управління цінними паперами; г) депозитарна діяльність депозитарію; д) розрахунково-клірингова діяльність; е) депозитарна діяльність депозитарної установи; є) діяльність з управління активами; ж) діяльність з організації торгівлі.

Таблиця 7.2

Вимоги до організаційно-правової форми професійних учасників ринку цінних паперів

Вид діяльності	ТОВ	АТ	Некомерційна організація	Приватний підприємець
Андеррайтинг				
Брокерська діяльність				
Дилерська діяльність				
Діяльність з управління цінними паперами				
Депозитарна діяльність депозитарію				
Розрахунково-клірингова діяльність				
Депозитарна діяльність депозитарної установи				
Діяльність з управління активами				
Діяльність з організації торгівлі				

Таблиця 7.3

Вимоги до розміру власного капіталу та одноразового ліцензійного збору

Вид діяльності	Розмір власного капіталу, тис. грн.	Ліцензійний збір
Андеррайтинг		
Брокерська діяльність		
Дилерська діяльність		
Діяльність з управління цінними паперами		
Депозитарна діяльність депозитарію		
Розрахунково-клірингова діяльність		
Депозитарна діяльність депозитарної установи		
Діяльність з управління активами		
Діяльність з організації торгівлі		

Проаналізувати інші вимоги, що ставляться до професійних учасників ринку цінних паперів:

- до засновницьких документів фірми;
- до бухгалтерських документів і бухгалтерської звітності;
- до системи внутрішнього обліку і внутрішньої звітності;
- до співробітників організації і штатного розкладу;
- за поданням звітності до ліцензуючого органу.

Тема 8. Регулювання ринку цінних паперів.

Сутність і причини регулювання РЦП. Завдання і методи регулювання. Складові процесу регулювання. Форми регулювання (державно-правова, інституційно-правова). Саморегулювальні організації (NASD, ПАРТАД, ПФТС тощо). Переваги та недоліки їх участі в процесі регулювання.

Міжнародні організації в системі регулювання РЦП (Міжнародна організація комісій по цінним паперам, Міжнародна федерація фондових бірж).

Правова база становлення та розвитку РЦП в Україні. Система державних органів регулювання РЦП України. Функції та завдання Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку. Стратегічні напрямки розвитку ринку цінних паперів України: удосконалення механізмів захисту прав інвесторів, розвиток інструментів ринку цінних паперів, зосередження укладання договорів купівлі-продажу цінних паперів на фондових біржах та інших організаторах торгівлі цінними паперами, розвиток інвестиційної інфраструктури.

Література основна [3, 7, 9, 10, 28, 37-40, 42-45, 52-55, 58, 65-71]

Контрольні питання до семінарського заняття:

1. Причини регулювання РЦП.
2. Методи регулювання РЦП.
3. Характеристика форм регулювання.
4. Міжнародні організації, що здійснюють регулювання ринку цінних паперів.
5. Функції та завдання Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку України.

Дискусійні питання до семінарського заняття:

1. Вибір форми регулювання ринку цінних паперів. Фактори, що обумовлюють превалювання державно-правової чи інституційно-правової форми. Чи існують вони в чистому вигляді?

2. Стратегічні напрямки розвитку ринку цінних паперів України: дійсність, проблеми, перспективи.

Питання, що виносяться на самостійне опрацювання:

1. Структура Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку України [3; 10].

2. Повноваження та засоби впливу НКЦПФР на суб'єктів фондового ринку [3]

3. Особливості державного впливу на діяльність саморегулювних організацій [3, розділ VI, ст. 48, 49]

Завдання для самостійної роботи:

Завдання 1. Структура державних органів, що здійснюють ту або іншу регулюючу функцію на фінансовому ринку, складна і суперечлива. Назвіть і проаналізуйте ці функції. Заповніть таблицю 8.1. Що, з вашого погляду, необхідно змінити в структурі органів регулювання українського фінансового ринку?

Таблиця 8.1

Структура та функції органів державного регулювання фінансового ринку України

	Орган регулювання	Здійснювані функції
	Верховна Рада України	
	

Завдання 2. Дайте порівняльну характеристику регулятивної інфраструктури фінансового ринку України, Росії, США, Франції, Великобританії, Німеччини. Заповніть таблицю 8.2. Прокоментуйте дані заповненої таблиці.

Таблиця 8.2

Порівняльна характеристика регулятивної інфраструктури різних країн

Критерій порівняння	Україна	Росія	США	Франція	Німеччина	Велико-британія
Суб'єкт регулювання						
Модель регулятивної інфраструктури (банківська, небанківська, змішана)						
Основний орган, що регулює фінансовий ринок						
Стан законодавства по цінних паперах						

Основні функції держави на фінансовому ринку						
Саморегулювні організації та їх функції						
Основні регулюючі функції і процедури						
Роль професійної етики як елемента регулятивної інфраструктури фінансового ринку						
Роль традицій і звичаїв як елемента регулятивної інфраструктури фінансового ринку						

Завдання 3. Розкрийте зміст поняття: а) банківська модель ринку цінних паперів; б) небанківська модель ринку цінних паперів; в) змішана модель ринку цінних паперів. Наведіть приклади застосування даних моделей.

Завдання 4. Український ринок цінних паперів – це ринок, який можна охарактеризувати як змішаний. Це означає, що професійними посередниками на ринку цінних паперів можуть виступати як комерційні банки, так і небанківські фінансові інститути. Як ви вважаєте, чи є дана модель оптимальною для українських умов? Чому? Приведіть аргументи "за" і "проти" даної моделі українського ринку цінних паперів.

Завдання 5. Розробити структурно-логічну схему здійснення державного регулювання фінансового ринку на основі опрацювання законів України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринку фінансових послуг», «Про державне регулювання ринку цінних паперів України», «Про Національний банк України».

Завдання 6. На основі Закону України "Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні" розробити блок-схему, яка б, з одного боку, відображала структуру цього Закону, а, з іншого боку, змальовувала б комплексну систему державного регулювання ринку цінних паперів як цілісне явище.

Теми рефератів:

1. Причини та завдання регулювання ринку цінних паперів.
2. Складові процесу регулювання ринку цінних паперів.

3. Форми регулювання (державно-правова, інституційно-правова).
4. Система органів державного регулювання ринку цінних паперів України.
5. Функції та завдання Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку.
6. Міжнародний досвід регулювання ринку цінних паперів (на прикладі окремої країни).
7. Загальні ознаки ринків, що виникають (emerging market), та особливості їх регулювання.
8. Правове забезпечення функціонування ринку цінних паперів в Україні.
9. Особливості діяльності та ступень впливу саморегульованих організацій на міжнародному ринку.
10. Місце НКЦПФР в системі регулювання ринку цінних паперів України: структура та функції.
11. Міжнародні організації в системі регулювання ринку цінних паперів.
12. Аналіз нормативно-правового забезпечення функціонування ринку цінних паперів України (за окремими сегментами і напрямками).

Тестові завдання до модуля 3

А. Кожному з наведених нижче термінів і понять, відзначених цифрами, знайти відповідне визначення, позначене літерою.

№	Поняття		Визначення
1	Регулятивна інфраструктура ринку цінних паперів	а	законодавчі, реєстраційні, ліцензійні, атестаційні, наглядові та інші функції органів державного регулювання ринку цінних паперів і саморегульованих організацій
2	Регулятивні органи на ринку цінних паперів	б	правила ведення чесного бізнесу на ринку цінних паперів, що затверджені саморегульованими організаціями
3	Регулятивні функції і процедури на фондовому ринку	в	система регулювання ринку цінних паперів, що включає в себе регулятивні органи, правила і процедури, законодавчі норми, етику фондового ринку, традиції і звичаї
4	Законодавча інфраструктура ринку цінних паперів	г	добровільне об'єднання професійних учасників ринку цінних паперів, створене для забезпечення умов професійної діяльності на ринку цінних паперів, дотримання стандартів професійної етики, захисту інтересів клієнтів і власників цінних паперів, встановлення правил і стандартів операцій з цінними паперами

5	Етика фондового ринку	г	тип організації процесу регулювання ринку цінних паперів в межах держави залежно від того, хто виконує функції суб'єкта регулювання
6	Модель регулятивної інфраструктури ринку цінних паперів	д	операції по купівлі-продажу державних і муніципальних цінних паперів, інших інструментів грошового ринку й іноземної валюти, що впливають на динаміку пропозиції грошей у макроекономіці і є інструментом грошової політики держави
7	Модель регулювання державою ринку цінних паперів	е	тип організації процесу регулювання ринку цінних паперів у межах держави залежно від ступеня жорсткості регулювання, а також від моделі ринку цінних паперів
8	Операції центрального банку держави на відкритому ринку	є	регулятивні норми, що діють на ринку цінних паперів, обумовлені законодавством, яке регулює діяльність фінансового і фондового ринків, та іншими нормативними актами
9	Саморегульвні організації на ринку цінних паперів	ж	державні органи, що регулюють функціонування фінансового і фондового ринків, і саморегульвні організації на ринку цінних паперів
10	Фіктивні угоди з цінними паперами	з	одночасна купівля і продаж цінних паперів для створення видимості активності на ринку
11	Угоди з цінними паперами за домовленістю	и	цілеспрямоване поширення привілейованої інформації з метою стимулювання попиту або пропозиції на цінні папери
12	Витік інформації про цінні папери	і	здійснення двома контрагентами угоди за заздальгідь обговореною ціною з метою змінити ситуацію на ринку на свою користь

Б. Кожному з наведених нижче термінів і понять, відзначених цифрами, знайти відповідне визначення, позначене літерою.

№	Поняття		Визначення
1	Інформаційна інфраструктура ринку цінних паперів	а	інформація, що збирається під конкретну задачу
2	Розкриття інформації	б	могутні системи, що надають клієнту тією або іншою мірою весь спектр інформаційного забезпечення, починаючи від збору первинної інформації і закінчуючи її доставкою, коментарем і прогнозом
3	Службова інформація	в	інформація, що не вимагає привілеїв для доступу до неї
4	Інсайдерська інформація	г	експертна думка про майбутню здатність емітента здійснити процентні платежі і погасити зобов'язання по цінному паперу
5	Рейтинг цінних паперів	г	показник, що використовується для вимірювання і звіту про зміни вартості по представницьких групах акцій
6	Фондовий індекс	д	оперативна інформація про курси і операції на фондовій біржі
7	Загальнодоступна інформація	е	сфера діяльності, головна задача якої зводиться до збору, зберігання, переробки і передачі інформації (у нашому випадку на ринку цінних паперів)
8	Релевантна інформація	є	одна з найпоширеніших послуг на ринку фінансової інформації

9	Тікерна інформація	ж	забезпечення доступності інформації всім зацікавленим в цьому особам незалежно від цілей отримання інформації за процедурою, що гарантує її знаходження і отримання
10	Сфера телекомунікаційних інформаційних послуг	з	будь-яка інформація, що не є загальнодоступною, про емітента і випущені ним емісійні цінні папери, яка ставить осіб, що володіють такою інформацією, через свій службовий стан, трудові обов'язки або договір, укладений з емітентом, в переважне становище в порівнянні з іншими суб'єктами ринку цінних паперів
11	Прозорість ринку	и	сукупність відомостей і фактичних даних, які суб'єкти ринку зобов'язані розкривати відповідно до законодавства про цінні папери
12	Рейтингова експертиза цінних паперів	і	одна з умов ефективного ринку, що розглядається в теорії
13	Інформація, що розкривається	ї	внутрішня інформація, передача якої є незаконною

В. Встановіть відповідність

Ступінь ефективності ринку		Визначення ступеня ефективності	
1.	Слабка	а	поточні ціни є віддзеркаленням не тільки публічної інформації, але і всієї інформації, яка може бути одержана шляхом глибокого аналізу компанії і економіки
2.	Помірна	б	поточні ціни є віддзеркаленням інформації, що міститься в статистиці за цінами за минулий період
3.	Сильна	в	поточні ціни є віддзеркаленням не тільки інформації за цінами за минулий період, але і всієї іншої опублікованої інформації

Г. Кожному з наведених нижче термінів і понять, відзначених цифрами, знайти відповідне визначення, позначене літерою.

№	Поняття		Визначення
1	Модель ринку цінних паперів	а	здійснення угод купівлі-продажу цінних паперів від свого імені і за свій рахунок шляхом публічного оголошення цін купівлі і/або продажу визначених цінних паперів
2	Професійний учасник ринку цінних паперів	б	надання послуг по збереженню сертифікатів цінних паперів і/або обліку і переходу прав на цінні папери
3	Професійна діяльність на ринку цінних паперів	в	багатофункціональні підприємства – професійні учасники ринку цінних паперів, що здійснюють всі види послуг, пов'язаних з цінними паперами
4	Брокерська діяльність на ринку цінних паперів	г	тип організації фондового ринку залежно від виду інститутів, що виконують функції фінансових посередників
5	Дилерська діяльність на ринку цінних паперів	г	діяльність з обслуговування пенсійного фонду відповідно до Закону України "Про недержавне пенсійне забезпечення"
6	Діяльність з управління цінними паперами	д	спеціалізована діяльність із перерозподілу вільних коштів на основі цінних паперів і організаційно-технічного й інформаційного обслуговування випуску і обігу цінних паперів

7	Діяльність з організації торгівлі на ринку цінних паперів	е	діяльність з депозитарного обліку та обслуговування обігу державних цінних паперів та облігацій місцевих позик, а також боргових цінних паперів, що посвідчують відносини позики органів місцевого самоврядування, які були розміщені за межами України, та обслуговування корпоративних операцій емітента на рахунках у цінних паперах клієнтів
8	Депозитарна діяльність Центрального депозитарію	є	довірче управління цінними паперами, що належать іншій особі, коштами для інвестування в цінні папери, коштами і цінними паперами, одержуваними в процесі управління
9	Депозитарна діяльність	ж	юридичні і фізичні особи, що здійснюють види професійної діяльності на ринку цінних паперів
10	Діяльність із визначення взаємних зобов'язань	з	діяльність з депозитарного обліку та обслуговування обігу цінних паперів і корпоративних операцій емітента на рахунках у цінних паперах депонентів, а також на власному рахунку в цінних паперах, на якому обліковуються цінні папери, права на цінні папери та обмеження прав на цінні папери, що належать такій депозитарній установі
11	Інвестиційне консультування	и	здійснення цивільно-правових угод з цінними паперами як довірителя або комісіонера
12	Компанія по цінних паперах	і	діяльність із зберігання активів інститутів спільного інвестування (документів, що підтверджують право власності на активи інститутів спільного інвестування), обслуговування операцій інститутів спільного інвестування та здійснення контролю за їх діяльністю
13	Універсальний комерційний банк	ї	професійні учасники ринку цінних паперів, що здійснюють усі види послуг, зв'язаних з цінними паперами, але працюють тільки з великими клієнтами і не здійснюють "роздрібні" послуги по цінних паперах дрібним клієнтам
14	Інвестиційний банк	й	надання послуг, що безпосередньо сприяють укладанню цивільно-правових угод з цінними паперами між учасниками ринку цінних паперів
15	Депозитарна діяльність Національного банку України	к	діяльність з депозитарного обліку та обслуговування обігу цінних паперів, розміщених в Україні та за її межами, та корпоративних операцій емітента на рахунках у цінних паперах клієнтів відповідно до компетенції щодо обліку цінних паперів
16	Депозитарна діяльність депозитарної установи	л	банки, що надають всі види послуг на фінансовому ринку: послуги по кредитно-депозитній діяльності і всі види послуг по цінних паперах
17	Діяльність із зберігання активів інститутів спільного інвестування	м	збір, звірка, коригування інформації за угодами по цінних паперах і підготовка бухгалтерських документів по них, а також залік по постачанню цінних паперів і розрахунків по них

18	Діяльність із зберігання активів пенсійних фондів	н	надання консультаційних послуг із приводу випуску і обігу цінних паперів
----	---	---	--

Д. Кожному з наведених нижче термінів і понять, відзначених цифрами, знайти відповідне визначення, позначене літерою.

№	Поняття		Визначення
1	Наказ на купівлю стандартної партії цінних паперів	а	наказ, який дозволяє брокеру самостійно вибирати можливу якнайкращу ціну операції
2	Касовий (наявний) рахунок	б	наказ, який фіксує, уточнює ціну, по якій операція може відбутися
3	Маржинальний рахунок	в	наказ, який вважається дійсним протягом дня надходження на біржу або тієї частини торгової сесії, яка залишається з моменту отримання брокером наказу до її закінчення
4	Ринковий наказ	г	наказ, який повинен бути введений в систему біржових торгів протягом декількох хвилин після відкриття біржі, до визначеної, встановленої години
5	Лімітний наказ	г	наказ, в якому вказується обсяг операції в лотах
6	Стоп-наказ	д	рахунок, який дає право клієнту здійснювати операції з цінними паперами тільки в межах коштів, що знаходяться у нього на рахунку
7	Одноденний наказ	е	наказ, який визначає конкретну ціну купівлі або продажу, яку повинен забезпечити брокер, або ціну, більш сприятливу для клієнта
8	Відкритий наказ	є	рахунок, який дає право клієнту на отримання кредиту від брокерської фірми для купівлі цінних паперів
9	Наказ “на момент закриття”	ж	наказ, який є дійсним, поки він не виконаний або скасований клієнтом або поки контракт не закінчиться
10	Наказ “на момент відкриття”	з	наказ, який вводиться у будь-який час робочого дня, але буде виконаний у момент закриття біржі, настільки близько за часом закриття, наскільки дозволяють умови операції

Е. Кожному з наведених нижче термінів і понять, відзначених цифрами, знайти відповідне визначення, позначене літерою.

№	Поняття		Визначення
1	Рейтинг цінних паперів	а	вірогідність настання втрат у інвестора в результаті того, що позичальник не зможе виплатити суму основного боргу та відсотків по ньому
2	Рейтинг банку або фінансового інституту	б	один із структурних підрозділів рейтингового агентства, що безпосередньо займається аналізом позичальників і емітентів і цінних паперів, що випускаються ними

3	Кредитний ризик	в	підрозділ служби рейтингу, який в результаті аналізу представлених йому даних ухвалює рішення про виставлення оцінки кредитного ризику, пов'язаного з тим або іншим цінним папером або з конкретним позичальником
4	Рейтингове агентство	г	цінні папери, що мають невисоку оцінку ризику неповернення суми основного боргу та відсотків по ньому
5	Служба рейтингу	д	незалежна організація, що здійснює аналітичні дослідження і виставляє оцінки кредитних ризиків позичальників і їх цінних паперів
6	Відділ галузевого рейтингу	е	експертна оцінка кредитоспроможності позичальника
7	Рейтинговий комітет	є	цінні папери, виконання зобов'язань по яких з боку емітента досить проблематично
8	Інформаційна служба	ж	підрозділ рейтингового агентства, який здійснює розповсюдження інформації, надає різні інформаційні послуги інвесторам
9	Цінні папери інвестиційної якості	з	порівняльна оцінка кредитного ризику по різних цінних паперах
10	Цінні папери спекулятивної якості	и	один з підрозділів служби рейтингу, основною функцією якого є підготовка аналітичної інформації для рейтингового комітету

Є. Встановіть черговість етапів інвестиційної діяльності інститут спільного інвестування.

1-й етап	а	одержання доходу від вкладеного капіталу
2-й етап	б	емісія власних цінних паперів
3-й етап	в	виплата доходів власникам цінних паперів емітованих інститутами спільного інвестування
4-й етап	г	залучення коштів від потенційних постачальників капіталу
5-й етап	д	вибір об'єкта для інвестування капіталу

Ж. Встановіть черговість етапів інвестиційної діяльності інститутів спільного інвестування.

1-й етап	а	розміщення цінних паперів
2-й етап	б	реєстрація випуску цінних паперів
3-й етап	в	реєстрація звіту про підсумки випуску
4-й етап	г	ухвалення емітентом рішення про випуск цінних паперів
5-й етап	д	відкриття рахунків у цінних паперах

З. Встановіть відповідність категорій рейтингів Standard & Poor's Corporation.

1	AAA	а	борги прострочені
2	AA	б	обмежена платоспроможність емітента, відповідає тим не менше поточному обсягу випущених зобов'язань
3	A	в	можливості емітента по виплаті боргу і відсотків по ньому достатньо великі, але залежать від внутрішньоекономічної ситуації
4	BBB	г	нестабільність внутрішньоекономічної ситуації може вплинути на платоспроможність емітента

5	BB	д	можливості емітента по виплаті боргу і відсотків по ньому надзвичайно високі
6	B	е	платоспроможність емітента повністю залежить від внутрішньоекономічної ситуації
7	CCC	є	можливості емітента по виплаті боргу і відсотків по ньому залежать від внутрішньоекономічної ситуації на момент погашення
8	CC	ж	деякий захист інтересів інвесторів присутній, проте ризики і нестабільність високі
9	C	з	можливості емітента по виплаті боргу і відсотків по ньому достатньо
10	D	и	платоспроможність емітента сильно залежить від внутрішньоекономічної ситуації

И. Встановіть правильну послідовність проходження етапів при виставленні рейтингу.

1	1-й етап	а	робота рейтингового комітету, результатом якого є виставлення рейтингу
2	2-й етап	б	нарада представників емітента і рейтингового агентства після реєстрації проспекту емісії, офіційна передача інформації для рейтингу
3	3-й етап	в	підготовка емітентом інформації для проведення рейтингу
4	4-й етап	г	передача емітенту інформації про виставлений рейтинг
5	5-й етап	д	моніторинг емітента рейтинговим агентством після виставлення рейтингу
6	6-й етап	е	публічне розповсюдження інформації про виставлений рейтинг
7	7-й етап	є	ознайомлювальна нарада представників емітента і рейтингового агентства, що проводиться до реєстрації проспекту емісії
8	8-й етап	ж	підготовка відділом галузевого рейтингу аналітичної інформації для рейтингового комітету

І. Кожному з наведених нижче термінів і понять, відзначених цифрами, знайти відповідне визначення, позначене літерою.

№	Поняття		Визначення
1	Фондова біржа	а	певні формалізовані і регламентовані дії щодо здійснення даних операцій
2	Механізм біржових операцій	б	особа, що здійснює посередницькі операції за рахунок клієнта
3	Дилер	в	майно певного виду і якості, допущене до обігу на біржі в порядку, встановленому біржовим законодавством і внутрішніми документами біржі
4	Брокер	г	включення цінних паперів в котирувальний список
5	Об'єкт біржової операції	г	юридична особа, що бере участь в операціях від свого імені і за свій рахунок
6	Лістинг	д	механізм визначення ціни в процесі біржових торгів протягом кожного дня роботи біржі і публікація цін в біржовому бюлетені (котирувальному листі)
7	Делістинг	е	організований, регулярно функціонуючий, централізований ринок з фіксованим місцем торгівлі, з процедурою відбору якнайкращих цінних паперів і операторів ринку, що відповідають певним вимогам, з наявністю тимчасового регламенту торгівлі і стандартних торгових процедур, з централізацією реєстрації операцій і розрахунків по них, встановленням офіційних (біржових) котирувань і здійсненням нагляду за членами біржі

8	Котирування	є	взаємоузгоджені дії учасників торгів, направлені на встановлення, припинення або зміну їх прав і обов'язків щодо біржових товарів, що здійснюються в приміщенні біржі у встановлені години її роботи
9	Біржові операції	ж	здійснення взаємозаліків і поставок цінних паперів
10	Кліринг	з	виключення цінних паперів з котирувального списку біржі

К. Кожному з наведених нижче термінів і понять, відзначених цифрами, знайти відповідне визначення, позначене літерою.

№	Поняття		Визначення
1	Прості біржові операції	а	операції, пов'язані з взаємною передачею прав і обов'язків щодо стандартних контрактів на поставку біржового товару
2	Форвардні операції	б	операції, зобов'язання по яких не підлягають зміні
3	Ф'ючерсні операції	в	операції, учасники яких придбають можливість за визначену плату змінити зобов'язання щодо однієї із сторін операції
4	Опціонні операції	г	операції, пов'язані із взаємною передачею прав і обов'язків щодо реального товару
5	Тверді операції	г	двосторонній договір про передачу прав (покупця опціону) і зобов'язання (для продавця опціону) купити або продати певний актив (цінні папери) за встановленою (зафіксованою в договорі) ціною в наперед узгоджену дату або протягом узгодженого періоду часу
6	Умовні операції	д	операції, пов'язані з поступкою прав на майбутню передачу прав і обов'язків відносно біржового товару або контракту на поставку біржового товару
7	Касові операції	е	операції, які мають фіксовані терміни розрахунку, укладання, встановлення ціни
8	Термінові операції	є	встановлений законом або розпорядком роботи біржі період, протягом якого учасники біржових торгів мають право укладати угоди
9	Опціон	ж	операції, пов'язані з взаємною передачею прав і обов'язків щодо реального товару з відстроченим терміном його поставки
10	Біржова сесія	з	операції негайного виконання, розрахунки по яких здійснюються відразу після їх укладання

Л. Кожному з наведених нижче термінів і понять, відзначених цифрами, знайти відповідне визначення, позначене літерою.

№	Поняття		Визначення
1	Організатор торгівлі на ринку цінних паперів	а	обіг цінних паперів на фондовій біржі
2	Фондова біржа	б	перехідна форма ринку цінних паперів, ринки, що створені фондовими біржами і знаходяться під їх регулюючою дією
3	Члени фондової біржі	в	організовані системи торгівлі цінними паперами, що мають комп'ютерну основу
4	Лістинг	г	офіційно зареєстровані на біржі ціни купівлі і продажу цінних паперів
5	Делістинг	г	кращі професійні учасники ринку цінних паперів, що мають право здійснювати операції на фондовій біржі
6	Біржовий ринок цінних паперів	д	операції, розрахунки по яких здійснюються негайно або в найближчі біржові дні

7	Прибіржовий ринок цінних паперів	е	процедура виключення цінних паперів з числа тих, що котируються на фондовій біржі
8	Позабіржовий ринок цінних паперів	є	комерційна або некомерційна організація, професійний учасник ринку цінних паперів, що здійснює діяльність по організації торгівлі на фондовому ринку
9	Комп'ютерна біржа	ж	професійний учасник ринку цінних паперів, що має зобов'язання підтримувати ринок певних цінних паперів
10	Біржова сесія	з	члени фондової біржі, що здійснюють виконання заявок клієнтів за комісійну винагороду
11	Котирувальна ціна	и	некомерційне партнерство, професійний учасник ринку цінних паперів, що організовує торгівлю кращими цінними паперами серед кращих учасників фондового ринку
12	Маркет-мейкер	і	обіг цінних паперів за межами фондової біржі
13	Біржовий брокер	ї	офіційно встановлений проміжок часу, протягом якого здійснюються торги на фондовій біржі
14	Касові операції	й	процедура допуску цінних паперів до обігу на фондовій біржі
15	Термінові операції	к	операції, виконання яких здійснюється через деякий проміжок часу в майбутньому

1. Фондова біржа на Україні може бути утворена в наступній організаційно-правовій формі:

- а) товариство з повною відповідальністю;
- б) командитне товариство;
- в) товариство з додатковою відповідальністю;
- г) акціонерне товариство.

2. Вимоги щодо перебування цінного паперу в першому рівні лістингу для акцій на українських фондових біржах визначають наступні критерії:

- а) вартість чистих активів емітента не менше 100 млн. грн.;
- б) вартість чистих активів емітента не менше 50 млн. грн.;
- в) прибуток за останній балансовий рік не менше 100 млн. грн.;
- г) в емітента відсутні збитки за підсумками останнього фінансового року;
- д) прибуток за останній балансовий рік не менше 50 млн. грн.;
- є) в емітента відсутні збитки за підсумками двох фінансових років з останніх трьох фінансових років;
- ж) зазначені в пунктах А і В;
- з) зазначені в пунктах А, В і Є;
- і) зазначені в пунктах Б, В і Г;
- й) зазначені в пунктах А, Г і Д.

3. Частка одного торговця цінними паперами в статутному капіталі фондової біржі не може бути більшою ніж:

- а) обмеження не встановлене;
- б) не більше 20%;
- в) не більше 10%;
- г) не більше 5%.

4. Кількість засновників фондової біржі - торговців цінними паперами, які мають ліцензію на право провадження професійної діяльності на фондовому ринку, має становити:

- а) не менше 10 осіб;
- б) не менше 20 осіб;
- в) не більше 20 осіб;
- г) не більше 30 осіб.

5. У разі анулювання отриманої торговцем цінними паперами ліцензії на право провадження професійної діяльності на фондовому ринку його членство у фондовій біржі:

- а) провжується згідно Правил Біржі;
- б) тимчасово зупиняється до поновлення ліцензії;
- в) автоматично призводить до припинення членства у фондовій біржі.

6. Уповноважений представник учасника біржових торгів, який від імені учасника торгів подає заявки та укладає біржові контракти, має строк повноважень:

- а) в межах терміну виконання поданої заявки;
- б) в межах строку дії сертифіката фахівця з торгівлі цінними паперами;
- в) в межах, встановлених Правилами біржі.

7. Документ фондової біржі, який містить інформацію щодо цінних паперів, які на відповідну дату допущені до торгівлі на фондовій біржі за категорією лістингових цінних паперів або за категорією позалістингових цінних паперів, це:

- а) правила біржі
- б) біржовий список ;
- в) біржовий список фінансових інструментів;
- г) біржовий реєстр.

8. Чи є наявність ліцензії на право провадження професійної діяльності на фондовому ринку обов'язковою умовою для члена фондової біржі:

- а) так;
- б) ні;
- в) ні, за умови що член біржі бере на себе зобов'язання виконувати всі правила, положення і стандарти фондової біржі.

9. Вищим органом управління біржі є:

- а) Біржова рада;
- б) Дирекція;
- в) Загальні збори акціонерів.
- г) Ревізійна комісія Біржі.

10. Чи може бути здійснений допуск на фондовій біржі до торгівлі цінних паперів без внесення до біржового реєстру:

- а) ні;
- б) так, за ініціативою емітента, члена фондової біржі.
- в) так, за ініціативою емітента, члена фондової біржі, фондової біржі, іншої особи, у тому числі державного органу, які мають право брати участь у біржових торгах.

11. Унесення та перебування акції що відповідає таким вимогам - період існування емітента 6 років; власний капітал 1200 млн. грн., річний чистий

дохід за останній фінансовий рік 1300 млн. грн., частка акцій у вільному обігу 45%, кількість акціонерів 630 осіб - може бути здійснено:

- а) до першого рівні лістингу;
- б) до другого рівні лістингу;
- в) до позалістингових цінних паперів.

12. Укладання емітентом договору з маркет-мейкером про підтримку ліквідності акцій, є вимогою для віднесення цінного паперу:

- а) до першого рівні лістингу;
- б) до другого рівні лістингу;
- в) до позалістингових цінних паперів;
- г) не є обов'язковою вимогою для перебування у лістингу.

13. Унесення та перебування облігації підприємства, що відповідає таким вимогам - період існування емітента 4 роки; вартість чистих активів емітента 6000 млн. грн., номінальна вартість серії випуску облігацій 100 млн. грн., у емітента відсутні збитки за підсумками останнього фінансового року - може бути здійснено:

- а) до першого рівні лістингу;
- б) до другого рівні лістингу;
- в) до позалістингових цінних паперів.

14. Рішення щодо переведення цінних паперів з першого рівня лістингу в другий (у разі їх відповідності вимогам другого рівня лістингу) або щодо делістингу приймається фондовою біржею на підставі даних, оприлюднених у звітності емітента не пізніше:

- а) наступного торговельного дня з дня виявлення невідповідності цих цінних паперів лістинговим вимогам відповідного рівня лістингу;
- б) трьох торговельних днів з дня виявлення невідповідності цих цінних паперів лістинговим вимогам відповідного рівня лістингу;
- в) не пізніше кінця місяця, наступного за місяцем, в якому було виявлено невідповідність;
- г) після отримання рішення Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку.

15. Чи є обов'язковими вимогами для перебування цінного паперу у лістингу проведення емітентом щорічної аудиторської перевірки відповідно до міжнародних стандартів аудиту за участю незалежного зовнішнього аудитора :

- а) так;
- б) так, тільки для першого рівня лістингу;
- в) ні.

16. Фондова біржа може вносити державні облігації України до біржового реєстру без проходження лістингових процедур:

- а) так;
- б) ні;
- в) тільки на підставі рішення Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку.

17. Якщо зменшення показника вартості чистих активів емітента цінні папери якого включені до біржового реєстру, становить більше ніж 10 % від

вимог: рішення щодо переведення цінних паперів з першого рівня лістингу у другий (у разі їх відповідності вимогам другого рівня лістингу) або щодо делістингу приймається фондовою біржею:

а) трьох торговельних днів з дня виявлення невідповідності цих цінних паперів лістинговим вимогам відповідного рівня лістингу;

б) не пізніше кінця місяця, наступного за місяцем, в якому було виявлено невідповідність;

в) не пізніше кінця кварталу, наступного за кварталом, в якому було виявлено невідповідність, у разі неприведення зазначених показників у відповідність до встановлених вимог;

г) після отримання рішення Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку.

18. Якщо акції емітента облігацій знаходяться в першому рівні лістингу, чи може фондова біржа вносити облігації підприємств до першого рівня лістингу без проходження лістингових процедур:

а) так;

б) ні.

19. Поточна ціна цінного папера - розраховується як середнє арифметичне зважене цін за:

а) договорами РЕПО;

б) біржовими договорами, укладеними на підставі безадресних заявок;

в) біржовими договорами, укладеними на підставі адресних заявок;

г) всіх перерахованих у відповідях А, Б і В.

20. Розмір статутного капіталу фондової біржі має становити:

а) не менш як 5 млн. грн.;

б) не менш як 15 млн. грн.;

в) не менше 25 млн. грн.;

г) мінімальний розмір законодавчо не обмежується.

21. Розмір власного капіталу фондової біржі, що здійснює кліринг та розрахунки, має становити:

а) не менш як 5 млн. грн.;

б) не менш як 15 млн. грн.;

в) не менше 25 млн. грн.;

г) мінімальний розмір законодавчо не обмежується.

22. У разі закінчення строку дії ліцензії ліцензіата він зобов'язаний повідомити Національну комісію з цінних паперів та фондового ринку про намір припинити провадження професійної діяльності на фондовому ринку або про намір отримати нову ліцензію на провадження цієї діяльності :

а) не пізніше 20 днів до закінчення терміну дії ліцензії;

б) не пізніше 30 днів до закінчення терміну дії ліцензії;

в) не пізніше 60 днів до закінчення терміну дії ліцензії;

г) тільки при намірі припинити діяльності на фондовому ринку, термін дії ліцензії в іншому випадку подовжується автоматично.

23. Включення середньострокових та довгострокових державних цінних паперів в активах фондової біржі:

- а) не може перевищувати 10 відсотків;
- б) не може перевищувати 30 відсотків;
- в) забороняється.

24. Частка фондової біржі разом з пов'язаними особами у статутному капіталі Центрального депозитарію не може становити:

- а) більш як 5 відсотків;
- б) більш як 10 відсотків;
- в) більш як 20 відсотків;

25. Фондова біржа не може мати частки у статутних (складених) капіталах юридичних осіб, твердження:

- а) вірне;
- б) вірне частково, крім часток у статутних (складених) капіталах учасників депозитарної системи та компаній з надання допоміжних послуг, товарних, аграрних, валютних бірж;
- в) вірне частково, лише за умови що частка у статутних (складених) капіталах інших суб'єктів не перевищує 5%;
- г) не вірне.

26. Чи можуть сертифіковані керівні посадові особи та фахівці фондової біржі (її відокремлених підрозділів) одночасно працювати в іншому професійному учаснику фондового ринку:

- а) так;
- б) так, але не на керівних посадах;
- в) ні.

27. Ліцензіат зобов'язаний оприлюднити річну фінансову звітність та річну консолідовану фінансову звітність разом з аудиторським висновком:

- а) на власний розсуд;
- б) так, у встановлений законодавством термін;
- в) ні.

28. Прибуток фондової біржі має спрямовуватися:

- а) на її розвиток;
- б) на розподіл між її засновниками (учасниками);
- в) відповіді А і Б вірні, в пропорції за рішенням засновників.

29. Дії організатора торгівлі у випадку анулювання ліцензії:

- а) оскаржити рішення протягом строку набрання чинності вказаним рішенням до Експертно-апеляційної ради з питань ліцензування;
- б) протягом 15 робочих днів з дати набрання чинності рішенням про анулювання ліцензії організатор торгівлі зобов'язаний розірвати договори з особами, що провадять клірингову діяльність, Центральним депозитарієм цінних паперів;
- в) в строк у тридцять календарних днів здійснити усунення порушень ліцензійних умов.

30. Сертифікації осіб, що здійснюють професійну діяльність з цінними паперами в Україні підлягають такі особи:

- а) керівник юридичної особи, включаючи банк;
- б) фахівці, які здійснюють дії, пов'язані з безпосереднім провадженням

професійної діяльності на фондовому ринку;

в) відповіді А і Б вірні.

31. Підставою для прийняття рішення про анулювання сертифіката на здійснення професійної діяльності з цінними паперами можуть бути:

а) одноразове грубого порушення трудових обов'язків, винних дій працівника, який безпосередньо обслуговує грошові, товарні або культурні цінності, якщо ці дії дають підстави для втрати довір'я до нього з боку власника або уповноваженого ним органу;

б) наявність судового рішення, яке набрало законної сили відповідно до законодавства, щодо притягнення особи до відповідальності за порушення законодавства у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом;

в) встановлення ознак маніпулювання на фондовому ринку в діях сертифікованої особи та/або неправомірного використання інсайдерської інформації;

г) всі відповіді правильні.

32. Конкурсний спосіб організації торгівлі, згідно з яким купівля-продаж цінних паперів здійснюється брокером у заздалегідь визначений час методом накопичення та одночасного виконання замовлень на купівлю і продаж цінних паперів є:

а) онкольний аукціон;

б) безперервний аукціон.

33. Стан коли ф'ючерсна ціна в момент укладання угоди вище ціни на ринку спот називається:

а) беквордейшн;

б) контанко.

34.Замовлення на здійснення операції з цінним папером за чітко визначеною конкретною ціною є:

а) ринковим;

б) лімітованим;

в) стоп-замовленням.

35. Цінний папір може бути вилучений з офіційного котирування (процедура делістингу):

а) виключно за ініціативою біржі;

б) за ініціативою компанії, що перебуває в лістингу;

в) зазначене в пунктах А і Б.

36. Визначення біржового курсу на цінні папери, що передбачає постійне співставлення біржових замовлень на купівлю та продаж певного цінного паперу, характеризується як:

а) фіксинг;

б) лістинг;

в) мультифіксинг.

37. Курс дня це:

а) курс за яким отримано тах кількість замовлень на продаж;

б) за яким отримано тах кількість замовлень на купівлю;

- в) за яким тах кількість цінних паперів змінюють свого власника;
- г) курс, який визначається в ринковому замовленні.

38. Угода класифікується як термінова, якщо термін її виконання:

- а) понад три робочі дні з дня укладання угоди;
- б) не пізніше п'ятого робочого дня, що настає за днем укладання угоди;
- в) не пізніше третього робочого дня, що настає за днем укладання угоди;
- г) не пізніше наступного робочого дня.

39. На українських фондових біржах розрахунок по касових угодах базовим активом яких є облігації, здійснюється:

- а) понад п'ять робочих днів з дня укладання угоди;
- б) не пізніше п'ятого робочого дня, що настає за днем укладання угоди;
- в) не пізніше третього робочого дня, що настає за днем укладання угоди;
- г) не пізніше наступного робочого дня;
- д) обмеження не встановлене.

40. Тверді угоди на строк передбачають:

- а) розрахунок за курсом на день, зазначений в угоді;
- б) розрахунок за курсом, зазначеним в угоді;
- в) встановлення курсу на день, що визначається продавцем;
- г) встановлення курсу на день, що визначається покупцем.

41. Безпосереднє формування та забезпечення реалізації єдиної державної політики на ринку цінних паперів, здійснює такий орган, як:

- а) Кабінет Міністрів України;
- б) Національний банк України;
- в) Національна комісія з регулювання ринків фінансових послуг;
- г) Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку;
- д) Міністерство економіки;
- є) Міністерство фінансів.

42. НКЦПФР може делегувати саморегульвній організації такі повноваження:

- а) збирання, узагальнення та аналітичне оброблення даних щодо провадження відповідного виду професійної діяльності;
- б) проведення перевірок провадження відповідного виду професійної діяльності, дотримання вимог законодавства про цінні папери, правил, стандартів професійної поведінки;
- в) встановлення вимог щодо випуску та обігу цінних паперів і їх похідних, у тому числі іноземних емітентів;
- г) реєстрація випусків ЦП;
- д) подання клопотання про припинення (зупинення) дії ліцензії на провадження професійним учасником фондового ринку певного виду діяльності;
- є) зазначені в пунктах А, Б, В;
- ж) зазначені в пунктах А, Б і Д;
- з) зазначені в пунктах В і Г;
- і) зазначені в пунктах А і Д.

43. Умовами прийняття рішення НКЦПФР про створення саморегульованої на фондовому ринку є:

- а) наявність у власності для забезпечення статутної діяльності активів у розмірі не менше ніж 300 тис. грн.;
- б) наявність у власності для забезпечення статутної діяльності активів у розмірі не менше ніж 600 тис. грн.;
- в) статус непідприємницької організації;
- г) зазначене в пунктах А і В;
- д) зазначене в пунктах Б і В.

44. Прямий вплив на учасників РЦП при державному регулюванні здійснюється через:

- а) встановлення обов'язкових вимог до учасників ринку;
- б) ліцензування та державна реєстрація професійної діяльності;
- в) проведення податкової політики;
- г) проведення грошової політики;
- д) зазначене в пунктах А і Б;
- є) зазначене в пунктах Б і В;
- ж) зазначене в пунктах В і Г.

ТЕСТОВЕ ЗАВДАННЯ З ДИСЦИПЛІНИ „РИНОК ЦІННИХ ПАПЕРІВ” (підсумковий контроль)

1. Коли дисконтна ставка на ринку зменшується раніше випущені облігації продаються за:

- А) вищою ринковою ціною;
- Б) нижчою ринковою ціною;
- В) зміни ринкової ціни не відбувається..

2. Для проведенні дилерської діяльності на Україні статутний капітал фінансового посередника має складати:

- А) не менше 120 тис. грн.;
- Б) не менше 300 тис. грн.;
- В) не менше 600 тис. грн.;
- Г) обмежень немає.

3. Укладення цивільно-правових договорів (зокрема договорів комісії, доручення) щодо цінних паперів від свого імені (від імені іншої особи), за дорученням і за рахунок іншої особи, є таким видом діяльності як:

- А) андерайтинг;
- Б) дилерська;
- В) брокерська;
- Г) з управління цінними паперами;
- Д) розміщення власних цінних паперів;
- Є) перераховані в пунктах А і В.

4. При прийнятті рішення про включення цінного паперу в портфель, при наявності альтернативного цінного паперу, інвестор не схильний до ризику обере цінний папір:

- А) коефіцієнт варіації якого менше;
- Б) коефіцієнт варіації якого більше;

В) значення коефіцієнту варіації не враховується.

5. Цінний папір, права за яким належать особі, зазначеній у цінному папері, яка може сама здійснити ці права або призначити своїм розпорядженням іншу уповноважену особу, здійснивши передавальний напис, - це:

- А) іменний цінний папір;
- Б) цінний папір на пред'явника;
- В) ордерний цінний папір.

6. Цінний папір, за якими емітент несе зобов'язання повернути у визначений строк кошти, інвестовані в його діяльність, але який не дає права власникам на участь в управлінні ділами емітента, відноситься до групи::

- А) пайових цінних паперів;
- Б) іпотечних цінних паперів;
- В) боргових цінних паперів;
- Г) товаророзпорядчих цінних паперів;
- Д) похідних цінних паперів.

7. Коефіцієнт β відображає рівень ризику за окремим цінним папером як об'єктом фінансового інвестування. Якщо $\beta > 1$, то ризик інвестування у даний цінний папір:

- А) нижче середньоринкового;
- Б) знаходиться на рівні середньоринкового;
- В) вище за середньоринковий.

8. Портфель, що формується за критерієм мінімізації рівня інвестиційних ризиків, виключає використання інструментів, рівень ризику яких перевищує середньо ринковий.

- А) спекулятивним портфелем;
- Б) поміркованим портфелем;
- В) консервативним портфелем.

9. Привілейовані акції, відповідно до законодавства України, не можуть бути випущені на суму, що перевищує:

- А) 10% статутного фонду;
- Б) 25% статутного фонду АТ;
- В) 50% статутного фонду АТ;
- Г) обмеження не встановлене.

10. При формування портфелю диверсифікованого фонду, кількість цінних паперів одного емітента, що включається в портфель, не повинна перевищувати:

- А) 5% загального обсягу емісії;
- Б) 10% загального обсягу емісії;
- В) 25% загального обсягу емісії;
- Г) 40% загального обсягу емісії.

11. Операція емітента з цінними паперами, що передбачає зменшення номінальної вартості цінних паперів одного випуску діленням на визначений коефіцієнт з одночасним збільшенням їх кількості без зміни обсягу випуску, це така операція, як:

- А) анулювання;
- Б) конвертація;
- В) консолідація;
- Г) дроблення;
- Д) асиміляція.

12. Фундаментальна властивість цінного паперу виступати як засіб збереження й нагромадження багатства, є такою властивістю, як:

- А) доходність;
- Б) ризикованість;
- В) ліквідність;
- Г) ринковість;
- Д) спекулятивність.

13. Чи можна зменшити несистематичний ризик за рахунок диверсифікації портфеля:

- А) так;
- Б) ні.

14. Облігація, яка за бажанням власника може бути обмінена на інші цінні папери (як правило, акції), що випускаються тим самим емітентом, є:

- А) облігацією з правом дострокового погашення;
- Б) конвертованою облігацією;
- В) компенсованою облігацією;
- Г) варантом.

15. Інститут спільного інвестування, що існує у вигляді відкритого акціонерного товариства (залучає капітал через випуск власних акцій – простих іменних, що розміщуються шляхом відкритої підписки) і здійснює діяльність виключно в галузі спільного інвестування, є:

- А) пайовим інвестиційним фондом;
- Б) корпоративним інвестиційним фондом.

16. Якщо інститут спільного інвестування не приймає зобов'язання щодо викупу емітованих ним цінних паперів (або компанією з управління його активами) до моменту його реорганізації або ліквідації, то він класифікується як:

- А) відкритого типу;
- Б) інтервального типу;
- В) закритого типу.

17. Розмір статутного капіталу компанії по управлінню активами, сплачений грошовими коштами, згідно з законодавством України, повинен становити суму, не меншу:

- А) 300 тис. грн.;
- Б) 300 000 євро;
- В) 600 тис. грн.;
- Г) 600 000 євро
- Д) обмежень немає.

18. Способом відкритого продажу не можуть бути розміщені цінні папери емітовані:

- А) пайовим інвестиційним фондом;
- Б) корпоративним інвестиційним фондом;
- В) венчурним інвестиційним фондом;
- Г) зазначеними в пунктах А і Б;
- Д) зазначені в пунктах Б і В;
- Є) зазначені в пунктах А, Б і В.

19. Діяльність з надання послуг щодо зберігання цінних паперів незалежно від форми їх випуску; відкриття та ведення рахунків у цінних паперах; обслуговування операцій по цих рахунках (включаючи кліринг та розрахунки за угодами щодо цінних паперів) та обслуговування операцій емітента щодо випущених ним цінних паперів, є таким видом діяльності як:

- А) розрахунково-клірингова;
- Б) депозитарна;
- В) андерайтинг;
- Г) реєстраторська;
- Д) з організації торгівлі на фондовому ринку.

20. При формуванні активів диверсифікованого фонду, державні цінні папери (облігації, казначейські зобов'язання) можуть бути включені за наступних умов:

- А) складають не менше 50% вартості активів;
- Б) складають не менше 25% вартості активів;
- В) складають не більше 25% вартості активів;
- Г) складають не більше 10% вартості активів;
- Д) охоплюють не менше 3 видів;
- Є) зазначені в пунктах А і Д;
- Ж) зазначені в пунктах Б і Д;
- З) зазначені в пунктах В і Д;
- І) зазначені в пунктах Г і Д;
- Й) обмеження не встановлені.

21. Фондовий індекс, що віддзеркалює вартість акцій усіх корпорацій, що котируються на Нью-Йоркській, Американській фондових біржах і у позабіржовому обігу, - це:

- А) Dow Jones Index;
- Б) Value Line Composite Index;
- В) NYSE Composite Index;
- Г) Wilshire-5000;
- Д) Standart's & Poor's Index.

22. Відокремленим способом в депозитарній установі зберігаються:

- А) цінні папери, розміщені в бездокументарній формі;
- Б) цінні папери в документарній формі на пред'явника;
- В) іменні цінні папери документарної форми;
- Г) всі зазначені в пунктах А, Б, В;
- Д) зазначені в пунктах А і Б;
- Є) зазначені в пунктах А і В;
- Ж) зазначені в пунктах Б і В.

23. Операція інвестора, спрямована це одночасну купівлю та продаж одних й тих самих (або еквівалентних) цінних паперів, що здійснюється учасником ринку з метою одержання безризикового прибутку у вигляді різниці цін, є:

- А) спекулятивною операцією;
- Б) операцією хеджування;
- В) арбітражною операцією.

24. Непрямий вплив на учасників ринку цінних паперів при державному регулюванні здійснюється через:

- А) встановлення обов'язкових вимог до учасників ринку;
- Б) ліцензування та державна реєстрація професійної діяльності;
- В) проведення податкової політики;
- Г) проведення грошової політики;
- Д) зазначене в пунктах А і Б;
- Є) зазначене в пунктах Б і В;
- Ж) зазначене в пунктах В і Г.

25. Облікова депозитарна операція, що відображає переведення цінних паперів з рахунку в цінних паперах одного депонента або клієнта на рахунок у цінних паперах іншого депонента або клієнта або проведення операції, пов'язаної з обмеженнями в обігу (блокуванням) або відміною обмежень в обігу (розблокуванням) цінних паперів, є операцією:

- А) переказу;
- Б) переміщення;
- В) списання.

26. Розміщення цінних паперів серед необмеженого кола інвесторів, визначити яких заздалегідь неможливо, що супроводжується оголошенням, проведенням рекламної компанії й реєстрацією проспекту емісії, що повинний містити повну інформацію про емітента, є таким способом розміщення як:

- А) приватне розміщення;
- Б) відкрите розміщення;
- В) андеррайтинг.

27. Обов'язковими умовами створення депозитарної установи згідно законодавства України є наступні:

- А) створюються виключно у формі відкритого акціонерного товариства;
- Б) створюються виключно у формі закритого акціонерного товариства;
- В) частка участі кожного з засновників в статутному фонді депозитарію не повинна перевищувати 10%;
- Г) частка участі кожного з засновників в статутному фонді не повинна перевищувати 25%;
- Д) учасниками є не менше 10 зберігачів;
- Є) учасниками є не менше 20 зберігачів;
- Ж) зазначені в пунктах А, В і Д;
- З) зазначені в пунктах А, Г і Д;
- І) зазначені в пунктах А, В і Є;
- Й) зазначені в пунктах Б, Г і Є;

К) зазначені в пунктах Б, Г і Д.

28. Коефіцієнт, що відбиває співвідношенням загального обсягу пропозиції акцій до реального обсягу їх продажу та характеризує можливість продажу акцій конкретного емітента, - це:

- А) коефіцієнт обігу акцій;
- Б) коефіцієнт „пропозиції – попиту”;
- В) коефіцієнт ліквідності акцій.

29. Вимоги щодо перебування цінного паперу в першому рівні лістингу для облігацій підприємств на українських фондових біржах визначають наступні критерії:

- А) мінімальна величина активів не менше 100 млн. грн.;
- Б) мінімальна величина активів не менше 10 млн. грн.;
- В) у емітента або особи, яка надає забезпечення повного виконання зобов'язань за випуском) відсутні збитки за підсумками двох фінансових років з останніх трьох фінансових років;

Г) номінальна вартість серії випуску облігацій складає суму, не меншу 10 млн. грн.

Д) номінальна вартість серії випуску облігацій складає суму, не меншу 5 млн. грн.;

Є) період існування емітента не менше трьох років;

Ж) зазначені в пунктах А і В;

З) зазначені в пунктах А, В, Г і Є;

І) зазначені в пунктах Б, В і Г;

Й) зазначені в пунктах А, Г і Д.

30. Відповідно до законодавства України, промислові облігації, що розміщуються через андеррайтинг, повинні відповідати наступним вимогам:

- А) бути іменними;
- Б) бути на пред'явника;
- В) мати фіксовану ставку відсотка;
- Г) мати плаваючу ставку відсотка;
- Д) бути конвертованими;
- Є) зазначені в пунктах А, В і Д;
- Ж) зазначені в пунктах Б, В і Д;
- З) зазначені в пунктах А, Г і Д;
- І) зазначені в пунктах Б, Г і Д.

31. Аналіз фондових цінностей, що передбачає вивчення фінансово-господарського стану емітента, прогнозування його майбутнього в контексті стану та ймовірних змін зовнішнього середовища господарювання, - це:

- А) технічний аналіз;
- Б) фундаментальний аналіз.

32. Опціон, згідно з яким покупець отримує право купити базовий актив у продавця, а продавець бере на себе безумовне зобов'язання продати базовий актив або здійснити взаєморозрахунки, є:

- А) опціоном пут;
- Б) опціоном колл.

33. На українських фондових біржах розрахунок по касових угодах базовим активом яких є акція, здійснюється:

- А) не пізніше наступного робочого дня;
- Б) не пізніше третього робочого дня, що настає за днем укладання угоди;
- В) не пізніше п'ятого робочого дня, що настає за днем укладання угоди;
- Г) понад п'ять робочих днів з дня укладання угоди;
- Д) обмеження не встановлене.

34. Індекс українського фондового ринку, в якому використовуються дані по всіх угодах купівлі - продажу акцій на вторинному ринку, за умови що з цінним папером проводилось не менше 10 угод на місяць щонайменше двома торговцями цінними паперами, що мають відповідні дозволи, - це:

- А) індекс ProU-50;
- Б) інтегральний індекс;
- В) ПФТС- індекс;
- Г) індекс КАС.

35. Чи можна вважати, що володіння привілейованими акціями, що складають 15% від розміру статутного фонду є значним пакетом, який дозволяє суттєво впливати на прийняття рішень на зборах акціонерів:

- А) так;
- Б) ні.

36. НКЦПФР може делегувати саморегульвній організації такі повноваження:

- А) збирання, узагальнення та аналітичне оброблення даних щодо провадження відповідного виду професійної діяльності;
- Б) встановлення вимог та умов відкритого продажу ЦП;
- В) видача дозволів на здійснення діяльності з обігу ЦП,
- Г) проведення перевірок провадження відповідного виду професійної діяльності, дотримання вимог законодавства про цінні папери, правил, стандартів професійної поведінки;
- Д) встановлення вимог щодо випуску та обігу цінних паперів і їх похідних, у тому числі іноземних емітентів;
- Є) реєстрація випусків ЦП;
- Ж) подання клопотання про припинення (зупинення) дії ліцензії на провадження професійним учасником фондового ринку певного виду діяльності;
- Є) зазначені в пунктах А, Б, В;
- Ж) зазначені в пунктах А, Б і Д;
- З) зазначені в пунктах А, Г і Ж;
- І) зазначені в пунктах А, В, Г і Ж;
- Й) зазначені в пунктах Б, В, Д і Є.

37. Біржове замовлення на купівлю чи продаж певного виду і кількості цінних паперів за найкращою ціною ранку є:

- А) ринковим;
- Б) лімітованим;
- В) буферним.

38. Чи може акціонерне товариство випускати акції для покриття збитків, пов'язаних з його господарською діяльністю:

- А) так;
- Б) ні;
- В) може, якщо отримало дозвіл НКЦПФР;
- Г) може, якщо розмір збитків не перевищує 2% статутного фонду.

39. Строковий контракт, згідно з яким одна сторона договору отримує право купити базовий актив у іншої сторони або продати його іншій стороні, а інша сторона бере на себе безумовне зобов'язання відповідно продати або купити базовий актив у майбутньому (не раніше трьох днів з дати укладення) протягом строку чи на обумовлену дату (дату виконання) або в обумовлений проміжок часу за установленою під час укладення такого договору ціною базового активу (ціною виконання) та/або здійснити взаємні грошові розрахунки, це:

- А) опціонний контракт;
- Б) ф'ючерсний контракт;
- В) своповий контракт;
- Г) форвардний контракт.

40. Середній показник біржової активності, який узагальнює динаміку цін на цінні папери і свідчить про зміни в рівні цін за певний час, - це:

- А) курсова ціна;
- Б) котирувальна ціна;
- В) біржовий індекс;
- Г) середньозважена ціна.

41. Операція емітента з цінними паперами що полягає в обміні цінних паперів одного випуску згідно до його умов на цінні папери іншого випуску, є такою операцією, як:

- А) викуп;
- Б) дроблення;
- В) консолідація;
- Г) конвертація.

42. За звичайною акцією дивіденди сплачені за останні три роки склали відповідно 1,2 грн., 1,25 грн. та 1,55 грн. Темп приросту дивідендів для даної акції складає:

- А) 9%;
- Б) 23,5%;
- В) 29,2%.

43. Середня ринкова доходність галузі складає 13%, безпечна ринкова ставка – 9%. Необхідна ставка доходу для акції даної галузі має складати:

- А) 11,76%;
- Б) 14,76%;
- В) 18,72%.

44. Інвестор придбав пакет акцій за ціною 1,7 грн. за акцію. За час володіння він отримав дивіденд, що складає 0,2 грн. на акцію. Сподівана

ставка доходу інвестора, якщо від продасть акції в поточному році за ціною 2,2 грн., буде дорівнювати:

- А) 29,41%;
- Б) 31,82%;
- В) 41,17%.

45. Облігація з номіналом 100 грн. і купонною ставкою 13% випущена на 5 років. Поточна ціна даної облігації, за умови, що ставка дисконту складає 10%, а до погашення залишилось 2 роки, становитиме:

- А) 93,39 грн.;
- Б) 94,46 грн.;
- В) 105,21 грн.;
- Г) 111,45 грн.;
- Д) 114,52 грн.

46. Чому дорівнюватиме поточна ціна акції з постійним приростом дивідендів, якщо відомо, що останній сплачений дивіденд склав 2,4 грн., темпи приросту дивідендів зберігаються на рівні $x\%$, а ставка дисконту на ринку складає 9% :

- А) 16,96 грн.;
- Б) 28,27 грн.;
- В) 84,8 грн.

47. Статутний фонд компанії складає 4.750.000 грн., кількість випущених акцій – 250 тис. На момент оцінки активи компанії склали 6.734.000 грн., а сума заборгованості перед усіма кредиторами 1.725.000 грн. За наведених умов, балансова ціна акції становитиме:

- А) 12,1 грн.;
- Б) 19 грн.;
- В) 20 грн.;
- Г) 26,94 грн.

48. Портфель умовного інвестора сформований з наступних цінних паперів: 10000 акцій підприємства А на суму 100000 грн. з доходністю 12% ; 250 облігацій підприємства Б на суму 25000 грн. з доходністю 10% ; державні облігації в кількості 1000 шт. на суму 50000 грн. з доходністю 7% . Доходність портфелю цінних паперів даного інвестора складає:

- А) $9,67\%$;
- Б) $10,29\%$;
- В) $11,35\%$.

49. Облігація випущена з номіналом 100 грн. і річною купонною ставкою 12% . За умови, що витрати на випуск складають 5% , а ставка податку на прибуток 20% , вартість залучення капіталу від такої облігації становитиме:

- А) $9,14\%$;
- Б) $10,1\%$;
- В) 12% ;
- Г) $12,63\%$;
- Д) $15,16\%$.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Нормативно-правова

1. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000 р. № 2121-III // [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://www.zakon1.rada.gov.ua>.
2. Про депозитарну систему в Україні: Закон України від 11.10.2013 р. №710/13-ВР // [Електронний ресурс] — Режим доступу: zakon4.rada.gov.ua.
3. Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні: закон України від 30.10.1996р. - 448/96-вр. // [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/448/96>
4. Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди)”: Закон України №5080-17 від 05.07.2012р. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5080-17>
5. Про іпотечні облігації: Закон України від 22.12.2005 № 3273-IV. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=3273-15>
6. Про іпотечне кредитування, операції з консолідованим іпотечним боргом та іпотечні сертифікати: Закон України від 19.06.2003 р. № 979-IV // [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://www.zakon1.rada.gov.ua>.
7. Про ліцензування видів господарської діяльності: закон України від 02.03.2015 р. - № 222-VIII. // [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://www.nssmc.gov.ua/documents/zakon-ukrani-pro-ltsenzuvannya-vidv-gospodarsyko-dyalynost/>
8. Про обіг векселів в Україні: Закон України від 05.04.2001 р. № 2374-III // [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>.
9. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг : закон України від 12.07.2001 № 2664-III // [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2664-14>
10. Про цінні папери і фондовий ринок: закон України від 23.02.2006 р. - № 3480-IV. // [Електронний ресурс]. - Режим доступу:

<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3480-15/ed20170101>

11. Положення про глобальний сертифікат та тимчасовий глобальний сертифікат, рішення НКЦПФР від 30.07.13р. № 1332, зареєстроване в МЮУ 20.08 2013 р.№ 1434/23966 // [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1434-13>

12. Положення про провадження депозитарної діяльності, Рішення НКЦПФР від 23.04.2013 р. № 735, зареєстроване в МЮУ 27.06.2013 р. № 1084/23616 // [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1084-13>

13. Положення про іпотечне покриття звичайних іпотечних облігацій, порядок ведення реєстру іпотечного покриття та управління іпотечним покриттям звичайних іпотечних облігацій”, ДКЦПФР, Зареєстровано в МЮУ 15.11.06 р. № 1205/13079

14. Положення про нагляд за дотриманням пруденційних нормативів професійними учасниками фондового ринку: Затв. рішенням Нац. комісії з цінних паперів і фондового ринку від 01.12.2015 № 2021. // [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://www.nssmc.gov.ua/documents/polozhennya-pro-naglyad-za-dotrimannyam-prudentsynih-normativv-profesynimi-utchasnikami-fondovogo-rinku/>

15. Положення про особливості здійснення діяльності з управління активами інституційних інвесторів, рішення НКЦПФР від 06.08.2013р. № 1414, зареєстроване 29.08.2013р. №1486/24018 // [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1486-13>

16. Положення про порядок визначення справедливої вартості та зменшення корисності цінних паперів: Затв. постановою Правління НБУ від 17.12.03р. № 561.

17. Положення про порядок здійснення банками операцій з векселями в національній валюті на території України: Затверджене постановою Правління НБУ від 16.12.02 № 508

18. Положення про порядок складання та подання адміністративних даних щодо діяльності торговців цінними паперами до Національної комісії з цінних

паперів та фондового ринку: Затв. рішенням Нац. комісії з цінних паперів і фондового ринку від 25.09.2012 № 1283. // [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1737-12>

19. Положення про розкриття інформації емітентами цінних паперів: Затв. рішенням Нац. комісії з цінних паперів і фондового ринку від 03.12.2013 № 2826 // [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z2180-13>

20. Положення про клірингову діяльність, Рішення НКЦАФР від 26.03.2013 р. №429, зареєстроване 05.04.2013р. № 562/23094 // [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0562-13>

21. Положення про сертифікацію фахівців з питань фондового ринку: Затв. рішенням Нац. комісії з цінних паперів і фондового ринку від 13.08.2013 № 1464. // [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1572-13>

22. Положення про функціонування фондових бірж: Затв. рішенням Нац. комісії з цінних паперів і фондового ринку від 22 лист. 2012 р., № 1688. // [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z2082-12>

23. Положення щодо організації діяльності банків та їх відокремлених підрозділів при здійсненні ними професійної діяльності на фондовому ринку: Затв. рішенням Нац. комісії з цінних паперів і фондового ринку від 16.12.2014 № 1708. // [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z1650-14/para4#n4>

24. Ліцензійні умови провадження професійної діяльності на фондовому ринку (ринку цінних паперів) - діяльності з торгівлі цінними паперами: Затв. рішенням Нац. комісії з цінних паперів і фондового ринку від 14.05.2013 № 819. // [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0857-13>

25. Ліцензійні умови провадження професійної діяльності на фондовому ринку (ринку цінних паперів) - діяльності з організації торгівлі на фондовому

ринку: Затв. рішенням Нац. комісії з цінних паперів і фондового ринку від 14.05.2013 № 818. // [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.ssmc.gov.ua>

26. [Системи довідників та класифікаторів Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку](#): Затв. рішенням Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 08.05.2012 року № 646 // [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0831-12>

27. Порядок та умови провадження торговцем цінними паперами брокерської діяльності за договорами на брокерське обслуговування з подальшим врегулюванням зобов'язань клієнта: Затв. рішенням Нац. комісії з цінних паперів і фондового ринку від 06.11.2012 № 1584. // [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z2000-12>

28. Порядок зупинення дії та анулювання ліцензії на окремі види професійної діяльності на фондовому ринку (ринку цінних паперів): Затв. рішенням Нац. комісії з цінних паперів і фондового ринку від 14.05.2013 № 816. // [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/go/z0862-13>

29. Порядок проведення перевірок з питань запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом: Розпорядження ДКЦПФР від 05.08.2003 р. № 26 // [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0716-03>

30. Порядок реєстрації випуску опціонних сертифікатів та проспекту їх емісії: Рішення ДКЦПФР від 16.06.2009 р. № 572 // [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://www.zakon3.rada.gov.ua>.

31. Порядок погодження кандидатур керівників фондових бірж та депозитаріїв і вимог до таких керівників під час їх перебування на посаді: Затв. рішенням НКЦПФР від 22 січня 2013 року № 64, зареєстрованого у Міністерстві юстиції України 14 лютого 2013 року за № 269/22801- Режим доступу: <http://www.ssmc.gov.ua>

32. Правила (умови) здійснення діяльності з торгівлі цінними паперами:

брокерської діяльності, дилерської діяльності, андеррайтингу, управління цінними паперами: Затв. рішенням НКЦПФР від 12.12.2006 № 1449. // [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0052-07>

33. Перелік іноземних бірж, на яких мають бути допущені до обігу цінні папери іноземних емітентів, що мають намір отримати допуск до обігу цінних паперів на території України, рішення НКЦПФР від 10.09.13 р. №1754, зареєстроване 27.09.2013 р.р. №1672/24204 // [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1672-13>

Основна

34. Асаул А.М., Войнаренко М.П., Пономарева Н.А. Ринок цінних паперів: системний аналіз підприємницької діяльності. Навчальний посібник. – Хмельницький: ІНТРАДА, 2009. – 487 с.

35. Базилевич В.Д. Цінні папери: Практикум: Навчальний посібник /За ред. В.Д. Базилевича. - К.: 2013. - 791 с.

36. Бенджамин А. М. Анализ ценных бумаг : навч.пособ. / А. М. Бенджамин. – К. : Лира-К, 2015. – 880 с.

37. Вавженчук С.Я. Правове регулювання фондового ринку: Навчальний посібник, Ніжин: «Видавництво «Аспект-Поліграф», 2013. – 582 с.

38. Ваніна Н. М. Ринок цінних паперів. Практикум.[текст] : навч. посіб. / Н. М. Ваніна, О. В. Грищенко– К. : «Центр учбової літератури», 2014. – 144 с.

39. Віхров О.П. Правове регулювання ринку цінних паперів в Україні: навчальний посібник / О.П. Віхров, Г.В. Ільющенко, В.П. Богун та ін.; за ред. О.П. Віхрова. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2014. – 304 с.

40. Діденко В.М. Фондовий ринок: [навчальний посібник]/В.М. Діденко, М.М. Свердан. В.П. Булан, О.М. Булан, О.М. Грубляк; за ред. В.М. Діденка.-Чернівці: ТОВ «Видавництво Наші книги». 2010. - 624с.

41. Квіта Г. М. Тенденції розвитку торгівлі цінними паперами на фондових біржах [Електронний ресурс] / Г. М. Квіта, К. К. Писанець, Д. С. Бігма. //

Технології та дизайн. – 2015. – № 4. – Режим доступу:
http://nbuv.gov.ua/UJRN/td_2015_4_18

42. Кондрашихин А. Б. Фондовый рынок (Рынок ценных бумаг) [Текст]: Учеб. Пособие / А.Б. Кондрашихин, В. Г. Рожманов, Т. В. Пепа, В. А. Федорова. — К.: Центр учебной литературы, 2008. — 376 с.

43. Корнійчук О.П. Фондовий ринок: теорія і практика / НАН України; Рада по вивченню продуктивних сил України / Б.М. Данилишин (ред.). — К.: [б. в.], 2009. — 224 с.

44. Кравченко Ю.Я. Ринок цінних паперів: навч. посіб./ [Кравченко Ю.Я.]. - 2-ге вид. змін. та доп. - К.: Дакор, КНТ, 2009. - 672 с.

45. Лялин В. А., Воробьев П. В. Рынок ценных бумаг [Текст]: Учебник. — 2-е изд. перераб. и доп. — Москва: Проспект. 2011. — 400 с.

46. Ляшенко В.И. Фондовые индексы и рейтинги.-Донецк: Сталкер, 1998

47. Марченко О.В. Правове регулювання ринку цінних паперів: Навчально-методичний посібник. – Дніпропетровськ, 2015. – 34 с

48. Мендрул О.Г., Павленко І. А. Фондовий ринок: операції з цінними паперами [Текст]: Навч. посіб. – К.: КНЕУ, 2000. -156с.

49. Мендрул О. Г., Шевчук І. А. Ринок цінних паперів [Текст]: Навч. посібник.— К.: КНЕУ, 2002. — 152 с.

50. Москвін С. О. Торгівля цінними паперами в Україні : навч. посіб. / [С. О. Москвін, Н. В. Дегтярьова, К. К. Бовкун, Д. С.Бутенкота ін.]. –К. : АДС УМКЦентр, 2015. –344 с.

51. Мошенский С. З. Рынок ценных бумаг: трансформационные процессы / С. З. Мошенский. – М.: Экономика, 2011. – 240 с.

52. Муравйов К.В. Правове регулювання ринку цінних паперів: навч. посіб. / К.В. Муравйов, О.В. Субочев, В.В. Токар. – К.: «ЦУЛ», 2012. – 272 с.

53. Оскольський В. В. Ринок цінних паперів в Україні: проблеми функціонування і розвитку [Текст]: Монографія. — К.: КСУ, 2006. —146 с.

54. Павлов В. І. Цінні папери в Україні [Текст]: Навч. посібник./ В. І Павлов, І І Пилипенко, І.В. Кривов'язюк. — Вид. 2-ге, доп. — К.: Кондор, 2009.— 400 с.

55. Парсяк В.Н., Зельдіс В.В. Ринок цінних паперів. Маркетингові дослідження. - К.: ЦУЛ, 2007. - 224 с.

56. Пластун, В.Л., Пластун О.Л. Інституційні інвестори: роль у розвитку фондового ринку: монографія / В. Л. Пластун. О. Л. Пластун. - Суми: ТОВ «Друкарський дім «Папірус», 2012. - 212 с.

57. Поважний О. С. Цінні папери і фондовий ринок : навч. посібник/ О.С.Поважний, Н.С.Орлова, А.Л. Свечкіна.- Львів: Магнолія. - 2010. - 361 с

58. Полюхович В. І. Державне регулювання фондового ринку України: господарсько-правовий механізм / В. І. Полюхович. –К. : НДІ приватного права і підприємництва НАПрНУ України, 2012. –336 с.

59. Портфельне інвестування : підручник / О. Г. Шевченко, Т. В. Майорова, О. М. Юркевич, С. В. Урванцева, О. А. Островська; ред.: О. Г. Шевченко, Т. В. Майорова; ДВНЗ "Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана". - К. : КНЕУ, 2010. - 408 с.

60. Примостка Л.О. Фінансові деривативи: аналітичні та облікові аспекти: Монографія. – К.: КНЕУ, 2001. – 263 с.

61. Ринок боргових цінних паперів в Україні: суперечності та тенденції розвитку: монографія/ [Лютій І.О., Грищенко Т.В., Любка О.В. та ін].- К.: ЦУЛ, 2008.- 432 с.

62. Ринок цінних паперів: особливості та фінансове забезпечення його функціонування : монографія / Н. Л. Гавкалова, О. Ю. Шутєєва. – Х. : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. – 184 с.

63. Рынок ценных бумаг: учебник для студентов вузов, обучающихся по экономическим спец. и направлениям; рец.: Е.Ф. Жуков и др., М-во образования РФ.-М.: Юрайт, 2010. -858 с..

64. Торгівля цінними паперами: Навч. посібник / В. П. Лісовий, К. Г. Отченаш, В. В. Токар. — К.: КНЕУ, 2010. — 407 с.

65. Тьюлз Р. Д., Брэдлі Э. С., Тьюлз Т. М. Фондовый рынок [Текст]: Учеб. пособие. — пер. с англ. — 6-е изд. — М.: ИНФРА-М, 2007. — 678 с.

66. Фондовий ринок України. Базовий курс [Текст]: Навчально-методичний посібник / О. М. Мозговий, Д. М. Тевелєв, О. О. Тарасенко, М. О. Лібанов, С. А. Шеляхіна, Ю. Ю. Бойко, І. В. Мельник. — К.: ДУ“АРІФРУ”, 2012. — 550 с.

67. Фондовий ринок: Підручник : у 2 кн. — Кн. 2 / В.Д.Базилевич, В.М. Шелудько, В.В. Вірченко та ін. ; за ред. В.Д.Базилевича; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. — К. : Знання, 2016. — 686 с.

68. Фондовий ринок: навч. посібник / В. М. Діденко, М. М. Свердан, В. П. Булат, О. М. Грубляк ; ред. В. М. Діденко. — Чернівці : Наші книги, 2010. — 624 с.

69. Цінні папери [Текст]: Підручник / Базилевич В. Д., Шелудько В. М., Ковтун Н. В.— К.: Знання, 2011. — 1094 с.

70. Цінні папери і фондовий ринок [Текст]: Навч. посібник / О. С. Поважний, Н. С. Орлова, А. Л. Свечкіна. — 2-е видання — Львів: „Магнолія-2006”, 2013. — 360 с.

71. Шелудько В.М. Фінансовий ринок: Підручник / В.М. Шелудько. — 3-те вид., стер. — К. : Знання, 2015. — 535 с.

72. Шклярук С.Г. Портфельное инвестирование. Теория и практика. Курс лекций по инвестированию, формированию и управлению инвестиционным портфелем. — Учебное пособие. — К.: Нора-принт, 2000. — 367 с.

73. Шклярук С.Г. Финансовая система: структура, механизм функционирования, оптимизация. Финансовые рынки, финансовые институты и участники, финансовые инструменты, методы анализа, регулирование и оптимизация: Монография. — К.: Нора-принт, 2003. — 568 с.

Додаткова

74. Бердникова Т.Б. Рынок ценных бумаг и биржевое дело. — М.: ИНФРА-М, 2002. — 278 с.

75. Берлач А. І. та ін. Організаційно-правові основи біржової діяльності [Текст]: Навч. посібник / А. І. Берлач, Н. А. Берлач, Ю. В. Ілларіонов. — К.: Фенікс, 2000. — 336 с.

76. Болдуєва, О. В. Визначення ринку цінних паперів як сегменту фінансового сектору України [Електронний ресурс] / О. В. Болдуєва // Ефективна економіка. – 2013. – №1. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=1742>
77. Буренин А.Н. Рынки производных финансовых инструментов. - М.: "ИНФРА-М", 1996.
78. Гапонюк М.А., Буряченко А.Є., Дегтярьова Н.В. Фінансовий ринок: підручник. – К.: КНЕУ, 2014. – 419 с.
79. Городний В. И. Рынок ценных бумаг: вопросы теории и практики: Монография.-К.: МАУП, 1999 .-96 с.
80. Губський Б.В. Інвестиційні процеси в глобальному середовищі. -К.: Наукова думка, 1998
81. Демківський А. В. Вексельний обіг в Україні: Навч. посібник. - К.: ВІРА-Р, 2003. - 512 с.
82. Демківський А. Вексельна справа: Навч. посібник. – К.: Либідь, 2003. – 336 с.
83. Дудяк Р. Основи біржової діяльності на товарному і фондовому ринку: Навч. посіб.-Львів: Львівськ. держ. аграрн. ун-т, 2001
84. Еш С. М. Фінансовий ринок: навчальний посібник / С. М. Еш. – К.: ЦУЛ, 2009. – 528 с
85. Жуков Е.Ф. Ценные бумаги и фондовые рынки. - М.: Банки и биржи, 1995.
86. Инвестиционно-финансовый портфель (Книга инвестиционного менеджера. Книга финансового посредника) / Отв. ред. Ю.Б.Рубин, В.И.Солдаткин. - М., 1999.
87. Калина А.В., Кощєєв О.О. Фондовый рынок. Навчальний посібник. – К.: Вид-во „Університет „Україна”, 2006
88. Калина А.В., Корнеев В.В. Рынок ценных бумаг: Учеб. пособие. - К.: МАУП, 1999.
89. Килячков А.А., Чалдаева Л.А. Рынок ценных бумаг и биржевое дело. – М.: Юристь, 2001

90. Кологойда О. В. Правове регулювання фондового ринку України [Текст]: Навч. посібник / О. В. Кологойда. — К.: Юрінком Інтер, 2008. — 320 с.
91. Корпоративне управління і фондовий ринок [Текст]: Підручник / О. М. Царенко, Н. О. Бей, І. В. Сало. — Суми: Унів. кн., 2005. — 333 с.
92. Лысенков Ю., Рымарук А., Ляшко В. и др. Переводной и простой вексель: Практика применения. Кн. 4. -К.:ЛОГОС,1998
93. Лысенков Ю.М., Рымарчук А.И., Музыченко О. Фондовый рынок: терминологический словарь-справочник. – К.: Діалог-прес, 1997.
94. Лысенков Ю.М., Рымарчук А.И., Педь И.В. Договорно-правовое регулирование фондового рынка. К.: Кий, 1998.
95. Лысенков Ю.М., Рымарук А.И., Педь И.В. Участники фондового рынка: Функции, организация деятельности. Кн. 5. -К.: Вісник фондового ринку,1998
96. Миркин Я. М. Ценные бумаги и фондовый рынок / Я. М. Миркин. – М. : Перспектива, 2007. – 368 с.
97. Мельник В.А. Ринок цінних паперів. – К.: ВІРА-Р, 1998.
98. Мендрул О.Т., Шевчук І.А. Ринок цінних паперів. Навчальний посіб. – К.: КНЕУ, 1998.
99. Мертенс А. Инвестиции: Курс лекций по современной финансовой теории. – К.: КИА, 1997.
100. Мозговий О.М. Фондовый рынок: Навч.посібник. -К.: Вид-во КНЕУ, 1999.
101. Мозговой О.Н. Зарубежный фондовый рынок. - К.:УАННП "Феникс", 1998.
102. Мозговой О.Н. Фондовый рынок Украины. - К.:УАННП "Феникс", 1997.
103. Нікбахт Е., Гропеллі А. Фінанси. – К.,1993.
104. Пасічник В.Г., Акілін О.В. Ринок цінних паперів: Навч. посіб. - К.: ЦНЛ, 2005. - 168 с.
105. Пальчевич Г.Т. Ринок цінних паперів: Навчальний посібник/ Г.Т. Пальчевич, В.В. Подплетній. - Кіровоград: Мавік, 2002. - 238 с.
106. Пилипенко І.І., Жук О.П. Цінні папери в Україні. - К., 2001.

107.Резнікова В. В. Види посередницької діяльності на фондовому ринку / В. В. Резнікова, О. В. Кологойда // Вісник Вищої ради юстиції – 2013. – № 2 (14) – 108 - 124 с.

108.Ромашко О.Ю. Регулювання міжнародних фондових ринків: Навч. посібник .-К.:КНЕУ,2000 .-240 с.

109.Рынок ценных бумаг: Учеб. пособие/Под ред. В.С. Золотарева -Ростов н/Д:Феникс,2000.-352 с.

110.Тьюз Р.,Брэдли Э., Тьюз Т. Фондовый рынок .-6-е изд. Пер. с англ.- М.:Инфра-М,1999

111.Фондовый рынок України: Навч. посіб./ За ред. акад. В.В. Оскольського. – К.:УФБ «Скарбниця», 1994.

112.Шарп У., Александер Г., Бейли Дж. Инвестиции. – М.: ИНФРА-М, 1998.

113.Швецов Н.П.,Шаповал Ю.И.,Буша О.А. и др. Депозитарная деятельность на фондовом рынке (опыт АО "Межрегиональный фондовый союз").Кн.6 .- К.:Вісник фондового ринку,1998 .-224 с

114.Школьник І. О. Фінансовий ринок України: сучасний стан і стратегія розвитку [Текст]: Монографія / І. О. Школьник. — Суми: Вид-во «Мрія»: УАБС НБУ, 2008. — 348 с.

Електронні джерела

1. Українська біржа [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ux.ua/s204>

2. Фондова біржа «Перспектива» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://fbr.com.ua/EMS.aspx>

3. Методика розрахунку поточної ціни цінного папера: Затв. рішенням Правління ПАТ «Фондова біржа ПФТС» протокол № 220 від 17.01.2018р. // [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://pfts.ua/files/2017/Протокол_220_додаток_Методика_поточної_ціни.pdf

4. Офіційний сайт Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ssmsc.gov.ua

5. Офіційний сайт Світової федерації бірж (WFE). [Електронний ресурс]. –

Режим доступа: <http://www.world-exchanges.org>